

Kotiseutulehti

Parakanon Joulu

2004

Arvoisat Parkanon Joulu-lehden lukijat!

Kulunut vuosi on ollut jokaisen pienen ja vähän isommankin kansantanssia harrastavan tanssijan kannalta kehityksen vuosi, sillä sanotaanhan, että matkailu avartaa.

Tänä vuonna ryhmät ovat osallistuneet erilaisiin kansantanssitapahtumiin jopa ulkomailla ja saaneet kokea onnistumisen iloa ja tutustua erilaisiin ryhmiin.

Olen myös pistänyt merkille uudet innokkaat harrastajat, jotka tuntuvat olevan mukana koko sydämellään. Voin vain todeta, miten aitoa on pienten tanhuajien ensi tanssiaskeleet ja kuinka he nauttivat uusien ystävien kanssa yhdessä tanssimisen riemusta.

Yhdistystoiminnassa kuten muussakin yhdessä tekemisessä yhteistyön merkitys korostuu, koska jokainen toimintaan osallistuva on omalla persoonallisuudellaan arvokas ja ainutlaatuinen yksilö – juuri tämä on yhdessä toimimisen haaste ja rikkaus. Yhteistyö on vuorovaikutusta, jossa sekä annetaan että otetaan ja kummankin pitäisi pysyä tasapainossa, jotta kaikilla olisi tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa lopputuloksiin. Tämä arvokas kotiseutulehtikin on syntynyt yhteistyön tuloksena ja siitä suuri kiitos lehtitoimikunnalle sekä sydämellinen kiitos kaikille yhteistyökumppaneille!

Yhdistyksen puolesta toivotan kaikille lukijoille rauhallista joulun aikaa ja menestystä vuodelle 2005!

Parkanon Nuorisoseura ry:n johtokunta
Riitta Kaitaranta, puheenjohtaja

Kotiseutulehti

Numero 33

Parkanon Joulu

Julkaisija: Parkanon Nuorisoseura ry
Painos: 1500 kpl
Paino ja taitto: Parkanon Kirjapaino, 2004
Toimituskunta: Aino Rimppi (pj.)
Minna Lautamäki (siht.)
Maarit Lehto
Riitta Kivikari-Leino
Niina Martikainen

Nuorisoseuran yhteyshenkilö: Riitta Kaitaranta
Kansikuvassa: Joulunajan hämärässä Daniel ja Sara Nordman. Kuva Maarit Lehto

Piirroksat: Niina Martikainen
Palautetta ja juttuvinkkejä Parkanon Joulu -lehdelle osoitteeseen: rpi@saunalahti.fi

Sisällys:

Pääkirjoitus	1
Kaupungin tervehdys	2
Seurakunnan tervehdys	3
Kaukolan pitäjäjuhla Parkanossa	4
Hieman erilainen joulu	5
Kansantanssijat viettävät vilkasta vuotta	6
Comenius -projekti etenee	8
Golgatan Olga ja muut opet	10
Koulu koulu mennyt on...	13
Kronikka Kuusiluoman nuorisokerholaisista	16
Traagiset balladit olivat osa nuoruutta	18
Juutalaisia sotaa paossa Parkanossa	20
Rautatie yhdisti Sisä-Suomen metsän...	22
Runo: Menneille sukupolville	23
Runot: Parkano / Olipa kerran hirvi	24
Jokainen eilinen on huomisen toissapäivä	25
Pohjois-Parkanon koululaisten piirroksia ja kirjoituksia	26
Rumalankangas kaunistuu	28
Runo: Häivähdys	30
Tilataideteoksia vai käytännön kädentaitoa	31
Pärekattotalkoissa pojasta polvi paranee	32
"Olemme eloisia"	34
Joulutervehdys palasi sukuun	35
Piilomaja	36
Kappera kasvattaa metsästäjän	37
Hajanaisia muistelmia toimintani alkua ajoilta Parkanosta ja parkanolaisista	38
Kun Tellu ja Leo täitä vaihtoi	40
Parkanon vanhin asukas / Setlementti	41
Pohjois-Parkanon koululaisten piirroksia ja kirjoituksia	42

Lämmin kiitos

Moni nykyinen ja entinen parkanolainen on lähettänyt tänä vuonna joululehtemme kirjoituksensa. Teille, hyvät kirjoittajat ja kertojat, lämmin kiitos aktiivisuudestanne!

Aktiivisuus on tärkeää. Se yltyä tuntuvasti Parkanon Nuorisoseuran pienten ja nuorten jäsenten moninaiisiin harrastuksiin. Kun perheet vievät lapsensa harrastamaan jo alle kouluikäisinä, alusta hyvälle kasvulle on turvattu. Varmasti useimmat lapset ja nuoret tietävät sisimmässään myös myöhemmin, mikä kantaa. He osaavat erottaa toisistaan epäsäännöllisen lorvailun ja mukaansatempaavan yhdessä tekemisen meiningin.

Aktiivisuus on myös tärkeää, koska muutoin menneitä ei saada kansien väliin, välitettäväksi eteenpäin. Muutama toimittaja ei muisteloiden kokoamiseen yllä. Tiedon on tultava kansan syvistä kerroksista. Olen varma, että useimmat parkanolaiset ovat tallentaneet mielensä sopukoihin tapahtumia, jotka ikään kuin kolkuttelevat ulospääsyään.

Kaikki toki eivät ole sanataitureita tai kirjoituskoneen ystäviä. Silloin on mahdollista pirauttaa puhelimella jollekulle Parkanon Joulun toimituskuntaan kuuluvalla ja antaa omien sanojen kertoa. Kertoa voi niin paljon kuin sielu sietää. Toimittaja laatii siitä sitten jutun.

Henkilökohtaisesti jututan mieluusti ihmisiä, joiden hartioilla lepää vuosien kokemus. Nuo kokemukset jo yksin piirtävät näiden ihmisten ympärille ikään kuin sädekehän, joka valottaa tietä löytöretkelle. Löytöretket ovat mielenkiintoisia ja rönnsyileviä. Niistä muodostuu monesti aikamatka, jonka varrelta on hauska poimia erilaisia kultajyviä.

Aika muuttuu ja me sen mukana. Ajan kuluessa on rakennettava sitä tietä, jota meidän on tulevaisuudessa kulkeminen. Siihen tarvitsemme myös entisen elämän malleja. Muutoin tie saattaa pettää. Monet kertomukset ja toteamukset toimivat ikään kuin tien pohjustuksena kokoyllä, jopa kuntaa koskevalle, tallennetulle taipaleelle vuosien läpi.

On kuitenkin kovin vaikeaa löytää ne ihmiset, jotka osaavat olla tulkkina elettyyn elämään. Kertomusten kerääminen toteutuu mainiosti silloin, kun on oma opas – Sylvi Raitiolle parhaimmat kiitokseni!

Kun ajelin Sylvin kanssa Sydänmaalla keräämässä aineistoa koulujuttuun, tapasin hyvin erilaisia ihmisiä. Monien kohdalla saattoi aistia heidän juurevan olemuksensa, halun astua sitä maaperää, jota äidin tai isänkin

jalat ovat astuneet. Heistä löytyy sellaista kansaomaisuutta, jota pelkkien katujen tallajaat eivät aina osaa hahmottaa ja jota ei aina ole mahdollista välittää edes television avulla.

Menneisyyden tallentaminen vaatii myös aikaa. Useimmat Parkanon Joulun toimituskunnan jäsenet ovat ansiotyössä, eivätkä voi tai jaksa jakaa aikaansa kovin paljon muuhun. Myös sen vuoksi on erittäin arvokasta, että mahdollisimman moni parkanolainen osallistuu lehden kokoamiseen. Kun kerromme asioista omalta näkökulmaltamme, lehtikin saa ”väriä”.

Olkkoon tämäkin julkaisu sinulle, parahin lukija, mieluisa hyvän joulun välittäjä. Ohjatkoon se parkanolaisiin tapojen, tottumusten ja tapahtumien syvään aarrearkkuun ja luokoon mallia nykyisiin ja tuleviin suunnitelmiin.

Toivotan sinulle ja perheellesi koko toimituskunnan puolesta oikein hyvää joulun aikaa!

Aino Rimppi

Ikimuistoinen joulukuusi

"Pieni tyttö herää vuoteessaan. Hän hieroo unisia silmiään ja venyttelee. Keho on saanut levätä hyvin eilisen joulusiivouksen jälkeen. Yhtäkkiä hänen silmänsä kirkastuvat – nyt on jouluaatto! Hän nousee vuoteestaan ja pukee salamannopeasti vaatteet ylleen. Sitten hän kiiruhtaa keittiöön, eikä vauhtia hidasta makkaralla oleva sukka eikä liioin nurinpäin oleva paita. Tyttö haluaa äitiä ja isää, kysyen: "Joko saa koristella kuusen?" "Nyt on juuri se aika," äiti vastaa ojentaen tytölle ruskean laatikon, jonka kyljessä lukee kuusenkoristeet. Tyttö avaa laatikon tuoksuvan ison vihreän kuusen luona. Ihastuksesta pakahduneena hän nuuhkaisee ja huokaa syvään. Miten ihania koristeita laatikosta löytyykään - enkeleitä, palloja, tähtiä, nauhoja, kelloja ja tonttuja. Tyttö nostaa ensimmäisenä suuren kimaltavan tähden varovasti laatikosta. Isä seisoo tikapuilla ojentaen kädet. Tyttö antaa tähden isälle, joka laittaa sen kuusenlatvaan. Sitten on äidin vuoro asettaa kuusenkynttilät paikoilleen. Loput koristeet laitetaan yhdessä. Tytön mielestä enkelin ja tontun tulee roikkua kuusessa lähekkäin, koska on joulukuusi eikä silloin kukaan halua olla yksin. Koristeltuaan kuusen tyttö istahtaa äidin syliin ja kohottaa katseensa kuuseen. Hän ei koskaan ole nähnyt mitään kauniimpaa kuin oma joulukuusi. Taas hän huokaa ihastuneena syvään tuntien äidin lämpöisen sylin sekä isän hellän kosketuksen. Silloin hänen silmänsä syttyvät tuikkimaan kilpaa tähtien kanssa."

Näin kiireisinä aikoina meidän kaikkien, varsinkin vanhempien, tulee muistaa joulunajan rauhoittumisen tärkeys ja yhdessä tekemisen ja kokemisen ilo. Lapselle joulussa ei ole niin tärkeää ehdittääkö kaikki 350 kaupan jouluosastolta hankittua korttia lähettämään juuri ajoissa tai muistetaanko kaikkien yhteistyökumppanien ja tuttavien osoitteet. Lapsi varmasti nauttii enemmän, jos hän saa tehdä kortteja yhdessä vanhemman kanssa. Näin myös kortinsaajasta tulee erityinen,

koska kortti on valmistettu juuri hänelle. Läheisiin joulun hyvä mieli leviää parhaiten pienien tekojen ja eleiden avulla.

Nyt on se aika vuodesta, jolloin tulee turha kiire unohtaa ja keskittyä juuri näihin pieniin tekoihin ja eleisiin levittäen iloista joulumieltä kaikkien ystävien, läheisten ja tuttavien sydämiin. Rauhallista ja iloista joulua kaikille!

Taina Niskala

Jouluksi rauha tulla saahan!

Tuota sanomaa meistä ehkäpä jokainen toivoo maailmaamme. Kirjoitelman aluksi täytyy todeta, että tämän hetkisessä ajassa rauha tuntuu olevan mahdottomuus. Voimme vain arvailla sotien syitä ja kauhistellen seurata levottomuuden leviämistä. Todellakin tärkeä rukouksen aihe on ”jouluksi rauha tulla saahan”.

Mitä me oikeasti tiedämme joulusta? Olemme kasvaneet kulutusyhteiskuntaan ja joulu on tietenkin kaiken kulutuksen huipentuma. Jouluna saamme olla kukin osaltamme saajana. Saimme jotain suurta Taivaan Isältä. Tuo joululahja on Jeesus-lapsi.

Arvostammeko enää joulun oikeaa sanomaa? Historiallisesti meistä jokainen joutuu toteamaan, että todellakin Jeesus – niminen henkilö on ollut olemassa. Syntymä ei kuitenkaan sijoitu ihan joulukuulle. Jeesus syntyi köyhissä olosuhteissa Betlehemissä. Se on voitu historian siivin todistaa. Sana Betlehem merkitsee leipähuonetta tai leipäkylää. Sen menneisyys ylittää ainakin 4000 vuoden taakse. Kautta historiansa se on ollut vähäpätöinen kylä. Tunnettu se on ollut siitä, että Jaakob hautasi lapsivuoteeseen kuolleen vaimonsa Raakelin Efratan tien varteen, joka on Betlehemissä. Siellä syntyi myös Daavid, ja siellä Samuel voiteli hänet kuninkaaksi. Luvattu Messias ja Jumalan valtakunnan kuningas Jeesus Kristus syntyi seudulla ja paikassa, jossa hänen inhimilliset juurensa olivat todella syvällä. Tänäpäin sillä paikalla sijaitseva, vuonna 536 valmistunut kirkko, tunnetaan Syntymäkirkon nimellä. Se on maailman vanhin säilynyt kirkko. Tämä kaikki on siis historiaa ja tätä voidaan tarkastella hyvinkin tieteellisesti. Syntyikö Messias, syntien sovittaja, Daavidin tähden alle? Oliko tallin seimessä kapaloissa maailman pelastaja?

Uskotko sinä joulun sanomaan? Aika ajoin elämän eri käänteissä tuo joulun sanoma varmasti haalistuu ja unohtuu. Tulee hetkiä, jolloin sitä mietimme, punta-roimme ja ehkä toteamme ettei tuolle joulun sanomalle ole vielä aikaa. Moni meistä varmaan saattaa olettaa, että elämämme muuttuu huonompaan suuntaan,

jos otamme joulun lahjan sydämeemme. Voin kuitenkin ilolla ja vilpittömästi todistaa, että antamalla elämämme kolmiyhteisen Jumalan käsiin, saamme kukin olla varmoja siitä totuudesta, että Isä kantaa meitä kaikkina elämämme päivinä. Jos joulua ei olisi meille suotu, ei meille olisi suotu myöskään armoa; Isän ansiotonta rakkautta osaksemme.

Joulurauhaa toivottaen
Parkanon seurakunta

Klaus Myllymäki

Maarit Lehto

Kaukolan pitäjäjuhla Parkanossa

Kaukolalaiset kokoontuivat heinäkuussa yli 20 vuoden tauon jälkeen pitäjäjuhlaan Parkanoon. 1980-luvun taitteen jälkeen pitäjäjuhlia on pidetty pääasiassa akselilla Ruovesi-Tampere-Ylöjärvi-Hämeenkyrö.

Evakkomatkasta tuli viime kesänä kuluneeksi 60 vuotta. Tuolloin Parkanoon tuli kaikkiaan 1 022 evakkoa.

Moni evakko saapui kesällä 1944 Kairokoskella sijainneelle Parkanon rautatieasemalle. Pitäjäjuhlien yhteydessä järjestettiin lauantaina 3. heinäkuuta aamupäivällä symbolinen kulkue asemalta. Noin 20 henkilöä kokoontui vanhalle asemalle.

Parkanon Karjalaisten puheenjohtaja Matti Paavilainen kertoi, että kuusikymmentä vuotta aikaisemmin pilasi sateinen kesä monen evakon vähäiset tuomiset. Tavarointa ei saatu saateelta suojaan, vaan ne varastoitiin taivasalle asemalle. Avovai-
nuissa kuljetetut tavarat olivat kastuneet jo tulomatalla. Vaatteet homehtuivat ja huonekalut menivät pilalle.

Sateinen oli sää myös kulkueen astellessa parin kilometrin taipaleen asemalta Parkanon torille, missä Kauko-säätiö tarjosi väelle hernekeittoa. Matti Paavilainen totesi hernerokkatarjoilun olevan symbolinen ele; aikanaan paikkakuntalaiset tarjosivat ruokaa evakoille.

Kävelijöiden lisäksi torilla oli noin 100 henkilöä nauttimassa ruoasta sekä tunnelmasta, johon oman lisänsä toi Johanna Hietikko haitarisoitannallaan. Tunnelmaa ei latistanut edes pieni tiikkusade.

Myönteiset muistot evakoista

Varsinainen pitäjäjuhla aloitettiin sunnuntaina jumalanpalveluksella Parkanon kirkossa. Pääjuhlaa vietettiin iltapäivällä Käenkosken tanssikeskuksessa. Yhteinen evakkokokemus on nyt ensimmäistä kertaa pitäjäjuhlan teemana.

Kaupungin tervehdyksen esittänyt kaupunginhallituksen puheenjohtaja Hannu Laholuoma kehui karjalaisten osuutta Parkanon kaupungin kehittämisessä.

Juhlapuheen piti agronomi Tapani Laatu, joka arvosteli voimakkaastikin valtiovallan toimia muun muassa Karjala-kysymyksessä. Hän hämmästeli, ettei alueella ole saatu juuri mitään aikaiseksi, vaikka sinne on toimitettu maatalousapua ja kalliita laitteita.

Tapani Laadulla oli myönteiset muistot evakoista. Hänen kotiinsa sijoitettiin aikanaan kaksi perhettä. Hän muisteli, ettei evakkojen kanssa tullut juuri koskaan sanaharkkaa, vaikka joskus saattoi kolmekin perhettä käyttää samaa keittiötä.

Laatu korosti myös karjalaisten merkitystä paikkakunnan elinkeino- kulttuuri- ja urheiluelämän rikastuttajina.

Pääjuhlassa tervehdyksensä toi myös Parkanon seurakunnan vs. kirkkoherra Tapio Laitinen. Päätössanat esitti Aulis Rouhiainen ja musiikista vastasi laulullaan Katri Paavilainen säestäjinään Kaarle Husgafvel ja Kimmo Hakala.

Tilaisuudessa nähtiin myös Parkanon nuorisoseuran lapsiryhmä Kipakoiden kansantanssiesitys ohjaajansa Ritva Ichtertzin johdolla.

Parkanon asemalle (myöhemmin Kairokosken asema) saapui 60 vuotta sitten satoja evakkoja.

Parkanon Karjalaisten puheenjohtaja Matti Paavilainen sonnustautui pitäjäjuhlien kunniaksi Kaukolan pitäjöseuran omistamaan Kaukolan miesten pukuun. Komeuden kruunaa huopapääläppä, jonka nauhassa on koristeena tinaisia lapvoja.

Kairokoskelta lähtenyt kulkue päättyi Parkanon torille. Kuva Niina Martikainen.

Laura Jokisalo

Hieman erilainen joul

Avaan silmäni. Taas on aamu. Pitäisikö jo jaksaa nousta vai lekkotellisiko tässä vielä hetken? Kai sitä täytyy nousta, ettei valan laiskiintuisi. Mukellan itseni irti lakanoista ja menen avaamaan verhot.

Kaunis päivä tulossa: hiljalleen satelee lunta jo valkoiseen vaippaan kääriytyneeseen maahan, ja pakkasen takia ilma on kirkas. On talvi kyllä kaunis vuodenaika ainakin näin sähköpattereiden lämmittämän kodin sisäpuolelta tarkasteltuna. Mutta auta armias, jos tuolla pakkasessa täytyisi seistä nyt varttia kauempaa. Siellä kun kylmässä hytisisi, niin alkaisi sitä vähitellen odotella jo kesää saapuvaksi. Tai sitten rupeaisi suunnittelemaan matkaa Kanariansaarten lämpöön, vaikkeivät siihen rahat riittäisikään. Ja sitten tuo lumen sataminen. Jos se jatkuu vielä kauan, niin kohta täytyy huhkia pihalla lapion varressa, vaikka paukkuisivat tulipalopakkaset!

Tuntuu siltä, että olen unohtanut jotain. On sellainen outo tunne. Aivan kuin päässä olisi musta aukko jossain kohtaa. Mutta ei se varmaan ole mitään tärkeää, sillä jos se olisi tärkeää, muistaisin sen varmasti.

Onpa hiljaista. Joskus kaikessa häälinässä sitä toivoo, että maailmasta katoaisivat kaikki äänet. Mutta nyt on liian hiljaista. Tekisi nimittäin mieli ruveta puhumaan itsekseni, ja se ei kuulosta kauhean järkevältä, joten laitankin radion päälle. Ilmoille kajahtavat iloiset sävelet lasten heleästi laulamina, ja taustalla kuuluu kilinää. Kaikkea ihmemusikkoa sitä soitetaankin radiossa tähän aikaan! Onneksi se renkutus loppui, että vihdoin voisi kunnon musiikki alkaa soida. Mutta ei! Heti sen tip-tapituksen jälkeen möreä miesääni laulaa haikeana, kuinka "lumi on jo peittänyt kukat laaksoissa"! Tulee mieleen tuosta lumisateesta mahdollisesti koituvat lumityöt, ja napsautankin radion pois päältä.

Televisio sen sijaan voi pelastaa tämän aamun, kun radiossa kerta soitetaan tuollaisia kappaleita. Televisioruutuun ilmestyy mies kokopunaisessa puvussaan ja rönkyilevässä valkoisessa parrassaan. No, tähän ohjelmaan ei ainakaan ole haettu juontajaa Mister Finland -kisoista, eikä tuo kōriläs ole todellakaan saanut pukeutumisneuvojan ohjeita pukuvalinnassaan. Partaakaan ei ole viitsinyt yhtään siistiä ja lenkkipolulle ei ole varmasti astunut varpaallaankaan. Kaiken maailman huru-ukkoja sitä eetteriin päästetäänkin! Ja sitten tuo partaheppu vielä kysyy: "Onkos kaikki olleet kilttejä." Tämä on luultavasti uusi formaatti. Ihmiset ovat kyllästyneet niihin ilkeilyohjelmiin, ja nyt sitten täytyy oikein televisio-ohjelmassa vakuutella, että kilttejä ihmisiä löytyy.

Jätän kuitenkin television päälle. Sieltä alkaa jokin animaatio. Poika tekee lumiukon, lumiukko herää henkiin ja lopulta lumiukko ja poika lentävät öisellä taivaalla. Taustalla soiva laulu jää päähän kieppumaan, ja huomaan hyräileväni sitä. En muista, koska itse olen viimeksi tehnyt lumiukon. Luultavasti joskus lapsena, vuosia sitten. Itse asiassa en ole ihan varma, olenko ikinä tehnyt lumiukkoa. Lumipalloja olen kyllä kieputellut ja heitellytkin satamäärin, mutta enkö todellakaan ole koskaan tehnyt lumiukkoa? Tekisi mieli juuri nyt mennä tekemään lumiukko, mutta eihän pakkaslumesta sellaista voi vääntää. Päätän silti lähteä ulos, pakkasestakin huolimatta, sillä te-

levisiosta alkaa ohjelma, jossa joku pingviini lukee jostain käärröstä jotakin - ja vielä Turussa.

Ulkonakin on aivan hiljaista. Missään ei näy ketään. Ovatkohan yön aikana ufot saapuneet Maahan ja siepanneet ihmiset mukaansa kokeita varten? Vain minä säästyin. Kylläpä onni lykäksi. Tai ei ehkä sittenkään: minähän olen yksin täällä maapallolla, kun muut ihmiset ihailevat avaruusaluksista ennen näkemättömiä maisemia. Toisaalta eihän se eroaisi mitenkään tämänhetkisestä elämästäni. Mutta minun tuurillani kaikki suomalaiset on pakkasen takia evakuoitu talveksi Kanariansaarille, ja vain minä jäin tietämättäni tänne koto-Suomeen.

Otan lunta lapasteni väliin ja koitan, jos sittenkin siitä saisi muotoiltua jotain pallon muotoista. Lumi narskuu aivan kuin kenkien alla eikä suostu muuntumaan kiinteäksi palloksi vaan jää muodottomaksi haperoksi. Hienosti se silti kimaltaa valossa.

Taas tässä hiljaisuuden keskellä tulee pistävä tunne siitä, että jotain olen nyt unohtanut. En saa millään mieleeni mitä. Varpaita alkaa pistellä kylmässä, ja päätän painua takaisin sisälle. Vatsa ilmoittaa olemassaolostaan, ja alankin kaivella jääkaapista syötävää. Makkara olisi nyt poikaa.

Kirkonkellot soivat. Onko nyt sunnuntai? Tuntuu, kuin juuri olisi ollut sunnuntai. Mutta nythän on jo ilta. Ehkä sittenkin on lauantai ja kirkonkellot ilmoittavat huomisen sunnuntaista. Onko kello nyt kuusi?

Se punanuttuinen ukkeli ei enää heilu televisiossa, vaan nyt sieltä tulee musiikkiohjelmaa, jossa lauletaan samoja laulu, joi-ta radiossakin soitettiin.

Naapuritalossa on valot päällä. Eivätpähän hekään saaneet tietoa Kanarialle evakuoinnista. Siellä näköjään syödään juuri. Hirveän myöhään, ovatkohan he alkaneet opetella eurooppalaisia tapoja? Pitäisiköhän ottaa valot pois, etteivät he huomaa minun tiirailevan heitä? Voisi tulla vähän omituinen kuva naapurista. Missähän kiikarit ovat?

Jaaha, on oikein kunnon pidot, sen verran on pöperöä tarjolla. Kyllä tuossa ruokamäärässä on ollut tekemistä. Onkohan siellä oikeastikin menossa jotkin juhlat, kun koristeita roikkuu joka paikasta? Tuollaisia valojakin on tungettu, sähkölasku kyl-lä nousee nyt naapureilla tuntuvasti. Mikäs tuolla nurkassa on? Naapurin mies on rahdannut kuusen kotiinsa! Ei kai hän luule, että se kasvaa sisätiloissa?

Ja lisää väkeä on tulossa naapurin juhliin. Mitä? Sehän on se televisio-ohjelman ukkeli! Ja vielä samat vaatteet päällä. Olikohan se suora lähetys? Naapuri on sitten ystävästynyt oikein julkimon kanssa. Siellä se äijä nyt istuu partoineen kaikkineen ja - jakelee jotain säkistään? Kakarat ainakin ovat innoissaan. Jaa, että noin hyvin naapuri on ystävästynyt julkkiksen kanssa. Televisiotyöstä taitaa saada hyvää palkkaa, kun voi ilmaiseksi jaella kaverilleen säkällisen tavaraa.

Voisi sitä kai mennä nukkumaan, kun naapureillakaan ei tah-pahu enää mitään mielenkiintoista. Taas kului yksi päivä ihan huomaamatta, ja vieläkin tun-tuu siltä, että jotakin en

ole muistanut. No, luultavasti muistan sen huomenna. Huomenna saattaisi olla hieman leudompi ilmakin. Jos silloin olisikin suojalunta. Voisi vaikka kokeilla sitä lumi-ukon tekoa.

Niina Martikainen, kuvat Ritva Ichtertz ja Sarianne Mäki-Mantila

Kansantanssijat viettävät vilkasta vuotta

Parkanolaisten kansantanssijoiden vuosi on ollut varsin vilkas. Varsinkin kesällä on riittänyt tapahtumia. Kevätpuolella pidettiin tanssileiri Vahojärvellä. Kesäkuussa osallistuttiin Rovaniemen Jutajaisiin, heinäkuussa Pispalan Sottiisiin ja kansantanssileirille Eestin Jogevasa, jossa opeteltiin eestiläisiä tansseja.

Lokakuun alussa pidettiin yhteinen tanssileiri hollolalaisen ystävyysryhmän Kallet ja Kaisat kanssa.

Samalla valmistaudutaan perinteisiin kauden päättäjäisiin eli Lucia-juhlaan, jonka teemana on tänä vuonna karjalaiset tanssit.

Pispalan Sottiisissa järjestettiin myös valtakunnallinen kansantanssijoiden Kalevan Nuoret -luokittelu. Kipakat, Ripakat ja Kiverät luokiteltiin pronssisarjaan.

Tiedossa on jo ensi vuodeksikin paljon mukavaa. Eestiläisille ystäville on esitetty kutsu tulla Parkanoon ensi keväänä. Silloin on nähtävissä eestiläistä showtanssia.

Kiverät taas matkustavat ensi kesänä Ranskaan. Esitettävää ohjelmistoa kootaan jo nyt ja sen tulee olla monipuolinen. Lisäksi kaikki kouluikäiset tanssijat osallistuvat Lappeenrannassa pidettävään pohjoismaiden yhteiseen Barnlek-kansantanssitapahtumaan.

Tanssinopettaja Ritva Ichtertz kertoo, että eri tapahtumiin osallistutaan aina innokkaasti. Muun muassa Pispalan Sottiisissa mukana olleet nuoret tanssijat sekä huoltojoukoissa toimineet äidit kehuvat osallistumisista hienoksi kokemukseksi. Jännää oli itse Sottiisiin esiintymisten lisäksi yöpyä koululla.

Myös Jutajaiset jäivät mieleen varsin eksoottisena tapahtu-

Pispalan Sottiisissa luokiteltiin Kipakat, Ripakat ja Kiverät pronssisarjan tanssijoiksi.

Pispalan Sottiisissa nähtiin myös eksoottisia ulkomaisia esiintyjä. Omaan vuoroaan kuvassa odottavat myös Kipakat.

Kipakat ja Ripakat harjoittelivat tansseja leirillä Eestin Jogevasa neljän päivän ajan.

mana. Suurin osa esiintyjistä oli Lapista. Ritva Ichtertz kehuu myös paikan ihanuutta.

Mukaan tarttui myös tanssitaiteo. Rimpparemmi-nimisen rovaniemeläisen lähes puoli ammattilaisryhmän johtaja Petri Kauppinen laati Kiverille uuden karjalaistanssiohjelman, joka nähdään muun muassa tulevilla Ranskan-matkalla.

Tanssijat jaotellaan ryhmiin iän mukaan. Napsakoihin kuuluvat alle kouluikäiset. Kapsakoissa tanssivat 7-9-vuotiaat. Kipakat ovat 10-11-vuotiaita ja Ripakat 12-13-vuotiaita. Kiverät ovat tällä hetkellä kaikki jo lukioikäisiä.

Rovaniemen Jutajaisissa nähtiin Kiverien vauhdikasta esiintymistä.

“Ilman tanssia ei enää osaisi olla”

Elina Perälä ja Johanna Haapakoski ovat pitkän linjan kansantanssijoita. Nyt 17-vuotiaat nuoret naiset aloittivat molemmat harrastuksen nelivuotiaina. Kimmokkeena aloitukselle oli yksinkertaisesti se, että äiti vei harjoituksiin.

Ensimmäisen ja toisen luokan alkaessa tuli parin vuoden tauko, koska tanssiohjaajaa ei ollut. Ohjaajat Tutta ja Menni lopettivat. Parin vuoden kuluttua Ritva Ichtertz tarttui remmiin, ja harrastus jatkui. Nyt Elina ja Johanna ovat tanssineet Ritvan johdolla jo yhdeksän vuotta, ja kaikkiaan 11 vuotta.

Tanssimisessä on heidän mukaansa paljon hyviä puolia.

- Saa liikuntaa, Elina sanoo.
- Oppii uusia tansseja, ryhmätyöskentelyä ja sosiaalisia taitoja, Johanna jatkaa.

Lisäksi ryhmän mukana pääsee matkustelemaan ja näkemään maailmaa.

- Tanssitapahtumissa on oma tunnelmansa, kun koolla on paljon saman asian ihmisiä, Elina sanoo.

Elina ja Johanna tanssivat kahdeksan tytön muodostamassa Kiverät-ryhmässä. Heidän mukaansa ryhmä on pysynyt koossa, koska tanssijoiden kesken on hyvä henki. Porukassa ei riidellä.

Kerran viikossa kokoontuva ryhmä harjoittelee noin kaksi tuntia kerrallaan. Ensimmäisellä viitisentoista minuuttia esimerkiksi jollain yksinkertaisella tanssilla tai venyttelemällä. Sitten harjoitellaan uusia tansseja ja kerrataan vanhoja.

Jos edessä on vaikkapa esiintymismatka, harjoituksia on useamman kerran viikossa.

Kansantanssit ovat paritansseja, ja pari on yleensä aina sama. Elina ja Johanna sanovat, että sillä tavoin oppii tuntemaan toi-

Elina Perälän ja Johanna Haapakosken mielestä heidän tanssiryhmässään ei ole valittamista. Jos jotain pitäisi muuttaa, niin poikia voisi tulla mukaan.

sen tanssityylin, ja harjoittelu on helpompaa.

Pieni puute tyttöjen mielestä on se, ettei ryhmässä ole poikia. Moni perusparitanssi ei ole järkevä tyttöparissa.

- Sitä paitsi siitä tulee ihan oma tunnelmansa, jos mukana on poikiakin, Elina sanoo.

Elina toimii myös apuohjaajana pienimpien eli Napsakoiden ryhmässä. Tähän tehtävään hän päätyi Ritvan ehdotuksesta. Työnjako on se, että Ritva opettaa ja Elina paimentaa. Kun ryhmässä on 23 alle kouluikäistä tanssijaa, apu on ohjaajalle varmasti tarpeen. Hälinää syntyy helposti.

Tanssiharrastuksesta Elina ja Johanna eivät hevin luovu.

- Kyllähän sitä joskus vähän kyllästyi, mutta sitten tuli uusi into. Kun tätä on näin kauan harrastanut, ei osaisi enää olla ilman, Elina toteaa.

Riitta Kivikari-Leino

Parkanon lukion kansainvälinen Comenius-projekti etenee

Parkanon lukion kansainvälinen, kolmivuotinen Comenius-hanke on nyt puolivälissä. Projektin aiheena on viestinnän ja kulkureittien kehitys Euroopassa keskiajalta nykyaikaan. Hankkeeseen osallistui viime vuonna Parkanon lukion lisäksi lukioita Saksasta, Irlannista ja Espanjasta. Tänä lukuvuonna mukaan on tulossa myös Kreikka.

Lukiolaiset etsivät eurooppalaisia juuriaan

Comenius-projekti käynnistyi syksyllä 2003. Viime lukuvuoden opiskelijat tutkivat historiaa keskiajalta uudenajan alkuun.

Ensimmäinen vaihe huipentui osallistujamaiden yhteiseen tapaamiseen Würzburgissa Saksassa viime huhtikuussa. Opiskelijat hahmottivat viikon ajan yhteiseurooppalaista keskiajan historiaa kansainvälisissä ryhmissä. Opiskeluympäristö oli hyvin inspiroiva – onhan Würzburg keskiaikainen kaupunki.

Katolinen uskonto näkyi ja tuntui vahvasti Würzburgissa: kaupungissa on yli viisikymmentä kirkkoa, ja krusifikseja on melkein joka paikassa, myös ravintoloissa.

Tulokset vierailuviikon – ja koko viime lukuvuoden – työstä ilmestyivät tänä syksynä Saksassa painetussa kirjasessa. Tuotos sisältää artikkeleita mm. keskiaikaisesta kaupankäynnistä, pyhiinvaelluksista, taiteista, uskonpuhdistuksesta ja alkemias-ta. Kirjasessa on artikkeleiden lisäksi myös esittelyt projektin osallistujamaista ja -kouluista.

Tiesittekö muuten, montako taloa Parkanossa oli keskiajal-la? Sekin selviää kirjasesta. Kirjaseen voi tutustua kirjastossa ja saksalaisen Matthias Grünwald –lukion kotisivuilla.

Kirkot ovat aina ja kaikkialla olleet sivistyksen kehtoja.

Projektin kakkosvaiheen sisältönä teollistumisen aika

Projektin toinen vaihe käynnistyi viime keväänä kansainväli-syyskurssilla, johon osallistui 22 lukion opiskelijaa. Opiskeli-jat sukelsivat teollistumisen aikaan (1800-luvulta ensimmäi-seen maailmansotaan) äidinkielen ja kirjallisuuden, historian, uskonnon ja kuvaamataidon näkökulmista.

Ryhmissä selvitettiin teollistumisen alkuvaiheita Suomessa, siirtolaisuutta, uusien taidevirtausten saapumista Suomeen sekä herätysliikkeitä. Mukaan on tulossa tänä lukuvuonna vielä luonnontieteiden, erityisesti fysiikan, näkökulma.

Tämän lukuvuoden käytännön työn suunnittelu aloitettiin myös viime keväänä. Saksalaisen projektia koordinoivan kou-lun Comenius-opettajat Gerhard von Hinten ja Katharina San-nemann-Endres vierailivat toukokuussa koulussamme. Tuol-loin luonnosteltiin hankkeen toisen vaiheen sisältöä.

Projektin organisointi onkin tänä vuonna Parkanon lukion vas-tuulla, sillä ensi kevään yhteistä kokoontumista isännöi Parkano.

Opintoretket olennainen osa opiskelua

Viime kevään kurssilaiset kävivät Mäntässä tutustumassa Ser-lachiuksen tehtaiden historiaan sekä taidearteisiin.

Tänä syksynä opiskelijat vierailivat Suomen teollisuuden syntysijoilla Tampereella. Suomessahan ei ollut teollisuutta en-nen vuotta 1820, jolloin skotlantilainen Finlayson perusti pie-nen konepajan Tammerkosken rannalle. Vuosi 1828 on erittäin merkittävä Tampereelle ja koko Suomelle, koska silloin aloi-tettiin puuvillan jalostaminen Finlaysonilla. Se oli alku Suo-men teollistumiselle.

Lukion historian lehtorin Jarmo Keskinen mielestä opinto-retket ovat erinomainen, havainnollistava tapa opiskella histo-riaa. Samaa vakuuttaa myös toisen vuosikurssin opiskelija Lau-ra Jokisalo:

- Kirjoista voi lukea faktaa, mutta retkien kautta ne muuttuvat todellisemmiksi. Tutkitut asiat jäävät myös paremmin mieleen.

Finlaysonin Werstas-museossa saimme kuulla hyvin kiinnos-tavalla tavalla paitsi Finlaysonin historiaa, myös 1800-luvun ja 1900-luvun alkupuolen yleisiä elinoloja: Miten teollistuminen ja kaupungistuminen muuttivat suomalaista yhteiskuntaa? Mi-ten 1800-luvulla asuttiin? Koulun historian tunneilla opitut asi-at heräsivät todella eloon!

Elisa Kauraniemi toiselta vuosikurssilta pitää opintoretkiä hyvin mielekkäinä:

- Opin pysähtymään ja ajattelemaan hetkeksi sitä, miltä tun-tuisi olla työläinen, joka asuu yhdessä pienessä huoneessa suu-ren perheensä kanssa.

- Oli hieman hämmästyttävää todeta, ettei sen ajan ihmisillä ollut minkäänlaista yksityisyyttä.

Opintoretkeä tehtiin myös projektin ensimmäisessä vaiheessa: Suomen Turku ja Saksan Würzburg havainnollistivat opiskelijoille keskiajan elämänmenoa. Ensi keväänäkin on retkiä luvassa.

Parkanon lukio isännöi ensi kevään Comenius-tapaamista

Tänä lukuvuonna Parkanon lukiossa työestetään viime keväänä aloitettuja tutkimusaiheita. Samoin tekevät yhteistyökoulut tahtoillaan Euroopassa. Toukokuussa 2005 kaikkien osallistujamaiden edustajat kokoontuvat viikoksi Parkanoon ja opiskelijat kokoavat yhdessä töidensä tulokset.

Tarkoitus on muodostaa tänä syksynä myös kansainväliset ryhmät ja suunnitella yhteisiä töitä sähköpostitse. Näin kansainvälinen vuorovaikutus jatkuisi intensiivisenä koko lukuvuoden. Myös kielitaito saa aitoa käyttöä. Projektin kielenä on englanti.

- Viikon kestävän kansainvälisen tapaamisen järjestäminen on iso haaste koko koululle, niin opettajille kuin opiskelijoillekin, arvioi hankkeen koordinoinnista vastaavaa opettaja Tarja Rantanen.

- Päivittäin tulee olemaan sekä yhteistä työskentelyä että vapaa-ajan ohjelmaa. Kaikki on järjestettävä muun koulutyön ohessa.

Goottilaistyylinen Marienkapelle on yksi Würzburgin yli viidestä sadasta kirkosta.

Parkanolaiset opiskelijat ovat jo valmiina projektin kakkosvaiheeseen. Mukana on opiskelijoita kaikilta vuosikursuilta.

Rehtori Erkki Hyötyläinen odottaa kevään 2005 Comenius-tapaamiselta luovan tilan ja ajan syntymistä Parkanon lukioon:

- Richard Florida kuvailee The Rise of the Creative Class -teoksessaan tämän päivän yhteiskunnan tärkeimmäksi voimavaraksi "luovaa luokkaa", jonka tehtävä yhteiskunnassa on tuottaa ideoita, ajatuksia, uutta teknologiaa ja uusia luovia yhteyksiä. Luovuutta edistävät kohtaamisista syntyvät uudet ajatukset.

- Meillä Parkanon lukiossa on kaikki edellytykset tehdä Comenius-viikosta luovuutta edistävä tapahtuma, joka synnyttää innovaatioita ja näin rikastaa kaikkia tähän Comenius-hankkeeseen osallistuvia kouluja, Hyötyläinen sanoo.

Comenius-hanke

Comenius on osa laajempaa Euroopan yhteisön koulutusalan, Sokrateen, toimintaohjelmaa, joka on käynnistetty vuonna 1995 vahvistamaan koulutuksen yhteistyötä ja eurooppalaista ulottuvuutta.

Ohjelmalla on neljä yleistavoitetta: se pyrkii parantamaan kouluopetuksen laatua, korostamaan eurooppalaisuuden asemaa siinä, rohkaisemaan opiskelijoita vieraiden kielten opiskeluun sekä lisäämään kulttuurien tuntemusta.

Heikki Lammi

Golgatan Olga ja muut opet

– muistoja Parkanon lukion kolmelta vuosikymmeneltä

Kun sain lukion lehtorin viran 1972 Parkanosta, koulu oli vielä Parkanon kauppalan ylläpitämä yksityinen Parkanon Yhteislukio. Rehtori oli Toini Vainio. Yhteislukion toimintaa jatkoi siten 1.8.74 alkaen Parkanon kauppalan koululaitokseen kuuluva Parkanon Lukio.

Jouduin mukaan johtokunnan toimintaan opettajien edustajaksi. Kuva on Amandan päivältä 1973, jolloin johtokunnan puheenjohtaja Martti Tuisku onnittelee rehtori Toini Amandaa tämän 60-vuotispäivänä. Juhlatilaisuudessa tarjoihtiin kahvit kaikille oppilaille. Lisäksi iltapäivä oli vapaata. Yksityiskoulun rehtorilla oli tuolloin valta päättää vapaapäivistä.

Liikuntapäivä koulussa

Eräs ohjelmanumero oli köydenvetokilpailu naisopettajain ja tyttöoppilaitten välillä. Ensimmäisenä on vetämässä tyttöjen liikunnanopettaja Tytti Margaretha Mikkilä, hänen takanaan vetää biologian lehtori Anna-Liisa Seilo ja taaempänä näkyy myös Toini Vainio. Vastapuolella on vetämässä tyttöoppilaita, joiden vetoa seuraa ruotsin lehtori Raimo Laine. Taisivat muuten oppilaat voittaa kisan.

Rehtori Vainion harrastuksia kuvaa ”Operaatio Kotipolku”, joka käveltiin 10.10.72. Se oli kävelyretki Kairolammen ympäri kohteesta kohteeseen. Kohteissa oli Toinin itsensä tekemiä, värikynin koristeltuja esitteitä paikan erikoisuuksista hieman samaan tapaan kuin nyt on retkipolku Käpykintukan varrella. Ensimmäinen esitteli Lystinnmäkeä, koulun tontin sijaintipaikkaa, jossa on sijainnut mm. Nästin Liisan mökki.

Mieleen tulee vielä, miten tuohon aikaan aina kouluvuosi alkoi kirkossa pidetyllä jumalanpalveluksella. Syksyllä 1975 avajaistilaisuus kirkossa oli 25.8. Oli lämmin päivä ja kirkon ovet jätetty auki. Kesken tilaisuuden lensi pääskynen sisälle kirkkoon eikä löytänyt reittiä takaisin ulos. Koko ajan se kierteli ikkunasta ikkunaan ikään kuin sillä olisi ollut jokin viesti kerrottavanaan. Myöhemmin päivällä tulikin suruviesti: liikunnan lehtori Tytti Mikkilä on kuollut.

Uudistettua matematiikkaa

Tuo iltapäivävapaa jäi erikoisesti mieleeni siitä syystä, että menetin kolme tuntia lukion ylimmän luokan kurssista. Olin etukäteen suunnitellut päivän ohjelmaan ns. uudistetun matematiikan asioita: käsitteet injektio, surjektio ja bijektio. Piti harjoitella runsaasti esimerkkejä kustakin funktiotyypistä todistamalla mm., että jokin funktio on bijektio ja jokin taas ei ole. Tilanteen pakottamana jätin koko aihealueen väliin. Tuli sitten kevät ja ylioppilaskirjoitukset. Kuinka ollakaan, viidennessä tehtävässä piti osoittaa, että funktio ... on bijektio. Kukaan ei osannut käsitellä tehtävää. Onneksi mukana oli vaihtoehtoinen b)-tehtävä perinteisen vanhan matematiikan aiheesta.

Työni kannalta tapahtuman opetus oli se, että tuntisuunnitel-

miin pitää jättää joustoa ainakin parin tunnin verran. Jos sitten tunteja ei mene mihinkään muuhun, jää kurssin lopussa aikaa kertaukseen. Työn suunnittelu tuli entistä tärkeämmäksi, kun vuonna 1982 siirryttiin kurssimaiseen opiskeluun.

Bijektio-tehtäviäkin olen tuosta lähtien painottanut. Vuonna 2003 laadin oman lisämonisteen aiheesta ja kas kummaa: sen kevään ylioppilastehtävissä oli jälleen yhdeksäntenä tehtävänä bijektio- ja käänteisfunktioaihe. Nyt se osattiin loistavasti.

Ylioppilaskirjoituksista 30 vuotta

Luokkakuvassa on oppilaita syksyltä 1973. He viettävät keuhällä 2005 ylioppilaksitulonsa 30-vuotisjuhlia. Yritänpä muistella nimiä. Yläriivi vasemmalta: Juha Nurmi, Tauno Ohra-aho, Arto Palo, Ari Raiskio, Matti Juvela, Antti Kemi. Toinen rivi ylhäältä: Jarmo Ojaniemi, Jussi Kanervo, Vesa Siren, Pekka Vehmasto, Hannu Lauren, Juha Pakola. Seuraava rivi: Anne-Mari Koivisto, Heli Lahdentausta, Mirja Maja, Eini Häkkinen, Riikka Laatu, Raija-Liisa Seilo. Alarivi: Arja Vestergård, Riitta Heikkinen, Anne Yli-Salomäki, Saara-Maija Pentti, Tuuli Hakamäki, Riitta Alamettälä ja minä itse.

Toivottavasti muistin oikein. Yhtä hyvin en enää tunne nuorempia oppilaita.

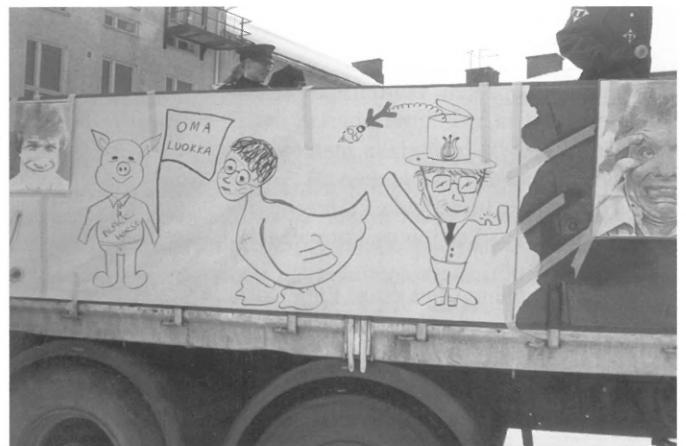
Eläinhahmoisia opettajia

Opettajien kuva on vuodelta 1976, rehtorina Ossi Kivihalme. Heistä ehkä riittää mainita vain lempinimet, joita oppilaat käyttivät. Ylhäällä vasemmalla on legendaarinen "Golgatan Olga", josta käytettiin myöhemmin nimeä Topi. Joku oppilas oli väentänyt nimen Toini Härmä muotoon Topi Rähmä, josta sitten tuo Topi vakiintui, se kun kuvasi topakkaa olemusta. Seuraavana on Moppe, sitten Ankka, Ossi ja Hessu eli Hemppa. (Aikaisemmissa kouluissa olin Henry ja Herbert.) Alarivissä istuvat Inkku, Punkero eli Punkku, Strutsi, Lissu ja Possu. Näistä on jo neljä kuollut (Härmä, Alavuo, Seilo ja Laine).

Osa eläinhahmoisista opettajista on myös tunnistettavissa penkkarikuvasta kuorma-auton lavalta. Oikealla kuvassa on vt. rehtorina yhden vuoden toiminut Antti Rajakorpi, joka väitteli tohtoriksi rehtorikautenaan.

Kuvassa on muutakin symboliikkaa 80-luvulta: tohtorinhattun alta lentää esille nykyinen rehtori Erkki Hyötyläinen. Kuvassa näkyy taustalla vanha, purettu koulurakennus.

Ennen penkinpainajaisia olivat vuosittain perinteiset puurojuhlat.

Yksi kuva on puurojuhlasta vanhassa koulutalossa. Siinä me opettajat esitämme keijukais- ja tonttutanssia. Hyvin näyttää sujuvan.

Arvovieraita

Vuonna 1990 lukiossa vieraili piispa, presidentti ja kenraali. Kuvassa piispa Yrjö Sariola 9.2. lukion pienessä opettajainhuoneessa. Piispa puhui oppilaille salissa ja kevensi esitystään piansoitolla. Presidentti Mauno Koivisto vieraili 21.2. Hänelle esiteltiin tietokonealuokka. Maaherra Pirkko Työläjärvi kuului presidentin seurueeseen.

Keskustelusta presidentin kanssa on jäänyt mieleen presidentintyttären opiskelu 70-luvulla. Tuolloin kouluihin tuli ns. uusi matematiikka joukko-oppineen. Presidentti valitteli, että niin vanhemmat kuin monet opettajatkin olivat täysin ymmällä tuon uuden matematiikan koukeroista. Itsekin opetin 70-luvulla kansalaisopistossa kurssia "Utta matematiikkaa lasten vanhemmille". Nyt on jälleen palattu hieman takaisin vanhaan, hienosti sanottuna "back to basic". Noista edellä mainituista käsitteistä injektio, surjektio ja bijektio on kursorseihin jäänyt elämään vain tärkein eli bijektio. Se tarkoittaa kääntäen yksikäsitteistä kuvausta.

Tilastot paljastavat mielenkiintoisen seikan. Jos kuluneet 32 vuotta jaetaan neljäksi 8 vuoden jaksoksi, löytyy jokaisen jakson lopusta aina pitkässä matematiikassa täydet 60 pistettä kirjoittanut ylioppilas: vuonna 1980 sai karvialainen Timo Tuuliniemi täydet pisteet, seuraavaksi 1988 Hannu Tiitu, sitten vuonna 1996 Janne Nord ja viime keväänä 2004 tuli peräti kaksi täysosumaa, Katariina Vaviolahti Kihniöstä ja Elina Järvelä Kurusta. Koetta uudistettiin vuonna 2000 niin, että kokelas voi valita 15 tehtävästä 10 mieleistään. Ennustettiin, että laudaturien saaminen helpottuu. Ennen oli viisi vaihtoehtoista tehtävää, 32 erilaista valinnan mahdollisuutta. Nyt valintojen määrä on kasvanut 3003:ksi. Silti olen yllätynyt tuloksesta ja olen iloinen, että oma kotipitäjäni Kurukin pääsi tähän listaan mukaan.

Olen tyytyväinen siihen, että koulu on saanut työtäni jatkamaan pätevän ja innostuneen henkilön, Seppo Pulliaisen. Yhdyn hänen mielipiteisiinsä Parkki-lehdessä: matematiikan opiskelu vaatii itsekuria, pitkäjänteisyyttä ja valmiutta ahertaa asioiden kanssa. Myös opettajalta matematiikka vaatii paljon abstraktisuuden takia. Toisaalta opettajalle tuottaa vielä jälkepäinkin iloa monet jatko-opinnoissa menestyneet oppilaat.

Työ ei ole mennyt hukkaan. Labor omnia vincit improbus!

Teksti Aino Rimppi, kuvat Aino Rimppi ja Erkki Järvenpään sekä Korhosen kotialbumista, oppaana Sydänmaalla oli Sylvi Raitio

Koulu koulu mennyt on...

Ensimmäinen kiertokoulu perustettiin Parkanoon vuonna 1862. Sitä pitivät pappi ja lukkari. Kansakoulun perustamista kuntaan ajoi rovasti Juselius. Ensimmäinen kansakoulu, Riihimäen kouluksi nimetty, sai päätöksensä 1894. Yleisestä kouluvastuksesta huolimatta Parkanoon rakennettiin 1897 vielä Raivalan koulu. Kouluun menijöitä ei kuitenkaan suuressa määrin löytynyt, joten vielä 1900-luvun alkupuolella Parkano sai asiasta jopa moitteita.

Oppivelvollisuuslaki astui voimaan 1. elokuuta 1921. Sitä ennen Parkano oli kuitenkin jo jaettu kahdeksaan koulupiiriin, joten kouluja rakennettiin pikku hiljaa ympäri kuntaa.

Sydänmaa kuului viimeisiin, vaikka Kalle Vähätalo sieltä oli mukana puoltamassa jo ensimmäistä kansakoulua.

Parkano-Porin tietä on ajettava noin 15 kilometriä ja käännettävä sitten Laholuoman tielle. Raivalan entinen koulu sijaitsee yhä omalla paikallaan, tiestä muutaman kilometrin päässä.

Raivalan koulu

Mäen päällä kohoaa komea hirsirakennus, joka nyt on elää toista kauttaan: kyläläiset puurtavat kuin muurahaiset koulun kimpussa ja rakentavat sitä melkein laulaen Kovesjoen seudun kyläyhdistyksen toimitaloksi. Talkootunteja on koossa lähes 1000 työtuntia. Remontti aloitettiin pari vuotta sitten, kun TE-keskus näytti vihreää valoa. Rahaa sekä pöllejä tuli myös yksityisiltä ja omalta kylältä löytyi rakennusmestariakin, joka laati piirustukset.

Koulun kulta-aikaan huusit sijaitsivat erillisessä piharakennuksessa, hirrestä luonnollisesti sekini. Nyt TE-keskus vaatii koulurakennukseen neljä sisävessaa: yhden naisille, yhden miehille, lisäksi invavessan ja vielä oman WC:n henkilökunnalle!

Sydänmaalle piti saada koulu. Kun koulua 1800-luvun lo-

Raivalan entistä koulua kunnostetaan Kovesjoen seudun kyläyhdistyksen toimitaloksi.

pulla ruvettiin rakentamaan, kylä sai valtiolta hirret ilmaiseksi. Parooni oli antanut ensin 1000 hirttä, mutta se ei mestarin lasten mukaan riittänyt. Parooni lupasi toiset tuhat kappaletta, mutta pisti ehdoksi, että kaikki on myös käytettävä. Niinpä koulussa oli rossilattiakin hirrestä ja jopa tiilimuuriin pistettiin mukaan hirttä. Ylijäämähirret poltettiin.

Hirsiä poltettaessa sattui parooni itse paikalle. Hän rupesi kyselemään, että miksi hirsiiä poltetaan. Oitis oli mestarilla vastaus valmiina.

- On vastapäivään niin kieroo, että on pakko polttaa.
- Totta kai siinä tapauksessa, vastasi parooni.

Koulu täyttyi oppilaista sen valmistuttua. Oppilaita kertyi ennen 1900-luvun puoltaväliä jo keskimäärin 80. Sotien jälkeen, kun karjalaiset saapuivat, heitä taisi olla peräti 100, arvelvat talkoolaiset.

Talkoolaisista jokainen on käynyt aikoinaan Raivalan koulua. Esimerkiksi Seppo Sammi harppoi koulumatkansa 8,5 kilometrin päästä sitkeästi joka aamu, sateessa ja lumessa. Aina ei ollut edes suksia. Myöhemmin polkupyörien kanssakin oli ongelmia, kun ei saanut puhjenneiden tilalle uusia renkaita. Piti kiertää narua vanhan kumin ympärille, että piti. Paattankosken lapsilla koulumatka oli kolme kilometriä pitempi kuin Sepolla.

Kolmekymmensenttinen nuoskalumi oli pahinta. Kerran Kangasniemen Tapani ja Sammin Juhani myöhästivät tunnit. Kun opettaja osoitti närkästystään, pojilla oli vastaus valmiina.

- Tässä ei paljon anteeksi pyyhellä, ja lähtivät takaisin kotimatalle.

Jälkipolvi on tehnyt tokasuun oman lisäyksensä.

- ... kun Sammin sylänmaasta tulee...

Koulu lopetettiin vuonna 1969.

Sydänmaan koulu

Lehtimäen koulu oli sama kuin Sydänmaan koulu - ensimmäisinä vuosina 1939-52. Kunta nimittäin vuokrasi kouluksi kelpaavan rakennuksen Hakomäen maatilalta, "Viljami vainaalta". Tilalla sijaitsi kaksi rakennusta, joista toinen oli sopivasti tyhjillään.

Uusi koulu - Kirjaskylän koulu rakennettiin vuonna 1952 Yliniemen tontille, muutaman kilometrin päähän edellisestä. Tamminen oli nimeltään jo manan majoille muuttanut mies, joka istui kunnanvaltuustossa ja puolsi oman koulun perustamista. Niinpä kunta osti pakkohuutokaupassa noin 50 hehtaarin tontin. Ilman huutokauppaa koulu olisi rakennettu Laholuoman neljän tien risteykseen. Koulu toimi vuoteen 1969 asti.

Tietä koululle ei ollut. Kaikki rakennustarvikkeet ja työkalut kannettiin paikan päälle. Sorat ja tiilet kuskattiin talvella. Tie koululle valmistui vuonna 1961. Tuolloin opettajina olivat

Meeri ja Kaarle Koskinen, keittäjinä toimivat Ihanamäen Anni ja Kaarina, muistelee eräs kylän asukkaista.

Koulua lämmitettiin halkotulilla kuten lähes kaikkia kouluja tuohon aikaan. Talviaamuisin oli ensimmäiseksi sytytettävä tuli, että tarkeni. Muutoinkaan opettajilla ei ollut helppoa lähes tiettomien taipaleiden takana, lähes 32 kilometrin päässä Parkanon keskustasta. Pisimpään koululla viihtyi Ilta Nieminen Kurusta, hänkin vain kolme vuotta.

Martti Salo, nyt 81-vuotias, istui koulun johtokunnassa taloushoitajan pallilla useita vuosia. Hän hoiti vaikeaa asiaa, myönsi tarvitseville perheille lasten vaate- ja kenkärahoja. Tuohon aikaan sosiaalishteerinä oli Helge Lipponen, ”tiukka ja konstikas” ihminen, joka ei aina ymmärtänyt lasten tarpeita. Kerrankin eräs emäntä tuli anelemaan avustusta, ja kun Lippolla ei asialle oikein ymmärrystä herunut, emäntä suuttui.

- Tapanko mää ne kakarat vai tuonko mää ne tänne?

Salo itse kulki aikoinaan Lehtimäen talossa olevaan kouluun neljän vuoden aikana, kuuden kilometrin matkan. Hän kertoo, että alkujaan koulua kävi oppilaita viidenkin kilometrin päästä.

Parhaina aikoina koulussa oli puolensataa oppilasta. Enemmänkin oppilaita olisi kouluihin ollut tulossa, mutta ei otettu. Koulut olivat täynnä. Kun Sydänmaan kouluun ei mahtunut, oli jaksettava kulkea 7-8 kilometrin päähän, Kuusiluoman kouluun. Kirjasen koulu lopetti toimintansa kansakouluna vuonna 1969.

Nykyisin entinen Kirjaskylän koulu on Kirjaskoti eli Kan-koti. Lyhenne tarkoittaa Kristillistä alkoholisti- ja narkomaani-

Lehtimäen entinen koulu toimi tässä talossa vuosina 1939-1952.

Kirjaskylän entinen komia koulu toimii nyt Kirjaskotina.

työtä. Yhdistys osti rakennuksen noin kahden hehtaarin tontteineen kunnalta vuonna 2000. Entinen koulu kaikkine lisärakennuksineen soveltuu käyttöön erinomaisesti, sillä näin kodissa saavat oman tilansa moninaiset työpisteet.

Kuusiluoman koulu

Kuusiluoman koulu näyttää ulospäin oikealta, suurelta koulurakennukselta kuten Kirjaskylän koulukin. Ensimmäinen koulu aloitti toimintansa vuonna 1927. Se tosin tuhoutui tulipalossa ja sen tilalle rakennettiin vuonna 1953 nykyinen rakennus.

Oppilaita Kuusiluoman koulussa oli jo alkuaikoina kolmisenkymmentä ja opettajia kolme. ”Kansakoulu siirtyi historiaan vuonna 1974 ja tilalle tuli peruskoulu”, kirjoitti Ylä-Satakunta vuonna 1987, kun juhlittiin Kuusiluoman koulun 60-vuotistapaletta.

Monet muistavat Kuusiluoman koulun yhteydessä sota-aikana toimineen täisaunan, kaikenlaiset syöpäläiset kun pääsivät tuohon aikaan valtaan. Joku toi mukanaan rintamalta täitä, toinen kirppuja tai luteita. Torakatkin saivat yliotteen...

Tuohon aikaan Kuusiluoman koulussa toimi opettajana Martta Korhonen, omaa sukua Salmenharju. Aviomies, Suomen kristillisen työväen liittosihteeri Aarne Korhonen toimi johdonmukaisesti täiden hävittämisen puolesta. Niinpä koulun mäelle kuljetettiin vuosina 1944-45 erillinen täisauna tai armeijan ”saniitääri”, kuten eräs kylän asukas asian ilmaisee.

- Se oli sellainen nelinurkkainen pöntterö pellistä, muutama metri kuunakki.

Lyyli Multimäki muistelee, että ”hökkeli” tuotiin koulun pihaan, mettän reunaan, puutarhan taa.

- Lapsille sitten ilmoitettiin, että on saunavuoro. Mukulat siinä pelästy, ja lähdettiin kotia. Kyllä me sitten palattiin takasin aika pian. Ihan muistan, että se opettaja olis antanu jälki-istuntoa...

- Opettaja piti tarkistuksia. Kampattiin tukkakin koulussa. Opettaja kampsasi. Ei meidän koululla monessakaan niitä varmasti ollu...

Lienee Aarne Korhonen saanut tietonsa täisaunasta rintamalta. ”Kyllä se Korhosen Aarnen touhuksi kovasti sopii” tuumaa eräskin parkanolainen. Kuusiluoman koulu lakkautettiin vuonna

Kuusiluoman koulu lopetettiin vuonna 2004.

na 2004. Eräs paikallinen toteaakin surullisena, että kouluja on kyllä ollu, mutta lapset loppuu...

Koulun suuressa salissa toimii nykyisin mm. naisten voimistelupiiri ja 4H-kerho.

* * *

Täisauna tunnettiin hyvin rintamalla

Täisaunat olivat rintamalla yleisiä. Niiden toimintaa muistelee Vilho Ylinen.

- Rintamalla asemasodan aikana oli täisaunoja takalinjassa. Kun etulinjasta vaihdettiin taakse, odottivat saunat poikia. Ensin vaatteet riisuttiin ja jätettiin omaan saunaansa. Nahkaesineet vain piti jättää ulkopuolelle. Kerrankin yksi mies jätti tietämättään säämiskäiset välihousunsa täisaunaan. No, kutistuneet ja kurttuiset ne oli kuumuuden jälkeen.

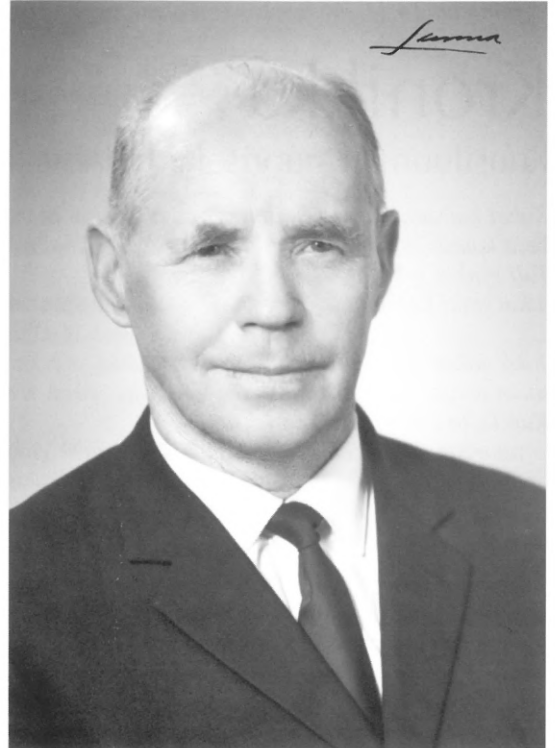
- Täisauna vaatteille lämmitettiin reippaasti yli 100 astetta. Siellä kuivassa kuumuudessa pidettiin vaateita puoli tuntia. Sauna lämmitettiin ulkoa päin.

- Riisuttuaan miehet menivät itse tavalliseen saunaan. Sinne mahtui noin 20 kaveria. Ensin piti istua kuivassa lämmössä 10 minuuttia. Ilman löylyä.

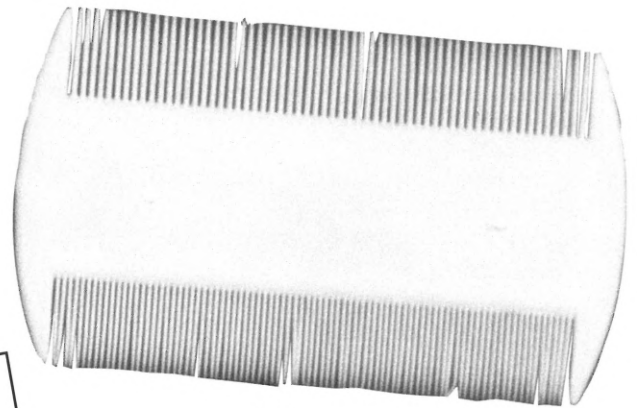
Niin Vilho Ylinen kuin Paavo Kemikin sanovat, että täisauna oli armeijassa hyvin tärkeä. Lomalle ei päässyt ilman saunassa käyntiä.

Vaatetäiden tuhoamistavoista tietää eräs toinenkin parkanolainen.

- Vaatetäitä osattiin kyllä kylällä tappaa muutoinkin ... Ainakin savusauna toimi erinomaisesti tuhouspaikkana, kun sinne kannettiin kaikki vaatteet ja sitä kunnolla lämmitettiin muutama päivän ajan... Talvella saattoi koko perhe muuttaa riiehen asumaan ja jättää koti vaatteineen päivineen alttiiksi pakkaselle. Kuolivat ne elikot siinäkin, ainakin torakat.

Aarne Korhonen oli kiukkuinen täiden vastustaja.

Täikampa

LÄÄKINTÖHALLITUS
Osastopäällikkö.

Helsingissä,
kesä-kuun 22 p:nä 1945.

N:o 1627 T.
(Vastauksena soitteeseen tällä numerolla)

Desinfektööri Aarne Korhoselle.
Sikuri. (Ikaalinen)

Esittämästänne pyynnöstä todistan täten, että olette toiminut lääkintöhallituksen palveluksessa piirilääkärien käytettävänä desinfektöörinä toukokuun 25 p:stä 1942 toukokuun 31 päivään 1945.

Lääkintöneuvos *Harald Sarkko*
Harald Sarkko.

D. N:o -

Lääkintöhallituksen Aarne Korhoselle myöntämä todistus.

kirjoittanut 14.11.1957 Sylvi Koskela

Kronikka

Kuusiluoman nuorisokerholaisista

*Kukat kuihtui, nurmet haihtui,
kesä kaunis, syksyyn vaihtui.
Tuli synkät syysyöt,
alkoi tutut kerhotyöt.*

*Joka viikon torstai-ilta,
tutun tavan mukaan.
Kun kello tulee puoli kahdeksan,
ei nuorista kotiin jäisi' kukaan.*

*Ei kodeissa torstai-iltana,
tarvitse kysellä, missä nuoriso lie?
Sillä oman kylän koululle,
heill' on tuttu kerhotie.*

*Ennen kerhossa ohjaili
Kurkialan opettaja meitä.
Ei myöskään nykyinen opettaja,
tätä kerhoa, kohtalon huomaan heitä.*

*Tarkoitus on kirjoittaa, kronikka
pienoinen tähän.
Siksi nyt aion aloittaa,
että ois' jokaista edes vähän.*

*Jokainen kai meistä, kerhoon kaipaa
Haavanlammin poikia, Kaukoa ja Marttia.
On heillä tie niin rapainen,
että suurimman osan matkasta
täytyy heidän harppia.*

*Näiden veljeksien piti, täksi illaksi
kronikka tai pöytäkirja laatia.
Eivät olleet vapaaehtoisia,
ja pakosta emme voi vaatia.*

*Pöytäkirjan mainion, Uudentalon nuoret laati,
heiltä varmaan tämä työ paljon aikaa vaati.
Siinä oli paljon tietoja, kaskut siinä riitti,
monet vielä kotimatkallakin
heitä ihmetteli ja kiitti.*

*Kirjurin taipumuksia täytyy heillä olla alun perin,
sillä niin hyvin pöytäkirjan
he kerhosta kirjoitteli.*

*Javan mies suloinen on Markku poika täällä,
yhtä reippaasti hän nyt kulkee,
niin poudalla kuin sadesäällä.
Ensin hankki, sitten säästi,
näin itsensä hän polkupyörän polkemisesta päätti.*

*Seija Sillanmikko on kerhon tyttö myös,
ja varmaan meidät kaikki lyöpä "tarkkuustyös".
On hällä tarkat silmät myös,
hän satelliitin näki. sitä ihmetteli moni muu,
ettei vain oma kotiväki.*

*Vuohelaiselta tyttöjä kerhossa oli kaksi,
heistä nyt kerron jutun, kaikkien kuultavaksi.
Mirja oli toisen nimi, Irma oli toinen,
näillä nimillä kai heitä kutsua voinen.
Molemmat he hyvin pärjäs' tietokilpailuissa,
siitä oli seuraus, ett' heti narskui Vohfel-keksit suissa.*

*Tähän juttuun sekaantuu myös Kalevi ja Kauko,
kun toiset kerhosta ulos käy,
niin johan Kauko "Mossen" ovia auko.
Kuuluu kuiskaus selkään takaa,
tuliko mukaan köysi, johan arvaa sivullinen,
että paikkansa Vuohelaisen tyttöin pyörät
Moskovitsin peräst' löysi.
Tiedä ei sivullinen lisää juttuun tähän,
ja taisi tässä tulla liikaakin jo vähän.*

*Yksi kerhon pojista on Esko Hakala,
on hällä ilme iloinen, mutt' väliin vakava.
Päivisin hän on usein tiskin takana.
Tulevaisuus mikä hänellä lie,
mutta kai hänet kauppa-ala vie.*

*Välimäen pojista Paavo on esikoinen,
niin kuin muutkin veljet, älykäs ja vitsikäs
ja muutenkin samanmoinen.
Käyttää Sukselaisesta nimitystä Suksi-mies,
vaikka oikean nimenkin kyllä ties.
Paheksuu pöytätennispelissä hukkalaakia
muuten hän ei ole turhan vaatava.*

*Suoma Peltoniemi on yksi kerhon tyttöistä noista,
niin ahkeraa tyttöä ei löydy,
täältä kylältä toista.
Ketterästi häneltä lentää nuoli,
eikä häntä kerhossa
paina turha työ ja huoli.*

*Välimäen pojista on Matti vallan ketterä,
liekö hänestä tulla tyttöjä pettävä.
"Tee yllätys" hän väliin kuiskaa,
myös Raivalaan päin hän pyöräillä muistaa.*

*Kaarina usein tytöistä yksin edustaa Rannankylää.
Ei hän turhista hermoile, vain joskus,
kun Zetor painuu syvään.
Kerran hän oli palkintojen jakaja,
itse myös kilpaili, vaikka istuikin pöydän takana.
Palkinnoksi kilpailusta keksejä sai 16.
Huhu kertoi, että Matti Ihanamäki
pääsi osalliseksi noista.*

*On Kaarinalla pitkä matka yksin pyöräillä,
jos ois' Matti kaverina, vois vaikka hyrällä.
Sitä en mene sanomaan,
onko taru tämä totta, mutta keksitään,
että sen kuiskas meille Kuusijärven "rotta".*

Vanhin kerhon pojista,
täitää olla Saukkokosken Voitto,
silti hyvin sopiva tähän samaan joukkoon.
Hän on niitä miehiä,
joskus vain ihmettelee,
tuon tennispallon notkeaa selkää.

Sillanmikon Lahja-tyttö on innokas
nuolta heittämään.
Ja toisten tyttöin pistemäärät
pieniksi peittämään.
Lauluin sanat ja sävelet,
häneltä hyvin luistaa,
myös Lapinläänin pääkaupungin
hän lupas' ikänsä muistaa.

Asestentti Kaartinen on joka talon tuttu,
sukkelasti häneltä muistaa sekä lypsy että juttu.
Syntyisin hän on Karjalasta Pyhäjärven takaa,
on hällä luonne iloinen,
ei koskaan hän oo vakaa.
Mutta kerran hänkin oli niin kiukkuinen että:
kun tyttöin nähden
sattui pyörässä käsijarru pettää.

Kerhon kuopus taitaa olla Välimäen Heikki,
on hällä vastaus valmiina,
on kysymyksessä tosi taikka leikki.
On Heikki vielä niin nuori,
ei häntä paina murhe eikä huoli.
Murheet huolet hänkin ties,
kun hänestä tulee aikamies.

Lamminmäen Seppo on touhukas ja tomera kovin,
sillä eihän oksan kauas puusta pudota sovi.
Autolla ajo häneltä tottuneesti käy,
eikä kyykkyryssä menossakaan
vaikeuksia näy.

Sillanmikon Eeva-tyttö on opiskelevainen.
"Aasialainen" kiusasi häntä ainakin sen verran,
että kerhosta piti olla pois yhden kerran.
Emme hänestä enää kirjoitakaan,
vaan uuteraa opiskelua käymme toivottamaan.

Mitä tuumii Pekka-poika,
sitä ei moni tiedä,
eikä hän turhan puhumista
itsestäänsä siedä.
Kuitenkin hänelle kuiskaamme,
liekö ajatukset Kirjasissa vielä.

Kerholainen myös on Koskelan Vepi,
hän se kerran kerhossa kumman tempun teki,
kun alettiin pientä kynää ja kumia piilottaa
ja Vepi määrättiin keskelle piilotettua esinettä hakemaan.
Hän hetken piirin keskellä seisoo ja katselee,
jättää pelin kesken ja lähtee nosteleen.
Hyvin hän myös possulle hännän piirsi,
vain sitä 5 senttiä alemmaksi siirsi.

Kerhoillan päätteeksi, kun on virsi veisattu
ja pidetty hetken hiljaisuus,
olkoon jokaisella mieli niin iloinen,
kuin koittais' kevätaurinko uus'

Jääköön näistä illoista yhteisistä
edes kaunis muisto meille.
Kun me nuoruusvuosien päättyessä
käymme kukin omille elämän teille.

Ja nyt lopuksi tarkoin kuunnelkaa,
on kirjoittajalla tärkeää sanottavaa:
Ei tästä kronikasta kukaan suuttua saa,
vaan niin kuin leikki, se menemään laskekaa.

Sillä jos ei mielikuvitusta lisänä käyttää saa,
ei osaa pienintäkään kronikkaa kirjoittaa.

Maarit Lehto

Traagiset balladit olivat osa nuoruutta 1930–40 -luvulla

81-vuotias Kyllikki Kallio (o.s. Salmentausta) muistaa lukuisan määrän lauluja, balladeja ja runoja lapsuus- ja nuoruusvuosiltaan. Kauniisiin sävelmiin ja hauskoihin rallatuksiin liittyy muistoja paikallisista ihmisistä ja tapahtumista. Saarelanmäellä syntynyt, ja synnyinkodissaan edelleen asuva Kyllikki aloitti koulunkäynnin vuonna 1930 Vilma-nimisenä. Nimi oli perua hänen isänsä Amerikan matkalta. Harvinainen etunimi harmitti Salmentaustan tytärtä, joka koulun jälkeen otti käyttöönsä toisen ristimänimensä.

Vilma Salmentaustana hän aikanaan kuitenkin rallatteli ensimmäisen koulussa oppimansa laulun, jonka hän latelee edelleen ulkomuistista. Kuten kaikki muutkin laulut ja 20-säkeiset balladitkin.

Tämän laulun opetti kansakoulunopettaja Aili Elomäki (myöh. Linna) oppilailleen Vatajan koulussa:

*Omenia kultavia
puut on punanansa.
Oksat taipuu,
huojuu puu
heidän painoansa.*

*Meidän väki katselepi
omenoita puussa
mieltii hiljaa mielessänsä
kaikki sormet suussa:
jospa noita omenoita
saisi hiukan maistaa,
tahi hetkeksi hiekan alle
kypsymähän laittaa.*

Lapsuusvuosina 1930-luvulla Salmentaustan tytöille tuli varsin tutuksi kappale Hilma ja Juho. Laulu oli heidän äitinsä serkun Eufemia Syrjäsen (o.s. Papunen) lempikappaleita. Eufemia kajautti laulun aina ollessaan Vilma Kyllikin kanssa järvelä katiskoita laskemassa.

– Minä soudin ja Eufemia lauloi paatin perässä ja katsoi välillä oliko katiskoissa kalaa. Järvellä laulettiin siihen aikaan paljon; usein kuului rannallekin laulua. Meilläpäin ihmiset olivat kovia laulamaan, Kyllikki Kallio sanoo.

Hilma ja Juho

*Se ihana aika muistuu mieleeni viell'
jonka vietin minä Imatran rannalla siell'
jossa neidon niin ihanan kohdata sain
hän tuoksui kuin kukkanen kedolla vain.
Flyynit ne hattua koristi häll'
ja sinisestä sametista oli klänninki pääll'
vitjat kultaiset kaulalla välkehti vaan
oli Hilma tuo neitonen vierahan maan.
Vaikk' kyynelistä koostunut kokonaan ois'
niin kyneleet aikanaan kuivuisi pois*

Kyllikki Kallio muistaa lukuisan määrän vanhoja lauluja ja runoja, joita hän myös kirjoittaa itse.

*kun Hilma iloisna lauleli tääll'
että lauluunsa yhtyivät linnutkin häll'.
Aurinko kirkaalta taivaalta loist'
ja niin ihana tuoksu tuli kukkasista noist'
oli ihana vaan kun me kukkien keskellä kisailtaan
viiniä, viiniä Hilmall' oli myötä
kun me vihreessä laaksossa vietimme yötä.
Sun fliirum sun flaarum, Hilma lauleli vaan
"Kai sinusta nyt Juho minä sulhasen saan?"*

Traaginen rakkaustarina Saida ja Rikhartista oli erityisesti Kyllikin vanhemman sisaren Sylvin lempiballadi. Kyllikki Kallio muistaa, että hänen sisarensa lauloi tätä tarinaa usein 1940-luvulla.

Saida ja Rikhart

- I Oli kesäilta tuot meren rannall'
siell' impi ihana hiljaa käy vaan
mitä mahtoi hän ajatella
merellä pienoinen ruuhi käy.
- II Siell' nuorukainen
niin kaunis uljas
ruuhesta rantahan kiiruhtaa
Niin neidon tummat nuo silmät säihkyvät
kun nuorukaiseen hän katsahtaa.
- III He tutut olivat ennestänsä
sill' toisiansa he rakasti
vaan ensi kerran nyt kahden kesken
he toinen toisensa tapasi.
- IV Oi Saida, kallis mun punaruusu
kun vihdoinkin sinut nähdä sain
näin Rikhart lausui
kun suudelmansa hän
Saidan huulille painaa sai.
- V Oi Rikhart, Rikhart,
näin Saida kuiskas,
usko kuinka sua rakastan.
Vaan sen sä uskot, kun sulle kerron
ett' äsken petin mä äidin vaan.
- VI Oi Saida, kallis
en elää tahdo,
jos omakseni en sua saa.
Vaan sen mä vannon kautta Jumalani
ett' sua yksin mä rakastan.
- VII Valan lujan Rikhart vannoi
ett' unhoita en sua koskaan pois.
Sen kyllä tiedät mun oma sulhoin
ett' ijäti olen sull' morsian.
- VIII Monen illan tuo impi kaunis
tuon meren rantaan kiiruhtaa
siell' nuorukainen niin kaunis uljas
ja suudemat niin hurmaavat.
- IX On syksy tullut ja Saida istuu
myrskyisellä rannalla.
Oi katso Rikhart,
kuin tähdet tuikkii
mun täytyy kotihin kiiruhtaa.
- X Vaan vastausta ei Rikhart anna
niin Saida armas hänt' katsahtaa.
Sua katson Rikhart kuin outo loiste
sun sinisilmäsi sumentaa.
- XI Älä katso mun sinisilmiini
lemmestä sulle ne säihkyvät.
Vaan sano mulle mitä ajattelet
kun aaltoihin sinä katselet.
- XII Mä sulle sanon totuuden
lausun ett' ajattelin jos hyljää mun
en häpeääni mä kestää voisi
vaan alloista
hautani löytäisin.
- XIII Heitä pois nuo ajatukset
sill' nuorukainen olen vieraan maan.
Hyvästi Saida,
huomenna me toinen toisemme
tavataan.
- XIV On ilta tullut
ei Rikhartia kuulu
kirjeen oudon vaan Saida saa.
Hyvästi Saida,
mun vanhempani ankarat
kotiin mua kiiruhtaa.
- XV Mä rikkahan olen kreivin poika
sä kalastajan tyttö vaan.
Mä sua lemmin
oi kallis helmi
vaikk' en sua koskaan
saa omistaa.
- XVI Sen ymmärrät nyt
Saida kallis
ett' unhoittaa en sua koskaan voi.
Vaan sydämestäni rukoilen ett' Saida
unhoita Rikhart pois.
- XVII Nuo tummat silmät
ei säihky enää
ei ruusuhuulensa hymyile.
On katse kalvennut huulet vaipuu
niin rauhallisna hän lepää.
- XVIII Oi Rikhart, kurja
kun valan vannoi
ja Saidan kuitenkin hyljäsit.
Vaan totta kerran
taivahan Herra
valansa rikkojat rankaisee.

Aino Rimppe

Juutalaisia sotaa paossa Parkanossa

Toisen maailmansodan aikana Suomi taisteli kommunistista valtiota eli Neuvosto-Venäjää vastaan. Tässä yhteydessä otettiin myös vankien vaihto käyttöön. Moni venäläiseksi merkitty oli kuitenkin Suomen kansalainen, taistellut hävinneiden puolella, kirjoittaa Elina Sana paljon hälyä herättäneensä kirjassaan Luovutetut.

Jatkosodan aikana Suomi oli ”puolueeton” Saksan hyökkäyksen alkaessa, vaikka valmistautuikin hyökkäyssotaan Saksan aseveljenä kesäkuussa 1941. Hitleriä kiinnosti Lappi. Suomessa oli tuohon aikaan noin 150 juutalaispakolaista. He seurasivat tilanteen kehittymistä hermostuneina, tiesivät ehkä, mitä Keski-Euroopassa tapahtui.

Eri arkistoja penkomalla tutkijat havaitsivat, että Suomessa päätökset vangeista tehtiin muualla kuin niissä viranomaispiireissä, jotka vastasivat näiden ihmisten käsittelystä. Tietoja löytyi mm. oikeusministeriön ja ulkoasiainministeriön arkistoista - niiden salaisista osista. Vankeja koskevissa luetteloissa oli merkintä kansalaisuudesta. Keski-Euroopasta saapuneiden pakolaisten perässä oli J-merkki.

Merkityt henkilöt oli suljettava turvasäilöön ”sitten kun pidätyksestä annetaan nimenomainen määräys”.

Jatkosota sytty

Kesäkuussa 1941 juutalaisten seurakuntien työ katkesi, syttyi jatkosota. Rintamalle lähti myös 267 juutalaista. Vuosina 1939-1944 osallistui sotiin suomalaisen isänmaan puolesta kaikki-

aan 352 juutalaista. Tilanne oli merkillinen, kirjoittaa Taimi Torvinen, Suomi juutalaissotilaineen taisteli samalla puolella kuin Saksa.

Korkein Hallinto-oikeus muutti pommituksia pakoonsi Helsingistä Parkanoon ja Eduskunta Kauhajoelle. Istunnot pidettiin Päivölässä. Niinpä mm. hallintoneuvos Aarne Rekola perheineen asui Seurahuoneella, samoin kuin muutkin Korkeimman Hallinto-oikeuden jäsenet.

Ulkomaalaisia alettiin poistaa Helsingistä muualle Suomeen vuonna 1941. He eivät aina edes tienneet, minne heitä vietiin. Liputkin he saivat monesti vasta junassa. Monia saksalaisia sotavankeja siirrettiin vielä sodan lopussa, mm. töihin maatilolle.

Joitain saksalaisia ja virolaisia ”rikollisia” vietiin laivalla kesällä 1942 pois maasta. Mm. puolalaisia luovutettiin. Elokuussa 1942 lähti laiva 26 luovutettua kannellaan. Suomen valtiollisen poliisin päällikkönä oli tuolloin Anthony.

Juutalaispakolaisten luovutushanke tuli vahingossa Suomen hallituksen ministeriön tietoon, joten Valpon oli kohun vuoksi luovuttava osaksi juutalaispakolaisten Gestapolle lähettämistä. Samana vuonna marraskuussa lähti kuitenkin taas laiva. Myös suomalaisia luovutettiin, kertoo Elina Sana.

Kanava-lehdessä 1/2004 dosentti Hannu Rautkallio arvostelee Elina Sanan kirjaa: ”Elina Sana ei ole löytänyt ainuttakaan dokumenttia, jolla hän voisi perustella Suomesta luovutetun ihmisiä Saksalle juutalaisuuden vuoksi.”

Rautkallion mukaan Elina Sanan kirjan ilmestymisen jälkeen julkinen huomio kiinnitettiin perusteettomilla väitteillä neuvostoliittolaisiin sotavankeihin ja heidän luovutuksiinsa, kun niihin on keinoitekoisesti istutettu ”juutalaiskysymys”.

Hannu Rautkallio ilmoittaa kuitenkin kirjoittaneensa Helsingin Sanomissa kesäkuussa 1994 seuraavasti: ”... meidän ei tar-

vitse lyödä rintoihimme, vaikka juutalaisemme pelastuivatkin. Luovutimme kahdeksan Keski-Euroopasta tänne saapunutta juutalaispakolaista satojen muiden kansallisuuksiin kuuluneiden mukana.”

Juutalaisia Parkanossa

Kyselin joiltain parkanolaisilta heidän muistumiaan Parkanossa jatkosodan aikana mahdollisesti asuneista juutalaisista. Yhtenäistä tietoa oli kovin vaikeaa saada, sillä kaikkien muisti ei aina yllä 40-luvulle asti, toisilla se rönsyilee muihin yhteyksiin, monet taas olivat rintamalla eivätkä sen vuoksi tunne kotipaikkakunnan tilannetta.

Useimmat muistumat palaavat kuitenkin äitiin ja poikaan, jotka asuivat Heinosentiellä, lähellä silloista kulkutautisairaala. Heidät oli lähetetty Helsingistä maaseudulle Parkanoon jatkosodan syttyessä. Kuinka kauan he täällä viipyivät, siitä ei useimmilla oikein ole muistikuvaa. Todennäköisesti he ovat viimeistään sodan jälkeen palanneet takaisin pääkaupunkiin tai lähteneet Saksaan, sanovat monet. Raija Matikainen muistelee perheen olleen täällä vuosina 1943-44 ja muuttaneen sodan päätyttyä Ruotsiin.

Perheen sukunimeksi on muisteltu Zieglitz tai Tiglitz. Raija Matikainen muistaa nimeksi Stiglitz. Äiti, jo keski-ään ylittänyt nainen, oli ehkä nimeltään Sigrid, muisti joku. Pojan nimi oli Vaito tai Veito. Poika oli aikuinen, noin neljäkymppinen, ja ammatiltaan muusikko. Hänen instrumenttinsa olivat piano ja haitari. Veito esiintyi myös Päivölässä.

Veito oli halukas oppimaan suomenkieltä. Saksaa hän osasi, kuten niin monet juutalaiset. Muistuttaahan jiddisin kieli saksankieltä. Se on syntynyt Reinin laaksossa noin 900-luvulla j.Kr.. Niinpä kaksi 14-vuotiasta nuorta oppikoululaista kokoon-tuikin hänen kanssaan kielen opiskeluun. Näitä saksantunteja pidettiin vuosina 1943-44. Tuohon aikaan Parkanosta mentiin oppikouluun Ikaalisiin.

Veito oli tummasilmäinen, tukevahko ja hiukan huonoryhtinen, teki ”vanhahkon” vaikutuksen. Hän oli aika hiljainen. Näin muistelee toinen ”tytöistä”. Veiton muusikon ammatista hän ei tiennyt mitään.

Raija Matikainen kertoo, että äiti oli pienehkö, tukevahko ihminen, harmaahiuksinen ja hyvin hiljainen. Suomea hän ei osannut. Pakolaisperhe asui Raijan kotona ja heiltä myös vietiin vieraille aina aamukahvit.

Korpelalla tiedetään asuneen juutalaisia jatkosodan aikana. Perhe, johon kuului pieniä lapsia. Anneli Humala tietää, että perhe oli itse saapunut turvaan, he eivät olleet pakolaisia, olivat seuruoneella ikään kuin vieraina. Nimiä Anneli ei muista.

Raija Matikainen muistelee nähneensä perheen. Siihen kuuluivat hyvin kaunispiirteinen äiti, isä ja kaksi lasta sekä äidin tai isänäiti, rouva Swinsky. Vanha rouva oli hyvin ”fiini”. Lapset olivat iältään kolmesta viiteen vuotta ja hyvin kauniisti puettuja.

Perhe ei saapunut Parkanoon pakolaisina, painottaa Raija, vaan etsivät täältä omasta tahdostaan turvapaikkaa pommituksilta. He viipyivät täällä lyhyehkön ajan ja palasivat sitten takaisin kotikaupunkiinsa Helsinkiin.

Juutalaisia vai vain nokkelia kauppiaita?

Kerrotaan, että Korpelan liiketalossa teki jonkin aikaa verstaasaan töitä juutalainen Alobeus. Hänellä oli radioverstaas. Jos liikkeeseen vei radion, saattoi käydä niinkin, ettei vastaanotinta enää koskaan sen jälkeen nähnyt. Alobeus olisi kuitenkin vaikuttanut Parkanossa vasta sodan jälkeen? Nyt ihmetellään, oliko Alobeus vain ”laukkuryssä”, kiertelevä kauppiamies.

Monen muistissa on Kuttikalliolla, vaatturi Palosen talossa, vaatekauppaa pitänyt pariskunta. Jotkut arvelevat heidän olleen juutalaisia, toiset epäilevät juutalaista syntyperää, olihan pariskunnan nimi supisuomalainen Sairanen.

Sairasen vaatekauppiat olivat muistelijoiden mukaan tummia, tukevia ja lähes musta tukka kummallakin. Herra Sairasella näkyi komeat kellonperät mustan puvun taskusta. Myös rouva Sairanen pukeutui mustaan. Rouvalla oli nuttura ja jakaus keskellä päätä. Sairanen tiesi ottaa hinnan, niin muistellaan, ei ollut väliä, oliko puvun koko asiakkaalle edes sopiva. Saattoivat juosta perässä kynnyksellekin, jos ostamatta kaupasta lähti.

Sairaset eivät kuitenkaan olleet juutalaisia. August Sairanen oli syntynyt Ruskealasta, Karjalan puolelta. Räätilimestari, kauppias Sairanen perusti vaimonsa kanssa kaupan Parkanoon vuonna 1928. Pariskunta oli Parkanossa myös sota-ajan. August Sairanen kuoli täällä 1953 ja vaimo muutti seuraavana vuonna Tampereelle.

Entä kuka sitten oli Sheelim Rajamäki? Vaatturi ammatiltaan, mutta mikä lienee syntyperä? Etunimi viittaisi kovasti juutalaisuuteen.

Kuka on juutalainen?

Suomen maaseudulla antisemitismiä ei ehkä niinkään ole tiedostettu, ajateltiin vain, että pakolaisasioista ei puhuta.

Juutalaista tarkoittava, alkuperäinen hepreankielinen nimitys, jehudim tarkoittaa Juudean alueen asukkaita. Perinteisesti katsotaan juutalaiseksi henkilö, joka on syntynyt juutalaisesta äidistä tai kääntynyt juutalaiseen uskoon. Juutalaiset muodostavat maailmassa ryhmän, johon kuuluminen määräytyy periaatteessa uskonnollisten näkökohtien mukaan.

Juutalaisten historian katsotaan alkavan Abrahamista, joka Vanhan testamentin mukaan siirtyi Jumalan käskystä Mesopotamiasta Palestiinaan. Nykyisin juutalaisia asuu lähes kaikkialla maailmassa ja juutalaisuuden piiriin kuuluu tietosanakirjan mukaan noin 15 miljoonaa ihmistä.

Lähteitä: Ennen vuotta 1940 syntyneiden parkanolaisten haastatteluja, Suomalainen Tietosanakirja, Elina Sanan kirja: Luovutetut. Suomen ihmisluovutukset Gestapolle (WSOY 2003), Taimi Torvinen: Kadimah (Otava 1989) ja Kanava 1/2004, Hannu Rautkallio: Manipuloitua juutalaisten luovutuksilla.

Tekstin koonnut Minna Lautamäki

Rautatie yhdisti Sisä-Suomen metsät merisatamaan

Kerrotaan, että Pori-Haapamäki -radan rakennustöihin osallistui yli 1700 miestä, joista toista sataa oli hevostmiehiä. Kuva Eira Lehdon albumista.

Parkanon ohi kulkeva rautatieyhteys Porista Haapamäelle valmistui monien vaiheiden jälkeen juuri ennen sotavuotia. Radan kiskoitusyöt saatiin päätökseen vuonna 1938. Vaikka kiskojen rakentaminen kahden pääteaseman välille saatiin tuolloin lopullisesti valmiiksi, ratayhteys oli valmistunut väliasemille jo vuosia aikaisemmin. Vuonna 1935 työ oli edistynyt jo niin pitkälle, että junaliikenne Porista Parkanoon päästiin käynnistämään. Tarina kertoo, että ensimmäisen henkilöjunan saapuessa Parkanoon 1.1.1936, oli sitä Kairokosken asemalla vastaanottamassa suuri joukko uteliaita. "Rautahepo" paransi paikkakuntalaisten mahdollisuuksia päästä liikkumaan rannikolle ja sisämaan suuntaan niin merkittävästi, että se otettiin vastaan suurella innostuksella.

Ratahanke sai alkusysäyksen, kun Porin-Tampereen välinen rataosuus saatiin valmiiksi v. 1895. Tuolloin heräsi ajatus Porin kaupungin yhdistämisestä rautateitse myös pohjoiseen ilmansuuntaan.

Radan suunnasta erimielisyyksiä

Ensimmäinen aloite tehtiin Pohjanmaalla. Ilmajoen maamiessuuran toimesta järjestettiin Kauhajoella kokous, johon saapui edustajia 23 eri kunnasta. Hanke alkoi riitaisesti, ja kokouksesta marsi ulos Tampereen, Hämeenkyrön, Viljakkalan, Ikaalisten ja Parkanon miehet. Riita sai alkunsa, kun Tampereen edustajilta riistettiin oikeus äänestää ratkaisevissa äänestyksissä. Kauhajoella esitettiin, että rata olisi rakennettava Porista Seinäjoelle.

Kiihat radan suunnasta olivat kiivaita ja pitkäaikaisia. Samoi-

hin aikoihin, kun muualla valmisteltiin omia ehdotuksia, Parkanossa kokousti vuonna 1899 Virtain kunnan kutsusta. Kokouksessa todettiin, että radan pitäisi kulkea Virroilta Parkanon kautta Kankaanpäähän ja sieltä edelleen Poriin. Seinäjoen asemasta radan pohjoiseksi pääteasteeksi päädyttiin lopulta Haapamäkeen. Suunta sai runsaiden metsävarojen ansiosta innokasta kannatusta varsinkin länsirannikon sahanomistajien taholta.

Ratahanketta käsiteltiin myös vuoden 1900 valtiopäivillä, mutta säädöt suhtautuivat kaikkiin Suomen silloisiin rautateiden rakennusaloitteisiin kielteisesti.

Vastustuksesta huolimatta ponnisteluja tärkeän asian vuoksi jatkettiin maakunnissa. Parkanon kunta esitti laajasti perustellun toivomuksen, että valtion kustannuksella tutkittaisiin väli Pori-Haapamäki. Kuntien yhteisin ponnistuksin tutkimus saatiinkin aikaan. Insinööri Sonck esitti syyskuussa v. 1902 suunnitelmansa kustannusarvioineen. Parkanossa toivottiin "mitä hartaimmin" suunnitelman toteuttamista.

Vaikka Pori-Haapamäen radan rakentamisen tärkeydestä valitsikin yksimielisyys, niin lopullisesta linjauksesta kiisteltiin edelleen kiivaasti. Vastakkain oli eteläinen ja pohjoinen rata-suunta. Eteläinen kulki Kurun ja Ruoveden kautta, pohjoinen Parkanon ja Virtain kautta.

Pohjoinen suunta veti pidemmän korren

Vuonna 1925 ratahankkeesta tehtiin eduskunta-aloite, jonka allekirjoittajina olivat muun muassa Väinö Tanner ja Miina Sil-

Pori-Haapamäen -radan työmaalta, kuvassa ratakiskojen vieressä oikealla istuu Artturi Mäkinen KISSAKIVELTÄ.

Kuva Anna-Liisa Partion (Mäkinen) kuvastosta.

lanpää. Aloite hyväksyttiin ja eduskunta sääti rautateiden rakennusohjelman vuosiksi 1926-30 ja tämä sisälsi Pori-Haapamäen radan. Päätöstä seurasi vielä molemmilla kilpailevilla suunnilla tehty koneellinen tutkimus, joka totesi pohjoisen linjan olevan sekä teknisesti että taloudellisesti edullisempi vaihtoehto.

Rakennustyöt alkoivat vuonna 1929 Porista käsin ja seuraavana vuonna rataa alettiin rakentaa Haapamäen suunnasta. Radan pituudeksi tuli 192,7 kilometriä. Radalle tuli neljä uutta asemaa: Noormarkku, Kankaanpää, Parkano ja Virrat. Pysäkkejä oli 13, joista Parkanossa oli yksi eli Lapinnevan pysäkki.

Vihkiäisjuhlan kunniaksi 12.11.1938 puksutti juhlijuna rautatietä juhlivien kuntien läpi. Parkanon Kairokoskella sijaitseva asema oli koristeltu siniristilipuun, köynnöksin ja Satakunnan sinikeltaisin viirein. Junan pysähdyttyä suojeluskunnan soitto-kunta esitti sävellyksen "Oi, Suomenmaa", minkä jälkeen kunnanvaltuuston puheenjohtaja, lääninrovasti Fredrik Tommila esitti runomuotoisen tervehdyksen.

Metsä- ja koskirikkauudet hyötykäyttöön

Pohjois-Satakunnassa pidettiin rautatien saamista elinkeinoelämän kannalta elintärkeänä. Hanketta oli ajettu lähtökuoppiin 1900-luvun alusta lähtien ponnekkaasti. Kunnista lähti jatkuvasti anomuksia ja lähetystöjä Helsinkiin. Satakunnan Kansan kirjoitti vuonna 1919 muun muassa näin: "Radan warteen lan-

keawat waltion suuret metsäalueet, joiden puutawarain tuotta-ma tulo niinikään jää suureksi osaksi saamatta niin kauan kuin rautatie näiltä seuduilta puuttuu. Mutta tuleva Porin-Haapamäen rautatie ei palwele ainoastaan Pohjois-Satakunnan ja Pohjois-Hämeen seutujen vaurastumista, vaan sillä on sen ohessa sangen laajakantoinen merkitys Pohjois- ja Keski-Suomen yhdistäjänä hyvään satamapaikkaan Mäntyluotoon".

Sisä-Suomen metsä- ja koskirikkauudet saatiin siten radan myötä paremmin hyödynnetyksi, mikä taas edisti alueen elinkeinoelämän kehitystä ja sitä kautta maakuntien talouden kasvua. Myös Parkanon (Kairokosken) asemalta ja Lapinnevan pysäkiltä kuljetettiin suuria määriä puutavaraa, myös valmiita halkoja, Mäntyluodon satamaan, joka ainoana oli talvetkin auki. Öisin kulki kaksi malmijunaa, jotka veivät malmia Poriin ja edelleen Harjavaltaan rikastamista varten.

Sotien jälkeen rata olikin vilkkaassa käytössä puutavaran ajossa ja henkilöliikenteessä. Radan henkilöliikenne lakkautettiin vuonna 1981 ja tavaraliikennekin lakkasi vuonna 1985, lukuun ottamatta Kankaanpään-Aitonevan rataosaa. Viime vuonna rata kunnostettiin Niinisaloon asti ja sillä toimii edelleen puutavara- ja sotilaskuljetukset.

Lähteet: Heikki Rantatupa: Parkanon ja Kihniön kirja, Eino Salmenperä: Sata vuotta satakuntalaista sanomalehteä, Taisto Seppänen: Parkano-ABC, Jouko K. Järviön arkisto.

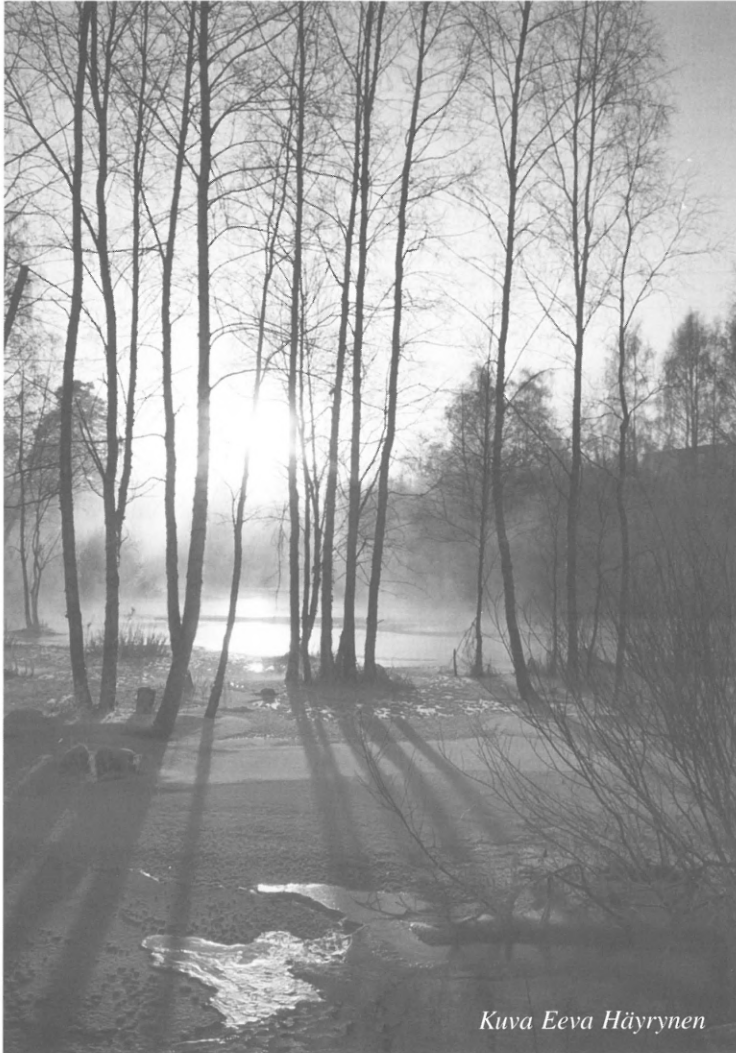
Menneille sukupolville

*Sukupolville menneille
tahdon kiitoksen
omistaa.
Näin silmissäni heidät
he raataen ahertaa.
Oli elämä heillä tiukkaa
työ yksin uskoa toi.
He kättensä työllä tahtoi
puutteen poistaa pois.
He metsästä pellot raivas'
oli kuokka vain aseenaan.
Heillä kylväjän oli mieli
päästä satoa korjaamaan.
Kun sitte kypsä laiho
oli palkkana raadannan
he kiitosmielin lausui;
tuo vilja on Jumalan.
Rukiintähkistä saatu leipä,
sille arvo annettiin
sitä puhtaana kun kun saatiin syödä
kädet yhteen liitettiin.
Näitä mummu kertoili meille,
oli pettuakin syönyt hän.
Hän lastensa lapsille toivoi
paremman elämän.
Ettei leipää puuttuisi heillä
eikä uskoa Korkeimpaan,
se on ehtona elämälle
sillä onnen saavuttaa.*

KYLLIKKI KALLIO

Kuva Maarit Lehto

Kuva Eeva Häyrynen

Sakari Markkanen

Parkano

Täällä minä elin ennen kuin lähdin
täällä minä näin talviyön kirkkain tähdin
täällä eli rakkaus ja kuolema;
ne odottavat meitä kuin taivas ja tuonela

Ystävät ja tuntemattomat,
jotka kaduilla ohitin
ne olivat tutut omat,
jotka mieleeni sovitin

Kaunis pimeys katulamppujen hiljaisuudessa
sinuun minä iäti ihastuin!
Tylyt autoilijat, heinänuha, rikotut pullot,
teihin minä vihastuin

Oletko sinä Parkano katoava kaupunki?
Lähtevätkö väkesi pois, lakoavat kauas?
Oletko niin kuin ihminen, parka?
Säryt ja parut mutta hymyilet, sinä arka?

Hyvä olit kodiksi, hyvää annoit
vaikka junttien nimeen joskus vanhoit
paha et ollut pahoillekaan, mut pahaakin kannoit
oli pahaa puhetta niin kylillä, rannoil

Mutta paha menee niin kuin hyväkin
niin valhe kuin ihmisen totuus syväkin
ehkä meidän mentyä jää tänne vain raunio pyhä
mutta tänään on tämä paikkakunta, hyvä on yhä

*Olipa kerran hirvi
ja metsämiehellä pyssy
pystykorvakin hirveä irvi
– sitten tuli hämäränhyssy.*

*Outo rauha suloinen
lankes ylle ajon ja pelon.
Meni kotiin mies punapipoinen
– kuka tilanteesta saisi selon?*

*Katsos, jouluna ketään
ei jahdata saa.
Siis myös riistaa naurattaa.*

Anssi Ylirönni

Jokainen eilinen on huomisen toissapäivä

Otsikon mietelause on sisällöllisiltä ominaisuuksiltaan todellisuudestamme irrotettu puhdas fakta, joka ensisilmäyksellä vaikuttaa triviaalilta latteudelta. Näin ei kuitenkaan aivan välttämättä ole. Lause havahduttaa meidät silmäilemään ajallista ympäristöämme arki ajattelun vastaisesta näkökulmasta. Aika on avaruuteen sitoutunut neljäs ulottuvuus, joka virtaa vääjäämättä eteenpäin ihmisten näkökulmasta.

Aika ei suinkaan kulu tasaisesti, vaan sen eteneminen riippuu nopeudesta ja paikasta, niin kuin fysiikka meille opettaa. Jokaisen havaitsijan aika käy omaan tahtiinsa. Mitä suurempi massa kappaleella on, sitä enemmän aika hidastuu sen vaikutuspiirissä. Mustassa aukossa, jonka massa on ääretön, aika on loppunut kokonaan. Aika ei siis suinkaan ole absoluuttista ainetta, joka kulkee ”eetterissä”, vaikka se saattaa olla edelleen yleinen harhaluulo. On todettu, että mitään eetteriä ei ole olemassakaan ja että aika on sitoutunut monimutkaisesti avaruuteen. Luomme katsannon meille tuttuun (niin ainakin kuvitellemme) aikaan arjen ajattelua samalla murtaen.

Jotta voisimme sanoa, että jokainen eilinen on huomisen toissapäivä, on meidän oltava varmoja siitä, että ajan suunta on aina sama. Valon nopeutta suuremmilla nopeuksilla aika alkaisi kulkea takaperin, mutta valon nopeutta ei ole mahdollista ylittää. Aikamatkustuksella voidaan kuitenkin spekuloida ja kuvitella reissut menneisyyteen mahdollisiksi esimerkiksi aika-avaruuden käyristämisellä muodostuneitten madonreikien avulla. Mikrokosmoksen tasolla virtuaalihiukkasparin antihiukkaset kulkevat menneisyyteen. Ne tosin ovat ainoastaan lyhyen ajan olemassa ennen häviämistään.

Vaikka emme menneisyyteen pääsisikään siirtymään, niin kuitenkin pystymme katsomaan menneisyyttä. Joka kerta, kun katsomme tähtitaivasta, katsomme menneisyyteen. Kun katsomme auringon jälkeen meitä lähinnä olevaa tähteä, noin neljänvalovuoden päässä olevaa Proxima Centauria, näemme sen sellaisena kuin se oli neljä vuotta sitten, koska valo sieltä tänne on ollut matkalla niin kauan. Kaukana olevista kohteista emme voi saada reaaliaikaista informaatiota, koska tiedolla menee aikaa matkan taittamisessa. Mutta siirrytäänkö nyt tarkastelemaan ihmisen suhdetta aikaan.

Ihmisten ajan kokeminen on psyykeen sidoksissa oleva tekijä. Aika koetaan subjektiivisesti. Esimerkiksi eräs huumeitten käyttäjä koki yhden tripin aikana olleensa 1000 vuotta seinänä Roomassa. Aivoihin vaikuttamalla saadaan aikaan mittavia illuusioita ajankin kulumisen osalta. REM-unen aikana puolestaan unijakso tuntuu paljon pidemmältä kuin se on todellisuudessa. Aika kuluu taatusti hitaammin bussia odotellessa kuin jotain mukavaa puuhastellessa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että mitä enemmän toimintaa tapahtuu, sitä nopeammin aika

tuntuu kuluvan. Onko aikaa olemassa lainkaan ilman toimintaa? Aikahan on periaatteessa vain siirtymistä tapahtumasta toiseen, ainakin psykologisessa mielessä ajateltuna.

Ihmisellä on aina ollut tarve tehdä ympäristöönsä selitettäväksi ja kiinnittää nimilaput sekä konkreettisiin että abstrakteihin asioihin. Niinpä hän on ositellut ja nimennyt ajankin tarkasti, hän on viipaloinut ajan jatkumon. Tämän ansiosta mietelauseessa esiintyvät ”eilinen, huomisen” ja ”toissapäivä” ovat selkeitä käsitteitä, jotka ovat jokaisen ymmärrettävissä. Päivät ovat samalla osa suurempia viipaleita ja samalla sisällyttävät itseensä pienempiä viipaleita. Ihminen on pyrkinyt ajan hallintaan ja pysyvien rakenteitten muodostamiseen. Päivillä on merkityslatauksensa, ja ne edustavat mielessämme mielikuvia. Ihminen pitää päivänsä selaillessaan pilkottua ajallista todellisuutta itsestäänselvyytenä. Kysymyksessä on kuitenkin merkityslatausten suhteen mielivaltaisen ja keinotekoisin rakente.

Vuorokausi on maailmankaikkeuden kannalta täysin satunnainen jakso (ihmiselle kuitenkin luonnollinen), joka muodostuu maapallon pyörimisestä akselinsa ympäri. Auringon kasvessa punaiseksi jättiläiseksi ja imaistessa maapallon koittaa tietysti planeettamme lopun myötä myös eilisten ja huomisten loppu.

Analysoitavana oleva otsikon lause muistuttaa meille ajan jatkuvuudesta ja vauhdista sekä voimattomuudestamme sen edessä. Vielä hyvin muistissa oleva eilinen onkin jo huomenna hämärä toissapäivä (eli viipale ennen eilistä). Emme voi jäädä yhteen ajalliseen tilaan lillumaan, koska aika kuljettaa meitä jatkuvasti pois päin juuri kokemastamme. Painostava huomisen tulee aina pyytämättä vierailulle. Milloin? Huomenna tai: huomisen.

”Tänään” ei esiinny mietelauseessa, koska olemme siihen niin kiinnittyneitä, että emme välttämättä pysty tarkastelemaan sitä ulkopuolelta yhtä vaivattomasti kuin huomista ja eilistä. Otetaanpa tästä päivästä vielä tarkempi viipale, itse asiassa tarkoin mahdollinen: tämä hetki. Tämä hetki on jotakin, joka luiskahtaa aina käsistä ja korvautuu uudella, kun yritämme tarttua siihen. Se ajan osio, johon olemme tukevimmin kiinnittyneet, on siis kaikista vaikein hahmottaa. Toiminta on orientoitunut tuleviin hetkiin toiminnan perustan pohjautuessa menneisiin hetkiin.

Kertomus on syntynyt keskustelun perusteella, jossa muisteltiin joulukertomuksen tapahtumia ja ope kirjoitti muistiin lasten kertomat asiat juuri niin kuin he ne sanoivat.

Esikoululaisten ja ekaluokkalaisten joulukertomus

Jeesus-vauva oli taivaassa ja sitten mahassa (olisit sanonu kohdussa sillä siellä se oli).

Se oli Marian mahassa. Maria oli aasin selässä ja Joosef veti sitä aasia. Ne oli menossa Peetleheisiin.

Ne pääsi hotelliin yöksi... eiku talliin. Tallissa oli heinää, lehmää, possuja ja lampaista ja aasi ja heppa. Ne joutu nukkuun heinällä. Vauva syntyi heinällä. Maria-äiti otti vauvan syliin ja sitten se tissitti vauvan.

Sitten se laittoi vauvan hepan ruokakippoon. Vauvan päälle laitettiin lakanapeitto. Äitekin laitto mut kapaloon ku mä oli pieni.

Siellä oli niityllä paimenia ja lampaista. Ne näki ison tähden ja se tähti puhu, mutta se oli-kin seisova valkopukunen enkeli ja valkoset kasvotkin sillä oli. Enkeli sano: "Tulkaa, tulkaa halliin... ei ku talliin Jeesuksen luo". Paimenet meni ja katto ja sano: "Oi kun on ihana vauva!" Ja sitten ne siunas sen.

Tietäjät oli tähtitutkijoita. Ne tiesi, että oli syntynyt vauva, koska ne oli tietäjiä. Oli tallin päällä kyllä iso tähtiki. Tietäjät matkusti semmosella kyttyräselällä... ei ku kamelilla. Ne toi kultaa

Piirros Vilma Konttinen

ja hopeaa. Kullalla saa ostettua lehmän ja hopealla koiran. Jeesus-vauva aukaisi lahjat... ei ku Maria aukaisi, kun vauva ei vielä osaa. Tietäjätkin siunas vauvan. Sitten keitettiin kahvit.

Piirros Ari Vataja

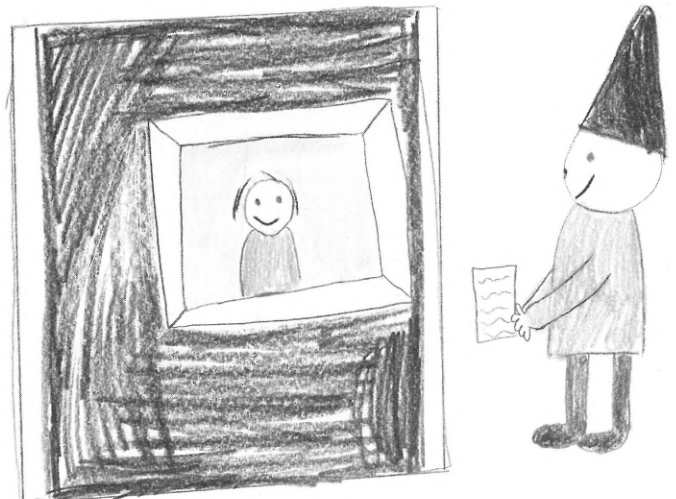
Emilia Haapaniemi

Tontun joulutyö

Tonttu hiippalakki kurkkii salaa lapsia sekä aikuisia.

Muistiin tavat merkitsee ja tunturille hiippailee.

Pukille muistiot toimittaa ja palaa taas kurkkimaan.

Ari Vataja, 2. lk.

Joulu meillä kotona

Jouluna meillä on riehakasta ja hauskaa. Joulupukki tuo lahjoja ja syödään joulukinkkua ja perunaa ja kastiketta.

Avataan lahjat ja siellä lahjassa oli auto ja nosturi ja villasukkia ja rahaa. Oli karkkiaki ja suklaata! Ja mä olin isin kanssa joulupukkina. Oli hauskaa olla joulupukkina. Leikittiin niillä leluilla ja sillä nosturilla voi vetää muita leluja.

Toisena päivänä heiteltiin lumipalloja ja menttiin syömään perunaa ja kastiketta ja kinkkua. Tuli ilta ja yö ja nukuttiin ja tuli aamu.

Mira Vähä-Peltomäki

Joulunaika

*Joulussa on taikaa,
mutta sen odottaminen vie aikaa.
Joulu on kiva ja ihana!*

*Jouluna tuodaan kuusi sisälle,
mutta jätetään koivut pihalle.
Sitten kuusi koristellaan
ja puuroa keitellä poristellaan.*

*Sitten kun lahjat tulee tänne,
joulun toivotus kuuluu:
Rakasta hyvää joulua!
Enää ei ole koulua!*

Piirros Vilma Konttinen

Anni Kärkölä

Joulunaika

*Jouluna enkelit lentävät taivaalla
ja laulavat lauluja.
Jouluna syödään ja juodaan:
kinkkua, perunaa, maissia ja glögiä.*

Teemu Pihlajamäki, 6. lk.

Peikkoveljekset

Kerran erään valtavan metsän keskellä oli pieni talo, joka oli tehty savesta ja kivistä. Siellä asui peikkoleski, jolla oli peikkoveljekset. Veljesten nimet olivat Niklo ja Tiklo. He olivat välillä oikea maan vaiva vaikka välillä he tarkoittivat vain hyvää.

Kerran eräänä myrskyisenä yönä kattoon oli tullut reikä. Aamulla kun he huomasivat tapahtuneen niin Niklo ja Tiklo päättivät korjata sen. Katto oli tehty oljista, joten he menivät hakemaan olkia Herra Olkaselta.

– Hän antaisi meille olkia, totesi Niklo.

– Kyllä varmasti ja varsinkin kun kattomme on rikki, vastasi Tiklo. Kun he saapuivat niin herra Olkanen oli leikkaamassa ruohoa.

– Miksi hän syö ruohoa, kysyi Tiklo hämmästyneenä.

– Hän ajaa nurmikkoa ja pitää ruohosta, vastasi Niklo.

– Hei! Herra Olkanen! huusi Niklo, antaisitko meille vähän olkia?

– No tottakai minulla on aina teille antaa, vastasi Olkanen. Riittääkö tämä, kysyi Olkanen.

– Riittää ja kiitos, sanoi Tiklo. Niin he menivät kotiin ja korjasivat katon.

Leena Peräli

Rumalankangas

kaunistuu

Kunnalliskodin
syntyvaiheita

Parkanon kunnalliskodin ympäristöä sen parhaina aikoina.

Kirjoitukset ovat äitini vieraskirjan kertomaa Parkanon kunnalliskodista, nykyisestä Mikonkodista 1940- ja 50-luvuilta:

*“Paneteltu Parkano näytti kauniit kasvonsa
Talo on kuin linna ja asukkaat elävät kuin herrat”*

Tänä päivänä kaunista ja ajanmukaista Rauhalan palvelukeskusta katsoessamme ihmettelemme merkintöjen adjektiivien määrää: kaunis, valoisa, ihana, viihtyisä, upea, ajankohtainen...

Kuvauksiin sisältyy myös maininta viereisestä puutarhasta: *“Orvokkeja, astereita, leukoijia! Kokonainen syksyinen väri-loisto tämän talon ympärillä!”*

Mitä aarteita vieraskirjat paikallishistoriaa tutkivalle ovatkaan!

Kunnan omistuksessa olevan palatsin syntyvaiheita

Parkanossa kunnallisen vanhusten hoitopaikan tarpeellisuudesta keskusteltiin jo vuoden 1891 kuntakokouksessa.

Vanhusten hoitotarve lisääntyi 1920-luvulla ja asia oli usein esillä kunnan köyhäinlaitokunnassa.

Kunta oli hankkinut omistukseensa Rumalankankaan itäpuolelta, Kirkkojärven länsipuolelta Aina ja Julius Vatusen omistaman 80 hehtaarin tilan tulevan kunnalliskodin paikaksi. Satakunnankadulla asunut Väinö Vatunen muistelee kotitilansa hinnan olleen 110.000 markkaa.

Rumalankangas on harjumuodostelma, jolla nykyinen Metson, entinen Mekeksen tehdasalue sijaitsee.

Koska lakisääteinen rakennushanke tulevaisuudessa oli päätäjien tiedossa, oli 1920-luvulla jo useana vuotena köyhäinhoidon määrärahoihin säästetty vuosittain 100.000 markkaa

Kunnan talouden vähitellen kohennuttua rohkeni valtuusto vihdoin vuonna 1935 tehdä lopullisen rakentamispäätöksen.

Kunnalliskodin paikaksi määrättiin Vatusen tila, jolle rakennetaan koti 45 hoidokille, tarpeelliselle henkilökunnalle sekä

Talo on kuin linna ja asukkaat elävät kuin herrat.

*Orvokkeja, astereita, leukoijia!
Kokonainen syksyinen väri-loisto
tämän talon ympärillä!*

kunnan maatilalle tarvittavat karjatilat. Päätöksentekoon osallistuivat Tuomioja, Salonen, Pentti, Lannetta, Heinilä, Salo ja Raiskio.

Luottamusmiehet ja alan virkamiehet tutustuivat useisiin eri kunnalliskoteihin. Parkanoon sopivimmaksi malliksi katsottiin Vöyrin kunnalliskodin piirustukset, hieman muutettuina.

Urakkakilpailun tuloksena rakennustyö annettiin parkanolaiselle rakennusmestari Väinö Lehtiselle 825.000 markan urakkahinnasta

Rakennustyömaa toi työpaikkoja

Työt Vatusen talon välittömässä pihapiirissä alkoivat vuonna 1936. Suuri rakennustyömaa toi runsaasti Parkanossa kipeästi kaivattuja työpaikkoja. Rakennus oli määrätty rakennettavaksi semmenttitiilestä, joten erikoisesti muurareille riitti runsaasti työtä.

Kiikan ja Eurajoen seudut olivat kuuluisia muuraripitäjiä, niinpä sieltä tulikin useita ammattimuurareita sekä hormeihin että savupiipuihin tarvittavat tiilet.

Kulkuyhteydet Poriin olivat hyvät, sillä rautatie Porista Haapamäelle oli juuri valmistunut ja rakennustyömaa oli rautatien välittömässä läheisyydessä.

Rakentamiseen tarvittava punainen savitiili tuli Alaskylän tiilitehtaalta, joka rakennusvaiheen aikana oli täystyöllistetty. Sementtitiilet tekivät paikan päällä Vatusen veljekset Kusti, Väinö ja Reino (Sipi), samoin kuin muurauksessa tarvittavan muurauslaastin eli pruuokin. Sementtimyllyjä ei silloin vielä tunnettu. Voimme vain kuvitella, miten vaikeata sen ajan rakentaminen mies- ja hevosvoimalla ilman kone- ja moottorivoimaa on voinut olla.

Parkanossa oli 1930-luvulla vain muutaman kuorma-auto. Myllysaaren, Santoon ja Kosken autot ajoivat rakennustyömaalle hiekkaa Vanhatalon läheltä. Tie oli kärrytietä räme pohjaisessa maastossa. Hiekan kuljettaminen oli vaikeata. Ajouralla oli usein katkottava puita ja korjailtava tietä, että hiekkakuorma saatiin rakennustyömaalle.

Santoon Jullen kerrotaan hauskaasti matkineen auton moottorin valittavaa ääntä: ”Voi-voi-voi, sanoi moottori ja taas meni akseli poikki!”

Pruukia kului paljon, sillä sitä tarvittiin myös rakennuksen sisäseinien rappaukseen. Litteistä rimoista valmistettiin ristikot vajaan vaakan etäisyydelle toisistaan ja väliin laitettiin olkia ja savensekaista pruuikia side- ja eristeaineeksi. Lopuksi seinät rapattiin siisteiksi.

Vatusen talon välittömässä läheisyydessä asui Akseli Perälän seitsenhenkkinen perhe. Perälän pirtin kylkeen oli rakennettu työmaan konttori. Työmaalle oli puhelin, mutta ei puhelinpäivystystä. Ongelma ratkaistiin siten, että pirtin seinään tehtiin ”kädenmentävä” kolo. Perheen varttuneimmat vastasivat puhelimeen ja hakivat työmaalta kysytyyn henkilön puhelimeen.

Puhekieli ja virkakieli eivät luonnollisestikaan käyneet aina yksin.

Kerran puhelimeen pyydettiin työmaalta Heikki Wallinia, nimi oikeaoppisesti lausuttuna. Perheen tytär topakasti ilmoitti, ettei täällä ollut sen nimistä. Hän oli kuullut puhuttavan vain ”Valiinista”.

Huolto rakennustyömaalla toimi Vatusen perheen muonituksessa. Isäntä Julius oli jo kuollut, mutta perheen emäntä Hilda ja Helmi-tytärten avustamana valmisti työmiehille ruuan. Kahvitauoilla myös Perälän pirtissä oli vilskettä.

Syksyllä 1937 päästiin jo maalausvaiheeseen. Työn urakoi maalari Toivo Rinne apunaan Julius Vatunen.

Rakennus oli lopullisesti valmis samana vuonna, kuten sopimus oli, ja vihkiäisiä voitiin viettää 29.12.1936.

Kolmen kerroksen väkeä

Talon ylimmässä kerroksessa sijaitsivat varsinaiset 1 – 4 hengen huoneet. Pohjoispäässä oli naisten osasto, eteläpäässä miesten. Osastojen välissä sijaitsivat käsityöhuoneet ja kylpyhuone.

Keskikerroksessa muutaman hengen sairausosasto eteläpäässä, ruokasalit erikseen hoidokeille ja henkilökunnalle sekä keittiötilat. Samassa kerroksessa sijaitsi myös kansliaksi kutsuttu toimisto lääkekaappeineen, johtajan, sairaanhoitajan ja emännän asunnot, sekä pieni huone pesutiloineen mahdollisia lapsia varten.

Alimmassa kerroksessa sijaitsi huoneita henkilökunnalle, sauna pukuhuoneineen, leipomo, pyykkitupa sekä pannuhuone varastoineen.

Parkanon kunnalliskoti rakenteilla 1930-luvulla. Taustalla Kirkkojärvi.

Rakennuksen tilavalla vintillä oli runsaasti varastotilaa sekä kuivatettiin talvella talon pyykki.

Vieraskirjan maininnat talon valoisuudesta ja ajanmukaisuudesta pitivät paikkansa. Samasta mielenkiintoisesta kirjasta voidaan todeta useita erilaisia virallisia tutustumis- ja opintokäyntejä taloon. Vieraita kävi runsaasti omalta paikkakunnalta, mutta myös laajalti maakunnasta.

Rakentaminen Rumalankankaalla jatkui

Rakentaminen Rumalankankaalla jatkui. Valtuuston päätösten mukaisesti seuraavina vuorossa olivat karjasuojat.

Entisaikaan kunnalliskodit olivat lähes omavaraisia, joten kunnan maatilalle oli hankittava työväestön lisäksi karjaa. Seuraavaksi rakennettiin navetta n 40 lehmälle, karsinat kanoille ja vasikoille sekä alakertaan sikala kymmenkunnalle sialle.

Saman rakennuksen katon alle tehtiin vielä talli kolmelle hevoselle sekä heinäsuoja, eli suuli. Navetan avarassa vintissä puitiin vilja ja säilytettiin osa heinistä.

Rakentamistyö vain jatkui. Vuorossa olivat kalustovaja-tiljamakasiinirakennus, kuivausruihi ja paja.

Vatusen päärakennusta jatkettiin, ja näin saatiin maatilalla tarvittavalle työväelle asunnot tarpeellisine ulkorakennuksineen. Vatusen kuusihenkinen perhe sai tilakaupan yhteydessä elinikäisen asumisoikeuden kotitalossaan.

Kunnalliskodin pihapiiriin rakennettiin vielä suuri liiteri, jossa oli ruoka-aittoja ja halkosuojat.

Siellä säilytettiin tilapäisesti myös vainajia.

Orvokkeja, astereita...

Ravinnerikas hiesumaa oli otollinen maaperä puutarhaa varten. Niinpä kunnalliskodin komistus ja suuri ylpeydenaihe olikin kaunis ja hyvin hoidettu puutarha, josta eivät kessupenkitkään puuttuneet.

Vihannesmaa, marjapensaat ja pieni kasvihuone tuottivat vuosittain taitavissa ja innostuneissa käsissä hyvän sadon. Riitipä juureksia vielä läheisen Vuorijoen koulun keittolaan sekä kirkolle kulkutautisairaalan käyttöön.

Kun rakennustyöt vuonna 1939 saatiin päätökseen, voitiin kirkolta järven yli katsellen nähdä melkoinen muutos Rumalankankaan suunnalla; olihan siellä peltovainioiden jälkeen jo rautatie ja päivittäinen junaliikenne Poriin ja Haapamäelle.

"Niin muuttuu maailma, Eskoseni". Pellot ovat metsittyneet, puut kasvaneet ja peittävät nyt kauniin järvinäkymän kirkolle. "Lättähattujen" puksutus ja viheltely Porin radalla ei enää kuulu arkipäivään. Valkoiset kessutupakkapenkit eivät enää kuki omenapuiden alla. Osa "kunnanmäen" vanhoista rakennuksista on purettu.

Hiljaiseksi Rumalankankaan itärinne ei ole jäänyt. Avarissa karjatiloiissa toimii ammattitaitoinen peltiseppäalan tuotantolaitos. Jykevässä entisessä "palatsissa" toimii muistihäiriöisten henkilöiden lämminhenkinen hoivakoti, jossa ahkerat kädet huolehtivat asukkaiden viihtyisyydestä. Entisajan henki talossa elää.

Olemme saaneet olla tänäks kauniin syyskuuisen sunnuntain sendun kaällä kauniissa ja ajanmukaisissa Parkanon kunnalliskodissa vieraana.

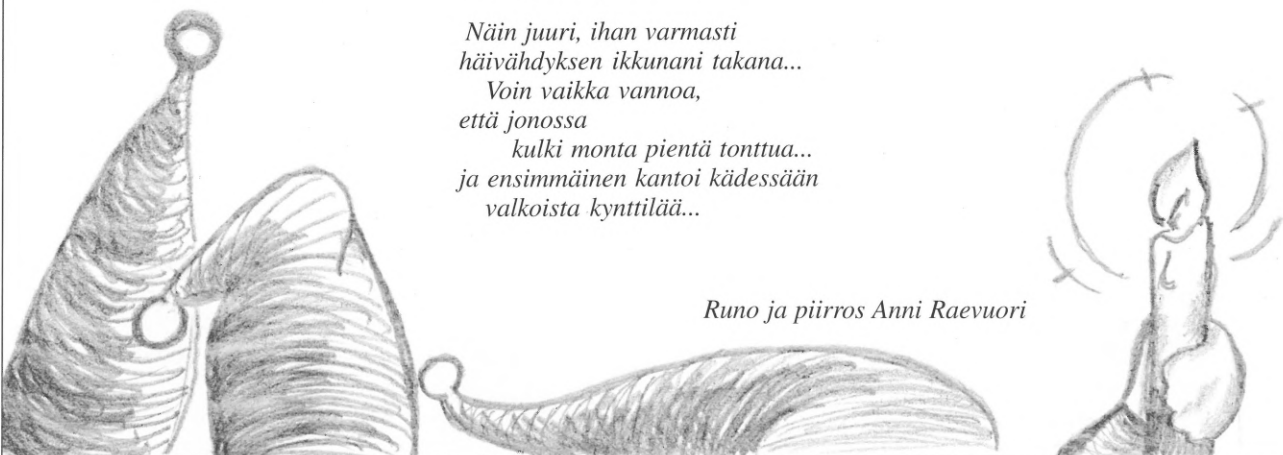
Häivähdys...

*Näin juuri, ihan varmasti
häivähdyksen ikkunani takana...*

*Voin vaikka vanhoa,
että jonossa*

*kulki monta pientä tonttua...
ja ensimmäinen kantoi kädessään
valkoista kynttilää...*

Runo ja piirros Anni Raevuori

Risto Viitamäki, Aino Rimppi, kuvat Leena Perälä

Tilataideteoksia vai käytännön kädentaitoa?

Miltei aikojen alusta on jollain tavoin viljelty, koska on tarvittu ruokaa. Ensimmäinen siemen on kehitetty tuhansien vuosien kuluessa. On saatu aikaan monia lajikkeita, jotka kaikki ovat välttämättömiä tänäkin päivänä.

Kaikkina aikoina on myös raivattu peltoa, jonne sitten on kylvetty siemen. Pellontekotapojakin lienee monia. Tavat tosin ovat aikojen kuluessa kovasti muuttuneet, tulleet helpommiksi. Samoin on käynyt sadon korjuussa.

Me vanhemmat muistamme vielä sirpin ja viikatteen, jotka näyttelivät ratkaisevaa osaa sadonkorjuussa viime vuosisadan alussa. Pikkutiloilla leikattiin jonkin verran ohraa vielä sirpillä, mutta pääasiassa kuitenkin niitettiin viikatella.

Siikot sidottiin orteen ja puitiin

Seiväskuivatus näytteli omaa osaansa kuten ehkä myös heinän kuivatus haasialla. Sirpillä leikattua siikkoa sidottiin aina kaksi yhteen, sillä riihen katossa olivat vartaat ja siikot laitettiin haarukasta orteen kiikkumaan. Niitä mahtui riihen parsille enemmän, kun ne olivat pystyasennossa.

Ruista sen sijaan leikattiin vielä myöhemminkin. Muistelen, että vielä sodan jälkeisinäkin vuosina leikattiin jonkin verran ruista sirpillä.

Valmiit kuhilaat pellolla oli kaunista katsottavaa. Ne enteilivät myös syksyn tuloa. Yksi kuhilas muotoutuu 11 -16 siikosta ja ne laitettiin pystyasentoon toistensa varaan. Siikkoja kuivattiin pellolla pari viikkoa. Sitten ne vietiin riiheen, joka oli lämmitetty, siellä ne vielä kuivuivat.

Kuivattamisen jälkeen siikkoot puitiin. Niitä lyötiin seinään, jolloin kuivat jyvät irtosivat ja jäivät lattialle. Sitten oljet kepa-koiittiin loppuistakin jyvistä, minkä jälkeen ne sidottiin lyhteiksi.

Irralliset tähkät tapettiin varstoilla ja riihoo, jyvien ja ruumenien kasa, viskattiin eli puhdistettiin. Oli siinä monta vaihetta kylvöstä takaisin laariin.

Silloin kun meillä viikate vielä näytteli osaa, oli jo keksitty – toista vuosisataa sitten – elonleikkuukone, samoin hevosvetoinen niittokone, joka otti käyttövoimansa pyöristä. Voittivat ne viikatemiehen.

Käytännön muistelo

Meille muutamille entisille elonkorjaajille tuli kerran mieleen, että löytyisikö vielä Parkanosta sirppiä ja sirpinkäyttäjiä. Mitentä ollakaan, löytyihän niitä. Ja löytyi myös sideolkia.

Saimme sitten luvan Virranhaaran isänniltä leikata kauraa niin paljon kuin tarvitsimme. Ruisolkia saimme Kujansuun tilalta Pihnarista. Näistä haluamme tässä lausua kiitoksemme!

Sade vähän kiusasi meitä pellolla työskennellessämme, mutta saimme kuitenkin tehtävämme toimitettua, ja kaksi kuhilasta kuivui leikkuun jälkeen pellolla. Vaikka olisi niitä kuhilaita saanut olla muutama enemmänkin. Hyvä näinkin!

Mukana kauranleikkuussa olivat Helena ja Juho Jaskari, Väinö Luoto, Pentti Hautalahti, Timo Ristamäki ja Risto Viitamäki

Minna Lautamäki

Pärekattotalkoissa pojasta polvi paranee

Pärekaton teko ei ole enää nykyaikana mitään jokamiehen työtä. Kun vielä 1950- ja 60-luvuille asti maaseudun arkeen kuului päreiden höylääminen ja pärekaton teko, on taito tänä päi-

Pärekattotalkoiden päämestari, ikaalislainen Matti Lehtiniemi, seuraa tyytyväisenä poikien kätten jälkeä. Janne Kaartinaho, Toni Holma ja Tomi Lähteenmäki osallistuvat ensimmäistä, mutteivät omien sanojensa mukaan viimeistä kertaa pärekaton tekoon.

vänä enää harvojen käsissä eikä perinteisen ja luontoystävällisen materiaalin saatavuuskaan ole aina itsestään selvää.

Nuorena poikana pärekattojen teossa mukana ollut Alpo Juvela innostui pärekaton tekoon veistettyään tyttärelleen hirrestä puuliiterin. Ominaisuuksiltaan hyvin hengittävä pärekatto sopisi mainiosti puuvaraston katteeksi eikä työvaltainen tekotapakaan pelottanut.

- Ajattelin, että hullutellaan nyt loppuun asti perinnerakentamisen kanssa ja opetetaan samalla nuoremmalle polvelle pärekaton tekoa, Juvela kertoo.

Nuorella polvella Jaakkolan kylässä asuva Juvela tarkoittaa tyttärenpoikaansa Tomia ja tämän kavereita. Pojat ovat innokkaita ja taitavia vasaran käyttäjiä jo ennestään. Pihapiirissä komeilee poikien itse nikkaroima skeittiramppi ja vähän sivumalla perinteisempää rakentamista edustava laudasta tehty

Tomi Lähteenmäki ja pappa Alpo Juvela tarkistavat, että päreet limittyvät oikein ja kastit tulevat suoriksi.

Pärekatto valmistuu ...

maja. Pojat ovat myös osallistuneet Jaakkolan koulun "areenan" rakentamiseen. Koulun vanhasta piharakennuksesta on kunnostettu koululaisille liikuntatila.

- Ennen vanhaan pikkupojat pantiin kattotalkoissa aina päreitä kantamaan. Vasta iän ja kokemuksen karttuessa pääsi katolle tositoimiin. Pärekattojen teko on nykyään niin harvinaista hommaa, että pojat pääsevät heti naulaamaan, Juvela lupaa.

Rivit suoraksi riian avulla

Pojat ovatkin muun talkooväen kanssa ahkerasti mukana nau-laamassa päreitä hirsikehikon katoksi. Pärekaton teko aloite-taan räystäältä ja ensimmäinen pärerivi eli -kasti tulee noin 3-5 cm räystäään ulkopuolelle. Räystäällä ensimmäinen pärekerros pannaan kaareva puoli alaspäin. Muuten päreet ladotaan aina kaareva puoli ylöspäin. Talkoolaiset taivuttelevat päreitä käsissänsä ennen naulaamista.

- Päreet asetetaan katolle niin päin, että pärettä taivutettaessa syyt osoittavat alaspäin. Silloin vesi ei pääse päreestä läpi, vaan valuu katolta alas, Juvela neuvoo.

Kattoa tehdään kasti kerrallaan. Päreet ladotaan sivusuunnassa limittäin ja kiinnitetään yhdellä naulalla päreen keskeltä, jolloin naula lävistää myös edellisen päreen.

- Nauloja ei saa jäädä näkyviin, vaan niiden tulee jäädä aina seuraavan rivin pärekastin alle. Oikein tehdyssä pärekatossa ei ole yhtään naulaa näkyvissä, Juvela muistuttaa.

Kun rivien väli on kolmasosa päreen pituudesta, saadaan kolmikertaista kattoa ja 45 cm:n päreitä kuluu keskimäärin sata neliömetrillä.

Kastit tehdään suoriksi päätyreunoihin kiinnitetyn laudan eli riian avulla. Sitä nostetaan työn edetessä pärekastin nousun ver-ran. Rivit ladotaan katolle edestakaisessa suunnassa niin, että päreiden limityssuunta vaihtelee joka kerroksella.

Jutustelua naulaamisen lomassa

- Pärekatto on pitkäikäinen. Oikeintehtynä se voi kestää jopa 30 vuotta, Alpo Juvela toteaa.

Kattopäreet tehdään joko kuusen, haavan tai männyn pölleis-tä. Puuliiterin kattopäreet ovat kuusesta, kun Juvelan mieleistä haapaa ei ollut tällä kertaa saatavilla.

- Haapa tunnustetaan nykyään käyttöominaisuuksiltaan hy-vin monipuoliseksi puulajiksi.

Talkoiden edetessä päreiden asettelu ja naulaaminen sekä riian siirtäminen alhaalta kohti liiterin harjaa sujuu entistä ripeäm-min ja rutinoituihin ottein. Pärekatotalkoot ovat perinteisesti olleet leppoisaa ja hauskaa hommaa, johon on liittynyt myös leik-kimieleistä kisailua siitä, kuinka nopeasti työ sujuu. Niin totis-ta kisailua ei kuitenkaan saa olla, etteikö työn lomassa ehtisi sa-nailemaan ja tarinoimaan.

Jaakkolan kylän pärekattotalkoissa on mukana poikien lisäksi kyläläisiä ja Juvelan sukulaisia.

- Innokaita talkoolaisia ei ollut vaikea löytää. Perinneraken-taminen näyttää kiinnostavan kaikenikäisiä, Juvela myhäilee tyytyväisenä.

...rivi eli kasti kerrallaan.

Janne ja Jari Kaartinaho oppivat systeemin nopeasti ja taitavat pärekaton teon vastaisuudessaakin.

Margret Schmitz und Angelo Geissen
Valokuvat ja suomennos Aino Rimppi

"Olemme eloisia!"

Parkanon talvi lumosi saksalaisvieraat

Tavallinen keskieurooppalainenko tuntisi Suomen? Lyhyen kesän pitkät päivät, hyttysparvet, kylmän talven lyhyet päivät, tuhannet järvet, joiden rannoilla kohoaa lukematon määrä saunoja, mahtavat koskemattomat maisemat ja metsät, tiettömät taipaleet?

Suomihan on kuin Kanada pienoismuodossa! Me myös sautuimme tietämään, että Suomi on se kypsäpäisten maa, joka haluaa rauhaa maailman joka kolkkaan. Ai niin – ja tietotaito, jonka avulla suomalaiset ovat meidät saksalaiset lyöneet laudalta. Suomi on sivistynyt, rauhaa rakastavien ihmisten maa, jossa vieraat toivotetaan sydämellisesti tervetulleiksi.

Vaurasta ja kodikasta!

Odotuksemme olivat suuret, kun toisena joulupäivänä 2003 laskeuduimme Helsinki-Vantaan lentokentälle. Ensimmäinen suuri yllätys oli gastronominen: suomalaiset rakastavat ranskalaisista keittiötä! Myös liikkeiden ja tavaratalojen ikkunat kertoivat vauraudesta. Niin kansainvälistä tarjontaa emme osanneet odottaa. Joulun aika oli muutoinkin suosiollinen, sillä kadut ja tavaratalot, jopa julkiset rakennukset, loistivat koristeissaan.

Lunta oli Helsingissä tuskin nimeksi. Siihen petyimme. Toivoa kuitenkin vielä oli, sillä olimmehan matkalla pohjoista kohti, Parkanoon.

Matkallakaan emme juuri lunta nähneet. Vähitellen Ikaalisten jälkeen rupesivat lumihuutaaleet leijailemaan – ja vähän ajan kuluttua koko tienoo ympärillämme oli puhtaan valkoinen. Niinpä toivorikkaina soluttauduimme ulos autosta (tonttulakit

päässä) ystäviemme, Ainon ja Matiaksen pihassa. Huusimme kuorossa: "Hüvä päivä. Olemme eloisia..."

Halausten jälkeen meidät ohjattiin ihanan lämpimään tupaan, jonka pöydälle oli katettu kahvit ja itse leivottuja pullia sekä kakkuja. Kahvin tuoksu täytti ilman. "Gemütlich!"

Tuo kodikkuuden tunne täytti meidät puutalon jouluasuisessa tuvassa, keskellä Parkanon korpea. Kaikki oli kuin lapsuuden satukirjasta: ulkona leijailee suuria lumihuutaaleita, sisällä räiskyy tuli leivinuunissa ja on aivan hiljaista.

Pakkasta ja poroja

Suureksi iloksemme lunta satoi koko yön. Aamulla noin puolen metrin korkuiset nietokset toivat valoa pimeään talvipäivään. Yltäkylläisen aamiaisen jälkeen läksimme vaeltamaan läheiselle metsästysmajalle. Siellä Matias oli jo sytyttänyt tulen suureen takkaan. Kohta sisällä tuoksuivat loimutetut makkarat ja kuuma tee. Hm, onnistunut tapa johdattaa vieraat oikeaan tunnelmaan.

Seuraavana päivänä näimme talvimaisemia kilometritolkulla, kun suuntasimme autoillamme kohti Seitsemisen luonnonpuistoa. Havaitsimme nopeasti, että lumesta on sekin hyöty, että se pidentää talvista päivää: aamu kymmenestä iltapäivään 16.30 oli valoisaa. Koskemattoman Multiharjun umpihangessa näimme vain eläinten jälkiä. Mutta ei edes -29 asteen pakkasen häirinyt, sillä meillä oli mukana täydellinen talvivarustus.

Paluumatkalla koimme yllätyksen: aurinko oli painunut nevan taakse ja taivas loisti erilaisissa puuteriväreissä, turkoosista pinkkiin. Uskomattoman vaikuttava luonnon näytelmä!

Vuosi 2004 avautui lupaavasti reininmaalaisille Parkano-kävijöille. Kuvassa Angelo Geissen, Dagmar Meyer-Schreber, Margret Schmitz, ja Karl-Heinz Meyer kisailevat lumessa "Kolistajankorvessa".

Toinen unohtumaton kokemus oli tapaamisemme joulupukin kanssa! Ilman ystäviemme paikallistuntemusta emme tosin olisi hänen hirsimökkien täyttämää rantaansa ikinä löytäneet. Myös joulupukki tarjoili ensimmäiseksi kahvia ja itse leivottuja leivonnaisia.

Hän näytteli meille myös ylpeänä, mitä oli kasarmien suojusta oppinut tai löytänyt tuohon maailmasta kaukana olevaan kolkkaansa. Kaiken hän oli rakentanut omin käsin: pienen, mutta alkuperäisin esinein koristellun matkailumajoituksen saunoineen, käymälöineen, uintipaikkoineen... Vaikuttavaa!

Käyntimme lopuksi joulupukki tarjosi meille tyyliinsä sopivaa poroajelua. Eräs kädestä syövä poro jo odotteli kärsimättömästi lähtöä. Valitettavasti eläinruukka vain oli liian kiireinen ja lähti täyttä laukkaa tiehensä yksin. Onneksi tien mutkat saivat sen sentään pysähtymään, kun reen toinen aisa irtosi. Meidän oli luovuttava rekiajelusta. Ehkä ensi kerralla!

Opimme paljon...

Yhtä mieltä olimme siitä, että Suomen talvea ei ole mahdollista oppia tuntemaan kirjoista eikä netistä. Se on koettava itse, suomalaista vierasvaraisuutta myöten. Meitä hemmoteltiin joka päivä. Nautimme kesällä kerättyjä ahomansikoita, ammattimaisesti valmistettua hirvipaistia – ja täydellistä rauhaa.

Talviloma Suomessa ylitti kaikki odotuksemme. Oli paljon lunta ja joka päivä auringonpaistetta. Aurinko sai jäätyneet, lumen peittämät oksat välkkymään kuin timantit.

Jälkimitiskelyyn kuuluu myös pohjaveden puute. Meillä oli Parkanon vesiverkoston ulkopuolella käytössämme sangen rajattu vesivarasto. Esimerkiksi itsestään selvänä pitämämme vessan huuhtelu ei ollut mahdollista, joten meidän oli suunnattava ulkoisuuteen tai kemialliseen käymälään.

Joulupukin luona kylässä Margret Schmitz ja Angelo Geissen.

Sivistysmaiden mukavuudet pistivät miettimään. Hemmoteltu keskieurooppalainen ei aina osaa edes kuvitella, että esim. sähkö- ja vesihuolto eivät ole itsestään selvyyksiä. Siinäkin suhteessa me keräsimme hyviä matkakokemuksia.

Kehon puhdistusta varten lämmitettiin sauna. Saunasta oli mahdollista pulahtaa jääkylmään avantoon tai kieriä lumessa. Molemmilla tavoilla iho rupesi punoittamaan kuin kuumaan veteen heitetyllä ravulla.

Avanto- ja lumikylpyjen jälkeen tuli myös ihana, kaikkivoipa tunne: olisimme voineet repiä maasta vaikka kaikki Suomen puut. Siihen meillä ei onneksi ollut tarpeeksi aikaa...

Maarit Lehto

Joulutervehdys palasi sukuun

Parkanolainen Anna-Liisa Syrjänen sai vanhaa postia, kun Seppo Valli Lamminkoskelta lahjoitti hänelle kortin 1910-luvulta.

Kortti on alkujaan matkannut Amerikasta Pohjois-Parkanoon. Joulutervehdyksen lähettivät Anna-Liisa Syrjäsen isovanhemmat Emma ja Mikko (Mikael) Vainio sukulaisilleen Hietikkoon.

Aikanaan Otto Hietikko luovutti kortin serkulleen Helmi Vallille. Vuosikymmenten vaihtuessa kortti säilyi muiden papereiden joukossa. Seppo Valli sai kortin äidiltään.

– Mietin usein keitä nämä Vainiot ovat olleet, kunnes näin kirjoituksen Pohjois-Parkanolainen -lehdessä, ja arvoitus ratkesi, Seppo Valli kertoo.

Hän halusi lahjoittaa tervehdyksen takaisin Vainion suvulle, sillä hän arveli, että kortilla on heille enemmän tunnearvoa.

Heikki Virtanen

Piilomaja

Tapahtui Parkanon Alasella Alaskylässä eli minulle mummolassa ja sen reviiirillä.

Aikaa ei ole olemassa, sanoi vanha tuttavamme Albert Einstein ja halusi valaista asiaa antamalla esimerkin. ”Jos sinulla on hurmaava tyttö sylissäsi minuutin, niin aika kuluu liiankin nopeasti, tai jos joudut istumaan kuumalla hellalla minuutin, aika kuluu äärettömän hitaasti. Kummassakin on kysymys yhdestä ja samasta minuutista ajan mittarilla”.

Tapahtumat, joista kerron, ovat aikamäärittelyltään jo unoh-tuneet, mutta tapahtumat eivät, vaan silloin tällöin näin vanha-n kahdeksankymmppisenä jotkut tapahtumat alkavat elää uudel-leen.

Olimme viettämässä normaaliin tapaan mummolassa ke-säämme, sinne kokoontuivat sukulaiset ympäri Suomen, val-lankin, kun heinätyöt odottivat.

Meitä oli koolla neljä, Ivar Alasen nuorin lapsista Esko, sekä Ivar Alasen vanhimman lapsen Lyylin kolme poikaa: Ensio, Tapani ja Heikki, eli minä, kaikkein nuorimpana.

Olimme valmiina suunnittelemaan jotakin ”jännää”.

Päätimme yhteisessä kokouksessa, että rakennetaan piiloma-ja, jonne voi tarpeen tullen piiloutua, koska meiltä kölveiltä osattiin odottaa mitä tahansa. Vanhemmathan sen tiesivät.

Jaettiin työt keskenämme: yksi hankki leipää ja voita tiinusta, toinen vehnäjuhott (räiskäletaikinaan) talon hameväen huomaamatta, eivät tietenneet navettapiiatkaan, kun eräs meistä otti pulloihin maitoa navetan edessä olevasta tonkasta, johon oli juuri kaadettu vastalypsettyä maitoa. Nokkelin oli onnistunut hankkimaan mansikkahillopurkin kellarista.

Hankalin oli kuitenkin vielä edessä. Olihan meillä jo paistin-pannu, mutta eihän sillä paisteta mitään, jos ei ole hellaa. Siis-pä ryntäys Alasen talon aikoinaan paljonkin käytettyyn pajaan. Aikamme pengottuamme siellä olevaa kaikenlaista roinaa, löy-simme aarteiden. Vanhan lieden, rautaisen möhkäleén, jota oli käytetty silytsrautojen kuumentamiseen. Painava se oli ottaa mukaan, mutta Eskolla riitti voimaa. Se oli lisäksi puilla kuu-mennettava, joten materiaalia siihen riitti. Siis matkaan vaan kimpсут ja kampsut mukanamme.

Menimme rantaan, siellä ns. Juurijokeen. Maisema näytti lu-paavalta, koska joki oli mennyt melkein umpeen sen antamasta kaikesta kasvillisuudesta. Tunnelma oli mielestämme aito: täl-laista jokeahan juuri Etelä-Amerikan Amazon-intiaanitkin sou-televat.

Vesuri oli meille tärkein ase, joskus tarvittiin vielä kirvestä-kin, mutta perille pääsimme, vaikkakin paikkaan, johon me ai-voissamme olimme päättäneet sen pystyttää, ei oikein soveltu-nut, sitten löysimme sopivan paikan. Mursu oli uinut rauhalli-sesti veneen perässä, emme ottaneet sitä veneeseen, sillä sen valtava ruho olisi kaatanut veneen.

Itse piilomajan rakentaminen muistutti lähinnä hölmöläisten touhulta. Mitään ennakkosuunnitelmaa ei ollut. Lautoja otim-me onneksi mukaan veneeseen, niistä oli hyötyä. Muut seinä-ainekset otimme puista ja pensaista, hyötyä oli myös ohuista koivunrungoista, olihan meillä saha ja kirves mukana (eikä Ympäristöministeriö ollut valvomassa eikä talon väkikään). Jos ajatellaan nykyaikaa, siinä olisi ollut sopiva kohde ns. ”tilatai-teelle”, koska jokainen seinä oli eri materiaalista ja katolla oli sentään laudat, jotka olimme päällystäneet paksuilla turpeilla.

Räiskälejuhlat alkoivat. Tunnelma oli korkeimmillaan kun

plätyt räiskähtelivät hyvässä maalaisvoissa ja jokainen sai hyp-pysiinsä niitä herkkuja mansikkahillolla höystettynä. Mutta sit-ten alkoi kuulua murinaa, Mursu ei ollut tyytyväinen eikä ihme. Kyllä nyt sai mansikkahilloa vielä tavallista enemmän.

Mökki säilyi vuosikausia meidän piilopaikkanamme, sillä kyllä me vähän vanhempanakin teimme kolttosia.

Sota vei meidät kaikki kolme jalkaväen etulinjan taistelijoik-si ja korsujen ja poteroiden rakentaminen jatkui. Ränstynyttä piilomajaamme ei Esko-enomme päässyt enää näkemään. Hän kaatui kovissa taisteluissa Talvisodassa Viipurinlahdella.

”Mursu”: niin mistähän se eksyi joukkoomme? Mistä se oli kotoisin?

Kun perheemme asui Lapualla 1930-luvun puolivälissä, tu-tustuimme tehtailija Niskalan perheeseen. Heillä oli täysirotoi-nen ”Newfoundlandilaiskoira” nimeltään Musti. Musti oli nart-tukoira ja synnytti poikasen, urospennun, nimeä ei ollut annetu, mutta saihan se ihan osuvan nimen: Mursu, pikimustahan se oli.

Siitähän muodostui isällemme vaikea probleema. Me pojat sanoimme kuorossa, että koira pitää saada meille. Mutta isäm-me, tunnettu shakinpelaaja ja opettaja keksi keinon. Lähestyi-hän se aika, jolloin perheemme matkustaa mummolaan eli Ala-sen kartanoon Parkanon Alaskylään.

Valmistelimme matkaa ja isä otti niskasta kiinni Mursua ja nosti sen kauniisti keskelle ”Graham Paige” –auton lattiaa. Isä vaan ilmoitti juhlallisesti, että viemme Mursun Alaselle ”por-tinvartijaksi”.

Matka alkoi ja meillä pojilla oli todella hauskaa. Se oli hyvin syötetty ja sen vatsa heilahteli aina auton tehdessä mutkia. Vä-lillä se murisi, eikä oikein tykännyt auton vauhdista. Mutta pe-rille pääsimme onnellisesti. Iloinen oli vastaanottokin.

Mursulle löytyi ystäviä joka taholta. Siitä kehittyikin mahta-va portinvartija Alaselle. Kun se välillä haukahti lujemmin, moni tuntematon tunki kylmiä väreitä selässään. Tosiasiassa se oli kiltti koira. Kerran se kyllä ajoi mustalaisen puuhun, olihan hänellä luvaton pistooli taskussaan.

Muistan tapauksen, ihmettelin, miksi Mursu oli niin hermos-tunut. Selvisihän se minulle, kun mustalaisseurue tunkeutui ta-lon portista sisään. Heidän aikeistaan en tiennyt, huusin joka tapauksessa enolleni, joka oli talon isäntä. Mursu oli jo siinä vaiheessa ajanut miehen puuhun, missä vapisi kauhuissaan, kun Mursu odotti puun juurella. Arne-enoni vapautti tilanteen. Mursu oli hiljaa ja mies astui alas puusta, mutta enoni otti hä-neltä pistoolin, mutta antoi takaisin, kun seurue oli varmasti poistunut alueelta.

Mursu oli luonteeltaan hellä ja hyväsydäminen, mutta se tie-si rajansa. Leikit sen kanssa olivat ainutlaatuisia. Ensimmäin me ärsytimme sitä ja lähdimme juoksemaan karkuun. Yleensä ison pihamaan toisessa päässä olevaan aitaan. Sellaiseen, jossa ti-kapuut johtivat yläkertaan, jonne se ei voinut raskaan ruhonsa kanssa päästä.

Kun Mursu ärsyyntyi riittävästi, juoksimme porukalla aitaan ja se ylimmille portaille. Se mökö oli ainutlaatuista, kun se ei saanut meitä kiinni. Me emme pääsisi alas aitasta ellei se pääs-tä meitä tulemaan alas. Se tiesi sen ja alkoi haukotella ja kius-otella meitä. Olkoot nyt siellä, kun niin kovasti sinne halusivat, tuumi varmaan Mursu.

Puhuimme vihdoon lämpimästi ja hellästi sille, että päästä-hän jo pois. Päästihän se pois, mutta kaatoi kiusalla yhden mei-tä alleen pitäen pinteessä, mutta päästi pois, kun sanoin, että leikit on tällä kertaa ohi.

Jussi Seppä

Kappera kasvattaa metsästäjän

Pauli makaili sängyssä ja katseli laipiota. Oikeasti nyt vasta hän kiinnitti siihen paremmin huomiota. Olihan hän sen koko pienen ikänsä nähnyt, mutta ei ollut tullut ajateltua näkemäänsä.

Laipio oli rakennettu kannatinhirsien päälle ladotuista halkaistuista riu'usta. Ne oli ladottu tiiviisti rinnakkain. Niiden päälle oli levitetty sammalia ja sammalien päälle multaa. Hän antoi katseensa laskea alemmaksi. Seinät olivat jykevästä hirsistä, jotka aika ja savu olivat tummentaneet. Hirret olivat puhtaat ja penkkien kohdalta ne suorastaan kiilsivät, kun seiiniin oli nojailtu ja hirret olivat hankautuneet sileiksi.

Lattia oli tehty leveistä käsinsahatuista lankuista. Oikeastaan ne olivat tukeista jääneitä pintoja, joista oli keskilankut myyty aikanaan Poriin. Lattia oli kulunut, oksankohdat korkealla.

Ajatuksissansa Pauli siirtyi ulos. Torppa seiso i mäen kumpareella, jonka jyrkempi sivu lasi järveen ja loivempi sivu maantielle. Ihan kaunis paikka. Ulkoapäin näki siinä eteisen, eli porstuan ja sen perässä oli porstuan peräkamari. Pirttiä hallitsi suuri luonnonkivistä muurattu muuri, missä oli suuri takka ja leivinuuni. Leivinuunin eteen oli myöhemmin muurattu tiilistä hella.

Pauli ei tiennyt, kuka talon oli rakentanut, mutta äidin koti tämä oli ollut. Isä oli tullut tänne vävyksi. Isä-Jukka oli paljon maailmaa nähnyt. Oli käynyt Amerikassakin. Ei siitä vielä montaa vuotta olekaan, kun palasi ja oli muutama taala taskussa, kun tuli. Pauli itse oli toisellakymmenellä oleva poika, juuri mieheksi varttumassa.

Torpassa elettiin vaatimattomasti, mutta silti melko turvattua elämää. Isä oli taitava käsistensä. Hän oli suutari ja teki myös puutoita. Amerikan taaloilla hän oli pystynyt ostamaan hyvät työkalut. Höylät ja sahat ja mitä nyt tarvitsi ja mitä oli saatavilla.

Hänelle kuitenkin tärkein oli Amerikasta tuotu haulikko. Se oli taittuva, hanallinen, yksipiippuinen, kuudentoista kaliberin haulikko. Näin se isä määritteli, kun sitä ylpeänä katseli. Viearaan käteen sitä ei milloinkaan saanut antaa, ettei vieras pääsyt siihen taikojansa tekemään ja madonlukujansa lukemaan. Ei sitä pidetty pirtin seinässä, ettei vieras pääsyt sitä pahalla silmällä katsomaan ja siten huonontamaan sen tappokykyä. Haulikko oli porstuanperäkamariissa pystymuurin lähelle tehdyssä tukevassa kaapissa. Siinä kaapissa oli myös kaikki ampumarvikkeet. Oli rasioittain haulikon ja luodikon nalleja, kymmenkunta pötköä mustaa ruutia ja useampia pikku pusseja erikokoisia hauleja.

Nämä kaikki oli tuotu Amerikasta, eikä näistä ollut kyläläisillä mitään tietoa. Kaapin ovelsa oli kova lukko ja avain piilossa. Olihan sitten se suustaladattava luodikko, jossa oli aina lataus sisässä ja ruuti sankkireiässä. Sisälle tullessa nalli poistettiin

iskurin alta ja laitettiin sitä varten varatulle paikalle nurkkahyllylle. Luodikon paikka oli seinällä hyllyn vieressä. Siinä se oli aina saatavilla ja heti käytettävissä, jos yllättäen oli riistaa tuvan lähetyvillä. Tällä aseella Paulikin oli saanut ampua isän neuvoessa ja valvoessa.

Jukka oli innokas metsämies ja usein porisikin lintukeitto tuvan padassa. Iltaisin takkatulen loisteessa oli kerrottu sato-

ja metsästysjuttuja ja oli siinä vilahdellut kummituksia ja metsänpiikojakin.

Usein olivat naapurien miehet istumassa talvi-iltoina tuvassa ja usein puhuttiin juuri metsästyksessä.

Näitä juttuja Pauli kuunteli korvat höröllä ja imi tietoa metsästä ja kalavesiltä. Nämä illat olivat hänelle kovin mieluisia, näitä hän odotti. Miesten kertoessa kovia kummitusjuttuja pelotti niin sängyssä, että ei uskaltanut silmiänsä sulkea.

Pauli oli käynyt kahtena vuotena kiertokoulua. Osasi lukea ja kirjoittaa, laskea yhteen ja vähennyslaskua. Isä oli tosin kouluaikana leikkiläisesti epäillyt, että pyöriiköhän se kiertokoulu siellä Muureella takaperin, kun ei siellä mitään opita. Molemmat vanhemmat olivat myös luku- ja kirjoitustaitoisia. Isä

teki virallisiakin kirjoitustöitä, kuten kaupakirjoja, syytinkipapereita ja mitä siinä pikkukylässä nyt tarvittiin. Paulilla oli vihko, johon hän kirjoitelti, kun miehet kertoivat. Lähteensuolla lauloivat teeret. Koppelokorvessa oli metsonlaulu. Rajavuoressa oli mettisian pesiä. Hanhilammassa poikkisivat hanhet muuttomatalla ja oli kai siellä ne joskus pesineetkin. Pauli päätti käydä kaikki nämä paikat ja koluta kunhan saa oman aseensa ja saa metsästä.

Olihan hän saanut isän kanssa käydä metsällä ja kalassa tässä lähellä, muutaman kilometrin lenkkejä. Isä oli neuvonut paljon kikkoja ja tapoja, keinoja ja konstia, riistan tai kalojen saamiseksi. Isä oli opettanut rakentamaan loukkuja ja paloja linnuille. Oli neuvonut miten hypätään, kun metsoa lauletaan. Moni hauki oli jo erehtynyt nielemään Paulin syöttikoukun. Isä oli kertonut kuulleen, että talvellakin saa kaloja uistimella, kun sitä avannosta uittelee.

Nyt Jukka ja Pauli asuivat torppaa kahden. Helmi-äiti oli syksyllä kuollut rintatautiin. Sanottiin, että se oli lentävä keuhkotauti. Ei hän edes kauan sairastanut. Talvi oli pitkä ja ikävä. Isä oli hiljainen. Näki, että äidin menetys koski häneen kovasti. Työtkään eivät tuntuneet maistuvan. Ansiotöitä ei paljon ollutkaan. Paulille tämä oli vaikeaa aikaa. Usein hän huomasi tippa silmässä muistelevansa äitiänsä. Ruuanlaitto miehiltä oli vähän sitä sun tätä, mutta isä oli ennenkin joutunut laittamaan itselensä ruokaa ja pian Paulikin oppi laittamaan, mitä laitettavissa oli. Ruoka oli pääasiassa metsänriistaa. Kevättä kohti tilanne vain paheni. Oli syttynyt sisällissota. Ei ollut enää muuta pataanlaitettavaa, mitä metsästä sai. Riistakin oli kummasti kadonnut asutusten liepeiltä. Ansiotöitä ei ollut enää yhtään.

Jukka puheli Paulille, että hän yrittää saada muutaman markan rahaa suutarintöillä, taikka edes vähän leipää.

– Kyllä sinä täällä viikon pärjäilet näillä eväillä mitä tänne jää. Jos tulee vaikeuksia tai pelottaa, niin mene Korpelaan. Onhan se sinulle tuttu paikka.

Jukka puheli Paulille, että hän yrittää saada muutaman markan rahaa suutarintöillä, taikka edes vähän leipää.

– Kyllä sinä täällä viikon pärjäilet näillä eväillä mitä tänne jää. Jos tulee vaikeuksia tai pelottaa, niin mene Korpelaan. Onhan se sinulle tuttu paikka.

Kappera kasvattaa metsästäjän jatkuu tulevissa numeroissa.

V. Soimajärvi

Julkaistu Ylä-Satakunnassa 1964–67. Alkuosa muisteluista Parkanon Joulussa 2002–03

Hajanaisia muistelmia toimintani alkuajoilta Parkanosta ja parkanolaisista

Olen usein miettinyt, mistä on johtunut parkanolaisten ja kihniöläisten hyvät hermot, joista edellisessä kirjoituksessani tulin kertoneeksi. Eiköhän perussyynä ole ollut se, että sukupolvi toisensa jälkeen täällä, hallaisilla korpimailla, oli tottunut kärsimään puutetta, kylmää ja tauteja, joitten rinnalla tilapäiset kivut ja säröt ovat olleet turhan pieniä. Tätä todistaneekin, että hyvinvoinnin lisääntyessä nykyisen nuoremman polven kärsimisen lahjat ovat huomattavasti vähentyneet.

Äskettäin kuoli Parkanon vanhin asukas, Matilda Kortesoja, joka viime helmikuussa täytti 97 vuotta. Aikaisemmin ja vielä toimintani alkuvuosina Kortesojan mamma tunnettiin Parkanossa ”kansankättilönä”, joka lähinnä Kuivasjärven ja Vatajan kylissä oli edesauttanut kymmeniä, ehkä satojakin, pienokaisia maailmaan ja tehnyt tehtävänsä niin puhtaasti, että ammattikoulutuksen saaneilla henkilöillä ei ollut yleensä moitteita sanaa sanottavana hänen toiminnastaan.

Kun 1920- ja vielä 1930-luvulla Parkanossa oli vaan kaksi kunnankättilöä ja Kirkonkylässä asuva kättilö, rouva Tyyne Lepänen joutui huolehtimaan suurimmasta osasta Parkanon synnyttäjiä, ei hän aina ehtinytkään kaikkialle jonne pyydettiin, ja niin oli synnyttäjien silloin tällöin turvauttava Kortesojan mamman apuun. Vetosin terveydenhoitolautakunnan välityksellä lääkintöhallitukseen, jotta kättilöitten piirijako olisi muutettu ja Raivalan-Sydänmaan kylien kättilön asuinpaikaksi olisi määrätty myöskin Kirkonkylä, mutta herrat lääkintöneuvokset olivat epäkohtaa valaisevista tilastoista huolimatta sitä mieltä, että toisen kättilön piti asua syrjäkylässä. Asiaan tuli korjaus vasta sitten, kun lääkintöhallitus oikeutti Parkanoon perustettavaksi kolmannen kättilön toimen, jota varten saatiin valtionapu.

Mutta palatakseni Kortesojan mamman esittelyyn, sain tavata hänet viimeksi vastaanotollani viime tammikuussa. Kysyessäni häneltä ensi hätään, miten se mamma on nyt jaksanut, kuului vastaus: ”Kyllähän tässä muuten menis hyvin, mutta nuo jalat eivät ole minua tahtoneet totella”.

Toimittamassani tarkastuksessa minun täytyi hiljaisessa mielessäni ihmetellä mamman hyvää yleisvointia, vaikka iän mukana verisuonet olivatkin kalkkiutuneet niin, että jalat olivat käyneet heikoiksi ja ”tottelemattomiksi”. Sitä paitsi näkö oli käynyt huonoksi vähitellen muodostuneen harmaakaihin vuoksi. Pari vuotta aikaisemmin mamma oli käynyt silmälääkärissä ja toivonut kaihileikkausta, mutta lääkäri oli hänelle sanonut, että niin vanhaa ihmistä ei voi enää leikata, ja niin jäi mammal-

ta kirjat ja sanomalehdet lukematta, vaikka siihen olisi vielä ollut hyvää haluakin.

Mutta ennen muuta minun täytyi ihmetellä mamman henkistä vireyttä, jota todisti hyvä käsityskyky ja hyvä huumorintaju. Kun mamma oli käynyt luonani edellisen kerran elokuussa 1962, kysyin häneltä, onko hän käynyt tässä välillä toisten lääkärin luona, mihin kysymykseen mamma vastasi välittömästi: ”En ole käynyt, kun olen ajatellut käydä vanhan Soimajärven luona niin kauan kuin se elossa on”. Sanoessaan mammalla oli veitikka silmäkulmassa niin kuin oli ihmisellä, jolla tilanteen tajuaminen on vielä täysin selvillä.

Niin sitten kuitenkin kävi, että Kortesojan mamma sai 30.11.1963 muuttokäskyn tuonen tuville ennen minua, ja näin ollen on minulla nyt ollut tilaisuus kertoa vaatimattomia muistosoja hyvästä ja iloisesta ihmisestä, lähimmäistensä auttajasta.

Entisiä parkanolaisia muistellessa tulee lähinnä mieleeni Parkanon parooni, metsänhoitaja Gustaf Wrede, joka oli syntynyt 13.4.1853, ja oli Vaasan läänin maaherran poika. Tutustuin tähän kuuluisaan parooniin jo syksyllä 1926, jolloin hän kävi ensikäynnillä vanhassa kunnanlääkärin talossa, ja sen jälkeen hän kävi talossa aina silloin tällöin vuosien varrella.

Parooni Wrede herätti jo ensi näkemältä huomiota komealla ja ryhdikkäällä olemuksellaan, puheliaisuudellaan ja kansanomaisella pukeutumisellaan. Parooni oli jo metsänhoitajaksi opiskellessaan kasvattanut itselleen pitkän tukan ja parran, sillä hän itse kertoi minulle, että kun hän erään joululoman aikana saapui kotiinsa Vaasaan, niin hänen sisarensa Matilda Wrede, tunnettu vankien ystävä, oli moittinut veljeään hänen ulkoasustaan ja luvannut etsiä talosta lampaan keritsimet, joilla hän leikkaa veljen tukan ja parran lyhyeksi. Kun veli ei tähän suostunut, niin Matilda oli väittänyt hänen haluavan herättää huomiota originellisuudellaan. Mutta kun parooni sitten – edelleen oman kertomuksensa mukaan – oli puolestaan väittänyt, että ”sinä itse haluat olla originelli, kun käyt Kakolat ja muut vankeikat, ja puhelet niissä kaikenlaisten murhamiesten kanssa”, niin keskustelu oli jäänyt sikseen, ja parooni sai pitää pitkän tukansa ja partansa.

Parooni Wrede oli Parkanon hoitoalueen metsänhoitajana vuosina 1893–1918, eli eläkkeelle joutumiseensa asti. Paljon on täällä ja muuallakin kerrottu paroonista juttuja ja kaskuja, joista eräät ovat tosiakin, eräät liioiteltuja. Mutta niistä käy ilmi,

että parooni oli aikanaan ollut suuri humoristi ja ”koirankurinenkin”.

Kerronpas tässä tapahtumasta, mikä oli sattunut joskus 1920-luvulla ja minkä Kanan talon silloinen isäntä Arvi Virranhaara minulle kertoi.

Parooni oli yhdessä Virranhaaran ja metsäkasööri Wirzenin kanssa mennyt asialle Parkanon pappilaan jonakin huh-tikuun loppupuolen päivänä. Pappilaan kuljettiin silloin tavallisesti sulan veden aikana kunnanlääkärin talon pihan läpi johtavaa tietä pappilan salmen rantaan ja siitä veneellä yli pappilan puolelle. Pappilasta takaisin tullessa parooni oli keskellä salmea keikutellut venettä niin kauan, että sai sen kumoon, jolloin kaikki veneessä olijat joutuivat jääkylmään veteen.

Virranhaaralle ja Wirzenille tuli silloin kova kiire päästä rannalle ja kotiinsa. Parooni sen sijaan oli jäänyt salmen rannalle, kiertänyt vaatteensa vedestä, pukeutunut ja lähtenyt hätäilemättä kotiinsa Korkomäkeen, jonne matkaa tuli n. 4 kilometriä. Metsänhoitajan ammatissaan parooni oli niin karaistunut, että hän ei saanut kylmästä kylvystä edes nuhaa eikä yskää.

Vielä vanhoilla päivillään parooni sai nauttia hyvästä terveydestä, mutta viimeisinä vuosina olivat lonkat alkaneet kangistua, ”prökiintyä”, kuten hän itse vikaansa nimitti. Tästäpä joh-tui, että hänen käyntinsä Korkomäestä Kirkonkylään oli aluksi ollut hidasta, mutta kun valtatielle oli saavuttu, niin – naapuri-en kertoman mukaan – jalat olivat alkaneet liikkua melkein-pä kuin paraatimarssin tahdissa.

Todennäköisesti viimeisestä Kööpenhaminan matkastaan parooni kertoi minulle seuraavan tositapahtuman. Hän oli lähtenyt matkaan kaikkein tyypillisimmässä asussaan: hurstimekko päällä, sen siteenä tuohesta palmikoitu vyö, vyöstä riippumassa tuohituppinen paksuvarainen puukko, päässä Väinämöisen lakki ja jaloissa tuohitanokkaat. Kun parooni sitten tässä asus-saan oli kulkenut pitkin kaupungin suurta valtakatua, niin hän-tä oli alkanut seurata yhä kasvava joukko polkupyörällä ajavia kaupunkilaisia, niin että niitä lopulta oli ollut sadoittain. Mutta tämän erikoisen katunäytelmän kohokohta oli vielä jäljellä. Katukäytävää pitkin oli paroonia vastaan tullut vanha ukko, joka oli pysäyttänyt paroonin, tuijottanut häntä tarkkaan ja lopulta kysynyt: ”Oletteko te – Jeesus?”.

Kertomuksensa minulle parooni päätti toteamalla, että ”Kyl-lähän minua on luultu milloin miksikin, ja lapset tietysti lähin-nä joulupukiksi, mutta koskaan aikaisemmin ei kukaan ole ku-vitellut minua Jeesukseksi”.

Näin vuosien päästä edellä kerrottua Kööpenhaminan mat-kaa muistellessa tuntuu luonnolliselta, että parooni herätti ”tuo-hikulttuurin” aikaisella pukeutumisellaan ansaittua huomiota. Samalla kuitenkin herää epäily, että paroonin sisar, Matilda Wrede, olisi sittenkin ollut oikeassa, kun hän oli väittänyt, että veli olisi halunnut herättää huomiota pitkällä tukallaan ja par-rallaan ja pukeutumisellaan. Mene ja tiedä, selityksiä tähän voi-daan löytää muitakin.

Viimeisinä elinvuosinaan, jolloin parooni oli tavallisesti pu-keutuneena suojeluskuntalaisen pukuun, hän hyvin usein pu-hui suomenkielen lainasanoista, mitkä olisi pitänyt korvata al-kuperäisillä suomalaisilla sanoilla. Niinpä sana leipä, venäjäk-

si hleb, olisi jätettävä pois käytöstä, kun meillä oli hyvä vastine, kyrsä.

Kevätkesällä 1939 parooni alkoi epäillä pit-kän elämänsä päättymistä ja siinä mielessä hän alkoi jäähyväiskierroksensa Parka-non Kirkonkylässä, käyden myös kun-nanlääkärin talossakin. Kun tiesin, että paroonille oli kehitymässä määrätynlai-nen vanhuuden tauti, niin minusta tun-tui, että hänen jäähyväiskierroksensa oli perusteltua.

Kun parooni sitten 23.10.1939 kuoli, jolloin Parkanon pataljoona ja minä patal-joonan lääkärinä olimme Kannaksella yli-määräisissä kertausharjoituksissa, toimitim-me paroonin parien ääreen seppeleen kunni-ottaaksemme paroonia innokkaana suojeluskun-tamiehenä ja isänmaan ystävänä.

Muistojeni päiväkirjasta – käyttäkseni neitseellistä sanon-taa – tulee esille äskeisten kuvien vastakohtana kuva eräästä hiljaisesta, mutta arvokkaasta, 80 vuotta täyttäneestä kihniöläi-sestä mummusta, Teikarin mummusta.

Mummu oli jokapäiväisissä askareissaan kaatunut kellarin por-taissa ja saanut päähänsä pahan ruhjehaavan. Kun Kihniöllä ei silloin vielä ollut omaa lääkäriä, oli seurakunnan kirkkoherra Aa-vikko antanut mummulle ensiavun sitomalla haavan ja lähettä-nynt potilaan hoitooni Parkanoon. Ompelin haavan, ja mummu jäi muutamaksi päiväksi sairaalaan. Sairaalassa ollessaan mum-mu ei millään tavalla tehnyt numeroa itsestään, mutta kaikesta kävi selville, että hän seurasi tarkkaan, mitä ympärillä tapahtui, ja että hän oli kiittolinen siitä palveluksesta, mitä hän silloisen sairaalan vaatimattomissa oloissa sai osakseen.

Koitti sitten se päivä, jolloin mummun oli määrä päästä sai-raalasta kotiinsa. Kysyin häneltä, millä tavalla hän aikoi sairaa-lasta lähteä ja sain vastaukseksi, että hän oli ajatellut lähteä ko-tiinsa kävellen. Kun matkaa Kihniön kirkolle tuli n. 27 kilo-metriä ja sieltä oli vielä muutama kilometri Teikarille, ihmette-lin hänen aikomustaan, mutta mummu selitti, että hän oli tottu-nut kävelemään, kun hän oli kesät talvet sääsuhteista huolimatta joka sunnuntai kymmenien vuosien aikana kulkenut jalan Kihniön kirkkoon.

En suostunut kuitenkaan mummun esitykseen, vaikka hän olikin fyysisesti ikäänsä verraten hyvässä kunnossa ja kehotin sairaalan hoitajatar-ta soittamaan mummun pojalle, rakennus-mestari Teikarille, että tämä tulisi autollaan hakemaan mum-mun kotiinsa. Niin sitten tapahtuikin.

Sairaalassa ollessaan mummu oli etukäteen ajatellut lähtö-hetkeä ja tilannut kotoaan kaksi kasvattamaansa gloxinian si-pulia. Kun sitten hyvästeltiin, niin mummu antoi toisen sipulin sairaalan hoitajattarelle ja toisen minulle, selittäen samalla, mi-tenkä nämä kukkasipulit oli istutettava ja mitenkä hoidettava. Muistan vieläkin sen kädenpuristuksen ja sen katseen, mikä lahjanantoa seurasi, ja mitkä todistivat, että mummu oli sydä-mestään kiittolinen saamastaan avusta.

Ajattelin jo silloin ja olen edelleen vakuutettu, että jos josta-kusta ihmisestä voidaan sanoa lyhytaikaisen tuttavuuden perus-teella, että hän oli hurskas ihminen, niin Teikarin mummu kuului varmasti juuri näitten harvinaisten ihmisten joukkoon. Edellä kerrotun tapahtuman jälkeen mummu eli vielä 10 vuotta ja muut-ti v. 1938 kaipaamaansa ”toiseen kotiin” 90-vuotiaana.

Tellervo Ruohonen

Kun Tellu ja Leo täitä vaihtoi

Kotirintamalla tapahtui – muistoja lapsuudesta

Pieni tyttö istuu hetekalla ja katselee ikkunasta tähtiä. On pimeyttä, metsä huokuu mökin takana kovalla pakkasella, seinähirret paukahtelevat. Tytön päässä on vain kysymyksiä, miksi?

Isä ja äiti olivat myyneet ihanan mökin peltojen keskeltä, kylän keskustasta. Sieltä näkyi ihmisten kulku tiellä ja monet valot iltaisin. Ei näkynyt enää ainoitakaan valoja, oli vain metsää, pelkkää korpea.

Miksi he tekivät tämän minulle, ajatteli tyttö. Sanoivat, että on leikkikavereita, niitä ei ole kylässä. Ja hitot! Oli kyllä kavereita, vähän matkan päässä – serkkuja äidin puolelta. Ne vain eivät ehtineet leikkiä, kun niillä oli aina työtä. Kyllä oli surkea syksy. Onneksi alkoi koulu.

Kaikki sanoivat, että taas alkaa sota. Serkkujenkin isä lähti sinne jonnekin. Sitten saapui viesti: kuuden lapsen isä kaatunut. Vanhin lapsi oli 9 vuotta, nuorin ei ollut vielä edes syntynyt, syntyi vasta syksyllä. Ei nähnyt koskaan isäänsä. Äidillä piti kiirettä. Oli asioitten ajoa, ompelemista, kaupassa käyntiä – omat asiat ja orpojen asiat.

Minun isänikin oli joutunut lähtemään sotaan. Me äidin kanssa asuimme korvessa, metsämökissä kahdestaan, ja kaikki näytti menevän pieleen. Tulin usein koulusta tyhjäin kotiin. Joka ilta rukoilin, että isä palaisi terveenä takaisin kotiin.

Helmikuulla oli hautajaiset. Kesällä kaatuneet tuotiin kotiseudun multiin haudattavaksi. Pitkä rivi valkoisia arkuja laskettiin riviin routaiseen maahan, kirkon viereen. Se näky seura minua elämäni loppuun asti.

Sota jatkui ja siirtolaiset tulivat, evakot. Heidän myötään koulun oppilasluku kasvoi. Heidän joukossaan oli myös Leo. Opettaja yritti istuttaa häntä useaan pultettiin, mutta Leo tappeli jokaisen vierustoverin kanssa, oli hän sitten tyttö tai poika. Kesken tunnin alkoi sellainen meteli, että hiukset ja napit lentelivät ympäriinsä. Opettaja hermostui. Leo vaihdettiin taas eri paikkaan. Jälleen sama toistui.

Kun Leo oli istunut melkein kaikkien kanssa, hänet määrättiin minun viereeni istumaan. Seurasikin hetken hiljaisuus ja tilanteen arviointi.

- Minä en pruukaa tapella, sanoin.
- Mitä se pruukaaminen on, kysyi Leo.
- Minä en lyö, sanoin, mutta jos kerrankin vedät minua palmikosta tai sanot Telluksi, niin sulle tulee tukalat oltavat! Olet mennyt viisivuotiaana kouluun, olet nuorempi ja pienempi kuin minä, minä jatkoin. Sun äitisikin on väsynyt sinuun ja lähettänyt kouluun liika nuorena. Jos meinaat ruveta tappelemaan, sinut pannaan puulaatikon päälle istumaan eikä kukaan puolusta sinua, muista se, täsmensin.

Siitä alkoi muutaman päivän jökötys. ei tapeltu. Eräänä aamuna Leo pyysi apua laskujen laskemisessa. Ei osannut. Yritettiin yhdessä, ja oikein tuli.

Yhtenä aamuna oli pulpetissani kamala elukka. Se oli ruskea ja sillä oli siivet, pitkät tuntusarvet ja monta paria jalkoja. Se meni lujaa ympäri pulpettia. Äkkiä kansi kiinni! Koko luokka

jahtasi sitä, kunnes Leo lopulta lätkäsi sen hengiltä viivoittimella. Torakkahan se oli, minä vain en ollut sellaista enemminkin nähnyt.

Seuraavana päivänä luki Leon selässä liidulla kirjoitettuna VANKI. Kaikki aina nauroivat, kun hän käänsi selkensä. Seuraava tappelu lumihangessa pyyhki sanan pois.

Ei me tapeltu, ei mökötetty. Leon kunniaksi oli sanottava, ettei hän kertaakaan vetänyt minua palmikosta eikä nimiteltyt. Ja hänen sanansa piti, hän ei valehdellut.

Syksyllä sain Leon taas viereeni istumaan. Kärsimyshistoria jatkui, Tultiin jotenkin toimeen, kunnes takapenkiltä kuului: Leon ja Tellun täit sekaantuu. Leo raivostui.

- Ei meissä ole täitä! Kyllä on kenku lasku...

- Älä välitä, ei se usko! Se on Antti. Niitä on ainakin 10 lasta.

Ei sen äiti ehdi niitten täitä tappamaan, sanoin Leolle ja kysyin, mistä sinä tiedät minun täini?

- Äiti sanoi, ettei sinun päässäsi ole täitä, kun sisko kanteli, että me lasketaan päät yhdessä, sanoi Leo.

Keväällä Leo kertoi, että he muuttavat Kiuruvedelle.

- Pääset minusta, mutta sano vielä mitä se pruukaaminen on! Minä valistin.

- Sitä se tarkoittaa, ettei sinusta ikinä tule kauppiasta, niin kuin isäsi on, kun sulla ei ole laskupäätä?"

Vuosikymmenien kuluttua kuulin, että Leosta tuli ammattisotilas, kapteeni. Viime kesänä minulle kerrottiin, että Leo on muuttanut sateenkaaren taakse.

Sota loppui ja isä palasi kotiin. Sain opetella kuulemaan päivittäin, että kyllä sun kelpaa, kun sulla on isä.

Opin myöhemmin rakastamaan tuota metsämökkiä, mutta huomasin myös että sieltä oli pitkä matka joka paikkaan. Lähdin sieltä ensin, isä ja äiti lähtivät myöhemmin. Kylä alkoi autioitua. Korpi valtasi alaa. Nyt kylää ei enää ole.

Parkanon vanhin 100 vuotta

Parkanon vanhin asukas, Nestori Koskela, täytti 100 vuotta 28.9.2004. Hän vietti syntymäpäiviään Rauhalan palvelukeskuksessa. Mukana juhlimassa oli viisi sukupolvea – Rovaniemeltä asti.

Kuvassa Ava Silvia Helistekangas, Teemu Helistekangas, Silja Jaakkola, Hilikka Jaakkola ja Nestori Koskela.

Parkanon setlementti tukee lähimmäistä

Parkanon setlementin toimipaikka täytti marraskuussa viisi vuotta ja Parkanonpirtin ovet avattiin 5.11.1999 kaiken kansan kohtaamispaikkana. Yhdistys perustettiin samana vuonna hieman aikaisemmin. Setlementtiliikkeen toiminta-ajatuksena on toimia poliittisesti sitoutumattomana ekumeenisen kristillisen perustansa tunnustavana kansanliikkeenä, joka tukee ihmisenä ja lähimmäisenä kasvamista sekä elämän eheytymistä.

Parkanon setlementti pitää yllä kohtaamispaikkaa ja kehittää ja koordinoi vapaaehtoistoimintaa osoitteessa Parkanontie 37 B (entisellä infokioskilla) ma-to klo 10–15.30 ja pe klo 10–13.

Parkanon Setlementin hallituksen puheenjohtaja (ed. vas.) Riitta Kaitaranta, paikallisyhdistyksen perustajajäsenen Sylvi Raitio ja alusta saakka toiminnassa mukana olleet Aarne ja Eila Kangasniemi sekä projektivastaava Taru Myllymäki. (ed. oik.)

Kuva Maarit Lehto

Rita Vienola, 6. lk.

Lasileuka, Metsänemäntä

Kaukana metsässä, maailman syvimässä onkalossa, on pieni maahiskylä. Maahisten johtajan pitäisi häipyä täyttäessään 200 vuotta. Niin hän tekeekin 2 päivän kuluttua. Juhliin kutsutaan maahisia, menninkäisiä, mesikämmeniä, metsän haltioita ja muita olentoja.

Menninkäisperheessä on äiti, isä, kolme lasta, Ruut, Magge ja Piko. He asuvat ison puun alla, joka on tuhansien neulasten peittämä.

Kaksi päivää on kulunut ja kaikki valmistautuivat juhliä varten. Metsän emäntä ei osallistunut juhliin, hän oli jo vanha ja tarvitsi lepoa. Kaikkien mielestä hän käyttäytyi oudosti viime päivinä.

Kun Menninkäisperhe oli lähdessä juhliin, nuorin lapsista, Piko jäi popsimaan marjoja, kuten aina. Menninkäisäiti huolestui. Hän oli kuullut huhuja ilkeistä metsän emännistä, joita kutsuttiin myös Lasileuiksi, jotka olivat siepanneet pikkulapsia ja vieneet ne lasilinnaansa kauas metsän toiselle puolelle.

Äiti ja isä ajattelivat, että hän on jäänyt syömään marjoja. Niin ei kuitenkaan ollut, vaan Piko oli jo matkalla metsänemännän lasilinnaan.

Illan mennessä juhlat jatkuivat, mutta Piko ei näkynyt maila eikä halmeella. Pikon äiti oli huolestunut ja päätti lähteä etsimään. Äiti palasi marjapaikalle. Äiti näki Pikon takista pudonneet napin ja otti sen talteen.

Äiti meni itkien takaisin isän, Ruutin ja Maggen luo. Sitten äitille muistui mieleen huhu lasileuasta, joka vei pikkulapsia, eikä koskaan tuonut heitä takaisin. Äitiä rupesi itkettämään yhä enemmän. Kun hän oli palannut juhlien pariin isä ja lapset olivat olleet huolissaan, sillä äiti ei ollut kertonut minne oli lähtenyt.

Äiti kertoi heille, että Piko oli viety. Piko katosi maailmaan josta hän ei enää palaa. Lasileuka, metsänemäntä vei hänet lasilinnaansa.

Johtaja sanoi viimeiset sanansa: Olen seurannut metsänväen elämää jo kauan, sanon kuitenkin vielä että valitkaa uusi johtaja. Tämän jälkeen johtaja häipyi tuhkatuuleen.

Kolmen päivän kuluttua äiti kertoi nähneensä Pikon seisovan ovella. Hän räpytteli silmiään, katsoi uudestaan, mutta ei nähnyt mitään.

Oli aika valita uusi johtaja, mutta kesken äänestyksen lasileuka, metsänemäntä ilmestyi luudallaan paikalle, Piko kyydisään.

Lasileuka sanoi: Joko minä tulen teidän johtajaksi tai heidän tämän pikkumenninkäisen rotkon syventöihin. Tehkää valintanne, 10 sekunnin kuluttua tai kadotan teidät kokonaan maailmasta.

Sekunnit kuluivat, mutta päätöstä ei saatu loppuun. Metsänemäntä heilautti taikasauvaansa ja mesikämmenet, haltiat, maahiset kuin menninkäiset olivat kadonneet. Metsän asukkaat olivat poistuneet maailmasta ikuisiksi ajoiksi. Samoin Lasileuka, Metsänemäntä.

Mutta on kuultu huhuja, että naiset jotka ovat poimineet marjoja metsässä, ovat nähneet pienen menninkäispojan. Elääkö Piko sittenkin!

Miikka Mansikkaviita, 6. lk.

Noiduttu hirvi

Olipa kerran yksi tyttö, jonka nimi oli Tiina. Hän oli kymmenen vuotias. Tiina asui maatilalla, jossa oli paljon eläimiä. Siellä oli koiria, ankoja, lehmä ja paljon muitakin eläimiä.

Eläimiä ei oltu koskaan syöty tai varastettu. Kerran he lähtivät lomalle. Kun he palasivat lomalta, niin he eivät nähneet aikkakaan lehmää. He ajattelivat mihin ne ovat voineet kadota. He kyselivät naapureilta ja katsoivat olisiko jäänyt jotain jäljelle mutta ei ollut mitään muuta kuin muut eläimet.

Koska Tiina oli monta kertaa käynyt metsässä ja tiesi kaikki polut ja reitit, niin äiti ja isä lähettivät Tiinan katsomaan olisiko lehmät siellä. Tiina suostui ja lähti katsomaan.

Hän oli kierrellyt jo koko metsän ja aikoi lähteä kotiin. Mutta hän pysähtyi katsomaan mikä rouskutti näin. Hän luuli nähneensä lehmä mutta näkikin jotain muuta.

Tiina näki karhu perheen syömässä lehmä. Tiina yritti mennä lähemmäksi mutta yksi karhuista huomasi hänet ja alkoi lähestyä.

Tiina yritti huutaa apua. Mutta kukaan ei kuullut. Karhu vain lähestyi mutta sitten karhun eteen hyppäsi iso hirvi. Se ajoi kaikki karhut pois.

Tiina pelotti koska se oli niin iso. Mutta hirvi osasikin puhua. Hirvi kertoi kuinka metsästäjä oli ampunut sitä ja oli osunut. Mutta noita oli auttanut sitä paranemaan ja oli noitunut sen.

Nyt se osasi puhua ja vähän taikoakin. Tiina snoi hirvelle että oli tullut katsomaan lehmä mutta karhut oli syönyt ne. Tiina kysyi jos hirvi voisi auttaa häntä.

Hirvi taikoi lehmät oikeiksi ja Tiina sai viedä ne kotiin. Tiina oli iloinen kun löysi lehmät ja isä tekemään uutta laitumea.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2005

toivottavat myös seuraavat lehtemme tukijat

Parkanon Rakennussähkö Oy

Parkanontie 84, puh. (03) 448 1373

Parkanon Taide ja Kehys

Parkanontie 81, puh. (03) 448 1192

Kello-Kulta Raimo Syrjänen

Parkanontie 53, puh. (03) 448 2181

Eijan Kukka

Keskuskatu, puh. (03) 448 2786

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Parkanontie 52-56, puh. (03) 448 1511

Parkanon Kelloliike Eija Vaittinen

Parkanontie 41, puh. (03) 448 2588

Parkanon Kirjakauppa

Parkanontie 47, puh. (03) 448 3500

Kodinkonehuolto T. Mansikkaviita Ky

Sepänkatu 8, puh. (03) 44 021

Parkanon TV-Elektroniikkahuolto T. Kovesjärvi

Peltokuja 6, puh. (03) 448 1296

Parkanon Betoni Oy

Parkano, puh. (03) 442 5125

Sähkösuomilampi Oy

Teollisuustie 27, puh. (03) 44 361

Sannan Parturi-Kampaamo

Parkanontie 51, puh. (03) 448 1144

Hinauspalvelu Pauli Syvänen

Parkano, puh. 0400 232 270

Parkanon Työttömät ry

Niementie 1, puh. 0204 202 361

Qrecords-viihde Käenkoski

Ari Tuomisto, puh. 0400 848 684

Korupeili Oy

Vaasankatu 4, puh. (03) 448 0800

Hotelli-Ravintola Pesti

Parkanontie 45, puh. (03) 44 040

Parlava Oy

39750 Kuivasjärvi, puh. (03) 442 6311,

fax (03) 442 6305

Heksuliini

Sirkka Ylirautalahti, Kovesjoki, puh. (03) 442 2236

Parturi-Kampaamo Maija Autio

Keskuskatu 5, puh. (03) 448 2994

Parturi-Kampaamo TipiTi

Tiina Pihlaja, Keskuskatu 4, puh. (03) 448 0249

Hammaslääkäri Seppo Leppänen

Parkanontie 64, puh. (03) 448 1061

Kesport

Parkanontie 64

Ykkös-Pub

Parkanontie, puh. (03) 448 3457

UPM, Parkanon jalostetehdas

Surusidonnasta
ilon aiheisiin

Ikikukka

KUKKAKAUPPA JA
HAUTAUSPALVELU

Parkanontie 70, Parkano
p. (03) 448 2037
GSM 050-401 9778
GSM 044-261 4006

Palvelemme
ma-to 9-17, pe 9-18,
la 9-14, su sop. mukaan

*Lämmintä Joulua
ja
Energistä
Uutta Vuotta!*

 **LEPPÄKOSKEN
SÄHKÖ** KONSERNI

reima®

TEHTAANMYYMÄLÄ - PARKANO

Puh. (03) 448 2274
Avoinna: ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-14

KALUSTEMYynti
PEKKA ALI-TOLPPA

39500 IKAALINEN
Kamraatintie 5
puh. (03) 458 7459
fax (03) 458 8909

39700 PARKANO
Teollisuustie 2
puh./fax (03) 448 1331

*Tule nautinnollisille ostoksille
Kolmoskeskukseen ja
levähdä kahvikupin äärellä.*

Puikka®

(03) 452 8414

REINDEER

n a n s o

Parkano, Kolmoskeskus
puh. (03) 448 2627
ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-15.
www.nanso.com

TAMMELA

sisustaa

Puh. (03) 44 481

Hanaka!
LVI-ASiantuntijaliike

Hanaka!

AMMATTILAISET ASIALLA

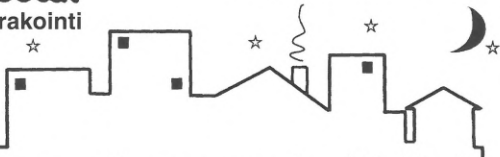
**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh (03) 448 2400, 448 5123

- kaivua
- tasausta
- pihatöitä
- maanrakennustyöt
- sora-ainetoimitukset
- pihan perustamiset
- ruokamultatoimitukset
- 7 ja 21-tonniset telakaivinkoneet

bobaat
- urakointi

**Maanrakennus ja Kuljetus
E & A Viitasalo Oy**

0400 631 248

- sinun kotisivusi -

Ylä-Satakunta

Puhelin: (03) 44 381 Fax: (03) 443 844
ilmoitukset@ylasatakuntalehti.fi

Monipuolista viestintää
painotuotteista internetsivuihin.

Parkanon Kirjapaino

Puh. (03) 443 829, 050 539 3829
Terhi Koskinen

Hyvää Joulua toivottaa

**K SUPERMARKET
PEKKA**

PARKANO Puh. (03) 441 100
Avoinna ma-pe 8-21, la 8-18

AHI

KULJETUS OY

Teollisuustie 14, 39700 PARKANO
Puh. (03) 447 300
050 65 102, 050 65 104

*Jouluiloa
ja siunausta
vuodelle 2005*

*Parkanon
seurakunta*

PARKANO

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2005 toivottaa*

**MUSTA
PÖRSSI**

Parkanontie 41, Parkano
Puhelin (03) 448 0244
Telefax (03) 448 0240

*Rauhaisaa Joulua
ja Onnea Vuodelle 2005!*

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu
Parkanontie 41
Puh. 448 2228

TM-RAUTA OY

**Myydään uutta ja vanhaa
käyttörautaa.**

Puh. (03) 448 2206
Autop. 0400 625 500

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2005!*

AUTO-LAHTINEN OY

Ahertajank. 2, 39700 PARKANO, puh. (03) 448 2507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA -HUOLLOT

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

OLAVI KAIJA OY

Puh. 447 100

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2005!*

**TILI JA KIIINTEISTÖ KY
PITSINKI LKV**
Tilitoimistopalvelut
Kiinteistönvälitys
Isännöinti

Parkanontie 58
PARKANO

INSNOVA OY
Rakennussuunnittelu
Valvontatehtävät
Kuntoarviot
Kosteusmittaukset

0400 838 504
(03) 448 1438

**RAVINTOLA
Parooni**

puh. (03) 448 2339

**LOUNAS arkisin 11-15
KARAOKE joka toinen lauantai
PIZZAT myös mukaan**

*Tumma taivas jouluyönä,
tähdet tuikkivat valovyönä.
Ilmassa on lahjojen taikaa,
rauhallista joulun aikaa!*

*Kiitos kaikille asiakkaille
kuluneesta vuodesta!*

Kuitukuun Susanna & tytöt

*Palvelemme joulukuussa
myös sunnuntaisin
Keskuskatu 5
Parkano*

OPTIKKO SYRJÄNEN

Parkano puh. (03) 448 1411
Ikaalinen puh. (03) 458 6520
Kankaanpää puh. (02) 578 8228

Kuljetusliike Alamettälä Oy

39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0811

HAMSTERISTA HALVALLA

EURO HAMSTERI Oy

Pahkalantie 1, 39700 PARKANO
puh. (03) 448 1142
AVOINNA: ma-pe 9-19, la 9-16

Saarelan Metalli

Heikki Saarela
Puh. (03) 448 2831

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2005*

Puusepänliike

PAJUNEN KY

Teollisuustie 13
39700 Parkano, puh. (03) 448 2254

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

Pentti Maja puh. 050 452 0280
Einonkuja 2, 39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0441

*Joulun tunnelmiin
lahjaksi ja itselle*

marimekko®

SANELMAN VAATEAITTA

Parkano puh. 448 2747

ISOKIRPPIS
A-PEKKA PARKANO
K-SUPERMARKETIN ALAKERTA
Puh. (03) 448 0727 tai 050 379 6086

*Kiitos kuluneesta vuodesta,
Rauhallista Joulua ja
Kirppuista Uutta Vuotta!*

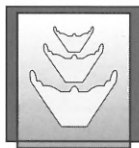

EUROMASTER®
RENGASPAROONI

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO
puh. 448 2149

**PARKANON
VARAOSAKESKUS
JA AUTOKORJAAMO
S. Lepistö**

Puh. (03) 448 3380
Autopuh. 050 357 0123

PARKANON HÖYLÄMÖ OY

KARTTIPERÄNTIE 162/34,
39700 PARKANO
Puh. (03) 442 9951,
Fax (03) 442 9954

**VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE
PARKANOSSA**
toivottaa asiakkailleen

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**PARKANON KONE
JA METALLI OY**
(03) 440 080, 040 504 1236

PARKANO STEEL OY

Tuomenhaara 6, 39700 Parkano
puh. (03) 442 9960
fax (03) 442 9955

**Kaikkea Joulun!
PARKANON EXPERTiltä**

Lelualikoima

Kodinkoneita

Ompelualan koneita

Tietokoneita

Pelikoneita

Vapaa-ajan koneita

COPLEAN OY

Vaasankatu 9, 39700 PARKANO
Puh. (03) 440 1500
Telefax (03) 440 1560

**EXPERT PARKANO
OMPELU ja KODINKONE**

Parkano, puh. (03) 448 3555

YHDESSÄ TULEVAISUUTEEN

IPP
FINNET

*Vanha Tampereentie 15-17, Ikaalinen
Satakunnankatu 7, Parkano
p. (03) 450 51 www.ipp.fi*

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2005*

Matin
ASUSTE Oy

Keskuskatu 5, PARKANO

IKITAITO OY

PORINKATU 1
(03) 448 1520
050 300 3150

RAUTAVARASTO LEMPINEN OY

(03) 448 0430
0400 558 943

PARKANON LASIKUITU

*Taimen-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet*

Pahkalan teollisuusalue, puh. 448 3058

Vaihtoehto vanhainkodille

• Yksilöllinen vaihtoehto varttuneille
Silaa esitteemme!

*Mikon Kuntoutuskodit Oy
Kunnalliskodintie, 39700 Parkano
Puh. (03) 448 0120, (03) 633 6502, 0400 631 028*

Matkalla mukana

Ahertajankatu 3
39700 Parkano
Puh. (03) 440 190

Päivystyspuh. 0500 621 241/
050 502 0520

www.lamminmaki.fi
Email: info@lamminmaki.fi

AL A. LAMMINMÄKI OY

HYUNDAI

Volkswagen Group

- MYYNTI
- VARAOSAT
- HUOLTO

**AUTOMYYNTI
R. LAIHONEN KY**

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

**Parkanon pankit
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 2005**

 Parkanon Säästöpankki

 PARKANON
OSUUSPANKKI

Nordea

Vuosikymmenten kokemuksella

- kun mieltäsi askarruttaa
piha ja puutarha,
sinua auttaa
(03) 442 4125
www.viherpalvelu.com

Kärkölen Puutarha ja Viherpalvelu

Vaasantie 1437, 39700 Parkano

KUKKA-ALAN ERIKOISLIIKE

**PARKANON KUKKA
ja HAUTAUSTOIMISTO**

Keskuskatu 8

**PUH. (03) 448 3085
040 554 8525**

Rehtiä, ammattitaitoista
palvelua joka päivä.

MATKUSTA MUKAVASTI!

24 h

**7-9 HENGEN
TAKSEILLA
+ INVATAKSI**

MARTTILAN PALVELU

0500 231 610, (03) 442 6255

**16-50 HENGEN
BUSSEILLA**

Marttilla Tours Ky

0400 234 320
Fax (03) 442 6288
39750 KUIVASJÄRVI

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE

Puh. 448 2665
Autopuh. 0400 633 157

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2005!*

- laakerit - rullaketjut - kiilahihnat - stefat
- öljyt - nivelakselit - hydrauliletkut - liittimet -

SORVAAMO E. AALTO

Parkanontie 90, Parkano
puh. (03) 448 1580, 0400 620 765

Jouluterveisin

DESEC OY

39700 Parkano
Puh. (03) 448 3442
Fax (03) 448 3443
E-mail desec@vip.fi
Internet www.desec.com

**Parkanon Apteekki ja Terveyskauppa
Parkanon terveydeksi**

Parkanontie 60, puh. (03) 448 2022, fax (03) 448 0128

Palvelemme:

Ma-ti, to-pe klo 9-17, ke 9-18, lauantaisin klo 9-13,
sunnuntaisin sulj.

Kaksoispyhien sattuessa toisena päivänä klo 11-14

Rantakodon palvelukeskus tarjoaa

omissa tiloissaan ammattitaitoisia ja monipuolisia
keittiöpalvelujaan erilaisten juhlien, koulutus-
tilaisuuksien, tapahtumien jne. järjestämisessä.

Mahdollisuus myös lounasruokailuun.

Tilauksesta leivonnaiset ym. myös kotiin.

AVOINNA: ma-pe 11-12.30, la-su 11.30-13.

Tiedustelut puh. 440 0123 tai 440 0121.

Tervetuloa maittaville aterioille!

TAKSI

KOSTI HAAPAKOSKI

Parkano

Puh. koti (03) 448 1717

Puh. auto 0400 164 806

PARKANON PELLETT OY

Puupelletit Parkanosta

Sahatie 29

Puh. 0500 533 559
Anssi Rintala

Puh. 0400 530 854
Ari Juurakko

Syötävän hyvää... kotiruokaa

LOUNAS ma-pe 10-15

- ruokakuljetukset keskustan alueella
- tilausleivonnaiset
- pidot; tilat 100:lle + terassi

**PITO- JA
LOUNASRAPPU OY**

Teollisuustie 31, Parkano
(Autokatsastus samassa kiinteistössä)

HAMMASLÄÄKÄRI RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

Parkanontie 62
email: erapaiva@erapaiva.com
Puh. (03) 448 2827

Keskuskatu 2 (ent. Rolls), puh. (03) 448 0058

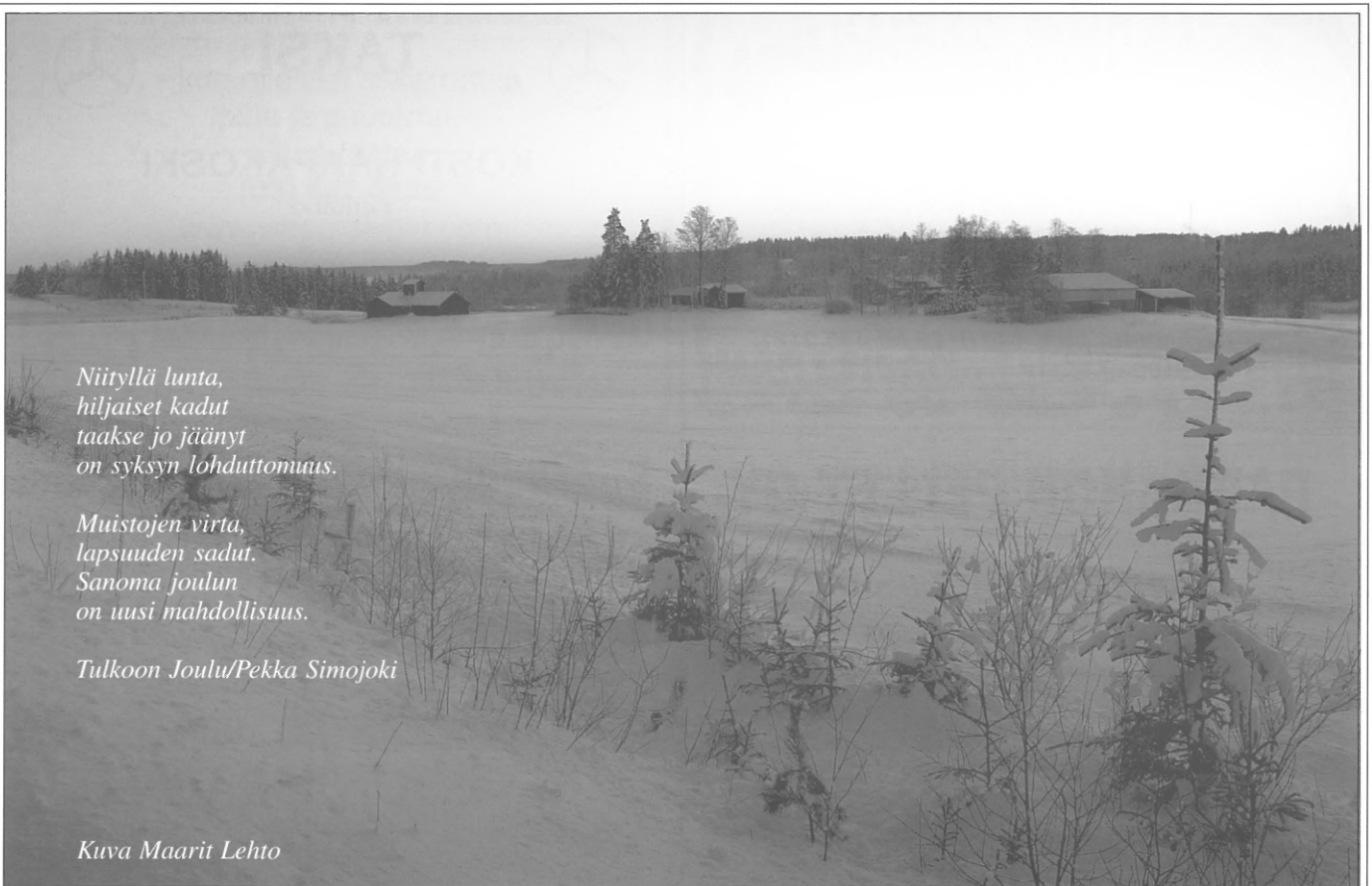

**Ruokaa, Salaatteja, Pizza slice,
irtojäätelöt, Pehmis, annokset, irto-
karkit ja videot. Isot, viihtyisät tilat,
terassi ja kabinetti.**

Alueen laajin vuokravideovalikoima!

**Tervetuloa!
Avoinna
MA-LA 10.30-20.00**

**MAKUUNIN
VIDEOPISTE**

*Niiryllä lunta,
hiljaiset kadut
taakse jo jäänyt
on syksyn lohduttomuus.*

*Muistojen virta,
lapsuuden sadut.
Sanoma joulun
on uusi mahdollisuus.*

Tulkoon Joulu/Pekka Simojoki

Kuva Maarit Lehto

ILOISTA JOULUNAIKAA JA ANTOISIA LUKUHETKIÄ KOTISEUTULEHDEN PARISSA!

*Parkanon Joulun lehtitoimikunta,
eli Minna Lautamäki, Niina Martikainen, Riitta Kivikari-Leino, Maarit Lehto
ja Aino Rimppi oikolukemassa tämän vuoden numeroa.*

SPAR

SPAR Mestarintori *440 090
SPAR Kyröskoski *3123 2500

www.spar.fi

Joulutervehdys Parkanosta

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

Kotiseutulehti

Parkanon Joulun 2004 5 €